Ꙟвъцътꙋ́ръ
пентрꙋ
фери́рѣ ши дофторі́ѧ
Бо́лелѡр

Че́лѡр че се ꙟчи́нг прин це́ръ, ши а̂че́лѡр
че се лѣ́гъ, ши а̂ оўнѡр бо́але спора́ди-
че, ӑдекъ пе йчй, пе колѡ̀ ꙟблъто́аре
А̂ ле ви́телѡр че́лѡр кꙋ ко́арне
Прекꙋм ши̏
А̂ Ва́илѡр, а̂ ѡ̆илѡр, ши а̂ По́рчилѡр.

2

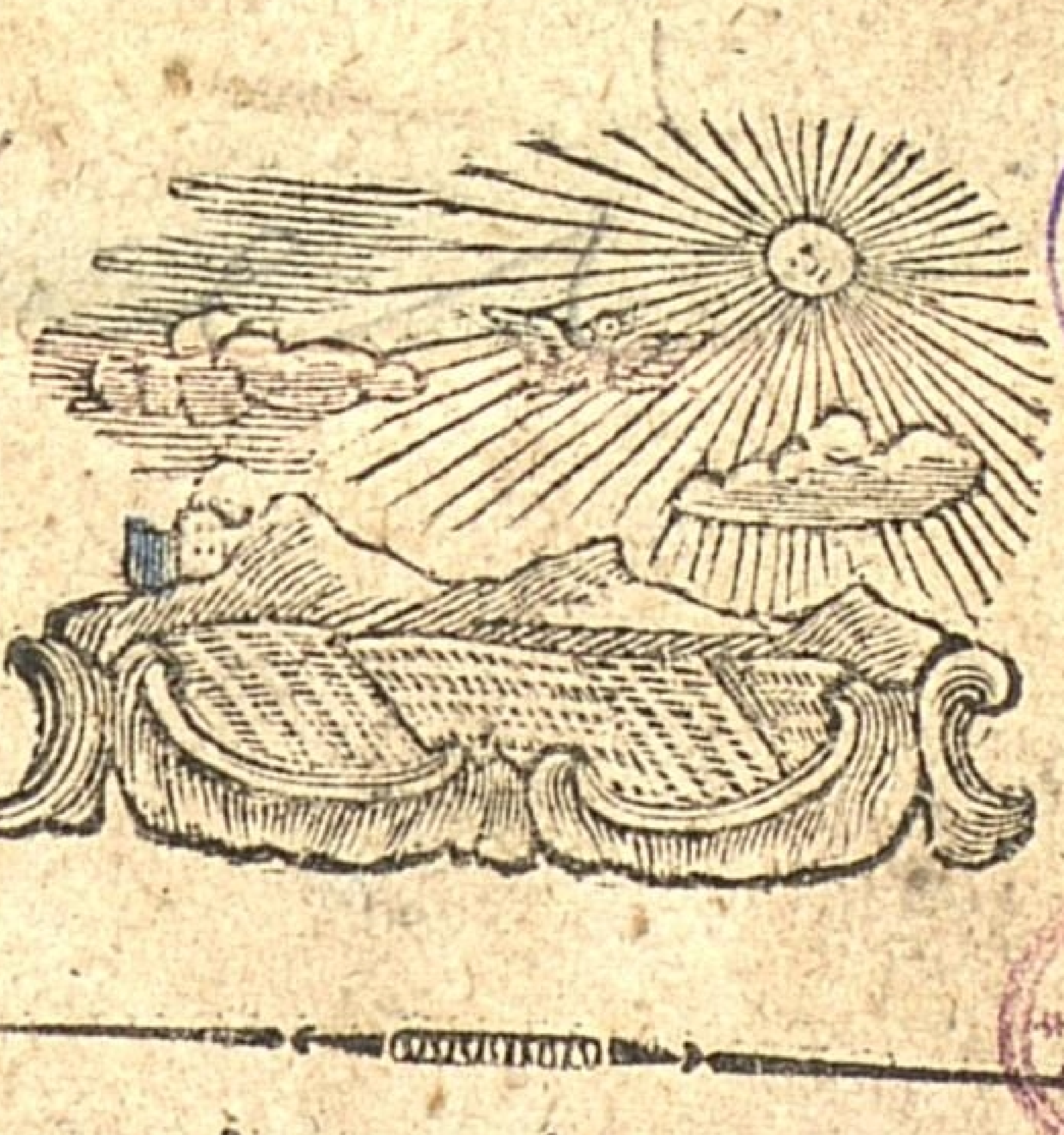

BIBLIOTECA *ACADEMIEI* ROMÂNE

6
7

BIBLIOTECA ACADEMIEI … POPULARE …

Ꙟ Бꙋ́да.
На Кръаска Тѵ́пографіе а̂ Оу̂ниверситатей
Оўнгаріей 1816.

I 170168

Acésta carte este a me

B·A·R
Bibliog. Veche
I
909

Inv. 4060

Де́спре фери́рѣ бо́алей ви́телѡр. *)

§ 1.

Прекȣ́м ꙟтокми́рѣ ти́мпȣлȣй чѣ сери́нъ, нотре́цȣл **) чел бȣ́н шѝ де а̑жȣ́нс

---

*) Ви́тъ ꙗ҆́сте ѡ҆́рй че а҆́ре съмци́ре, шѝ ръсȣфла́ре. Де́чй кȣ а̑че́ст нȣ́ме нȣми́м пре́сте тот бо́ій, ка́ій, ѡ҆́иле, ка́преле, по́рчій ш. ч. Ши ла Лати́нй а̑ȣ тръбȣи́т май де мȣлт а̑чѣсте съсе кіа́ме, ви́те; шѝ де а̑колѡ̀ а̑ȣ ръма́с ла Лати́нй кȣвъ́нтȣл, ветерина́ріа (veterinaria), а҆́декъ мъестріа де а̑дофторѝ ви́теле. Ви́та се ѕиче Ромънѣ́ще шѝ віецȣито́рію, ка шѝ а̑нима́нтȣ шѝ а̑нима́лȣ: ка́ре нȣ́ме се кȣви́не шѝ ѡ҆́мȣлȣй, нȣмай къ ѡ҆́мȣл ꙗ҆́сте а̑нима́лȣ кȣвънтъто́рю, ꙗ҆́ръ ви́та є̑ а̑нима́лȣ некȣвънтъто́рю.

**) Нотре́ц, ꙗ҆́сте фъ́нȣл, па́еле, ѡ҆ве́сȣл, шѝ ѡ҆́рй че, кȣ ка́ре се хръне́ск ви́теле. Кȣвъ́нтȣл а̑че́стȣ ꙗ҆́сте нъскȣ́т дела борба Латинѣ́скъ, нȣ́тріо (nutrio), ка́ре а̂ши́шдерѣ къзꙋ́та саꙋ кꙋвїинчо́аса гри́жъ шѝ цинѣ́ре а̂ ви́телѡр, поє́циле саꙋ ста́ꙋриле *) кꙋра́те, ла́рџи́й, кꙋ ӑер сънто́с стръсꙋфла́те, ба шѝ кꙋмпъта́та мишка́ре саꙋ ꙟ̂бла́ре ши ходи́на трꙋ́пꙋлꙋ́й, фо́арте ма́ре ꙟ̂кꙋ́рџере ӑꙋ ла сънъта́тѣ ви́те-

---

ва съ ѕи́къ хръне́ск. Де а̂коло́ш ѕи́чем, нꙋтремъ́нт, карѣ а̂чѣ́а ꙟ̂сѣ́мнъ че ши кꙋвъ́нтꙋл, нотре́ц; нꙋтре́ск, ка́рѣ оўна є̄ кꙋ хръне́ск.

*) Съла́шелѡр, оўнде се ци́нꙋ ꙟ̂ки́се, ши се хръне́ск вителе, пре а̂ло́кꙋрѣ дꙋпъ фѣлюриле вителѡр деклинитe нꙋме саꙋ ѡ̂бичнꙋ́ит а̂ се да̀, а̂ша̀ съла́шꙋл оўнде се ци́нꙋ ви́теле чѣ́ле кꙋ ко́арне, ӑдекъ бо́їй, ва́чиле, ꙟ̂л кїамъ поꙗтъ; оўнде ка́їй, гра́ждꙋ; оўнде ѡ̆иле, ста́ꙋр; оўнде по́рчїй, коте́ций саꙋ кочинъ, ш. ч. Но́й а̂ тꙋтꙋрѡр ви́телѡр, ѡ̆ри де че пла́съ съ фїе, съла́шꙋл ꙟ̂л кїемъ́м ꙟ̂ Картѣ а̂чѣ́ста, ста́ꙋр, къ ши Латинїй то́ате а̂чѣсте ле нꙋме́ск, ста́бꙋла, де оўнде вине ши кꙋвъ́нтꙋл Ромъне́ск, Ста́ꙋрꙋ.

вѝтелѡр: а̂шà дин коа́нтръ, а̏ерȣл чел несънътóс, ка́реле стъ̀ ꙟ̂ кълдȣ́ра чѣ̂ а̂фа́ръ де фи́ре, шѝ ꙟ̂ фри́гȣл чел кȣмпли́тȣ, ꙟтрȣ ꙟ̂делȣнга́та сѣ́четъ, шѝ оу̂мецȣ́не; лъ́нгъ ка́ре се а̂да́ȣџе де мȣ́лте ѡ̏рй ръ́ȣл нотре́ц шѝ а̂дъпа́рѣ рѣ́, сау скъдѣ́рѣ а̏декъ нефїи́нца а̂че́стора, некȣръци́теле ста́ȣрй, шѝ некȣмпъта́та мишка́ре шѝ ходи́нъ а̂трȣ́пȣлȣй, ка́ре тóате спре а̂чѣ́ѧ ѕъпȣ́н, а̏декъ ꙟ̂токме́ск, гъте́ск вѝтеле, ка съ ка́дъ ꙟ̂ бóале кȣ а̂при́ндере пȣ́тръде.

§ 2.

Пентрȣ а̂чѣ́ѧ деспре па́ртѣ Комȣнита́телѡр *) кȣ де а̂ди́нсȣл съсе привегѣ́ѕе

спре

---

*) Комȣнита́те, се ѕик тóцй ѡ̏менїй ла ѡ̂ла́лтъ сокоти́цй, къ́цй сънт ꙟ̂ сат, сау ꙟ̂ Ѡ̂ра́ш. Оу̏не ѡ̏рй Комȣнита́тѣ чѣ̂ ма́ре се ꙟ̂па́рте ꙟ̂ май мȣ́лте парцїа́ле сау май ми́чй Комȣнитъ́цй. Ꙗ̂шà ꙟ̂ Пе́шта ꙗ̏сте Комȣнита́тѣ Рѡмъ́нилѡр, Комȣнита́тѣ Гре́чилѡр, Комȣнита́тѣ Сърбилѡр, ш. ч

спре пъсто́рѝй, ка копі́а *) а̂декъ тȣ́рма гри́жей лѡр ѡ̂да́тъ ꙟ̂крединца́тъ, нȣ нȣма́й кȣ креди́нцъ съ ѡ̂ па́скъ, чи ши а̂сȣпра вътъмъ́рєи а̂ерȣлȣ́й ꙟ̂ тот ки́пȣл съ ѡ̂ влѣ́гъ, а̂декъ съ ѡ̂ пъѕѣ́скъ. Дрепт къ нȣ є̄ ꙟ̂ пȣтѣ́рѣ ѡ̂менѣ́скъ ти́мпȣл чел ръȣ а̂л скимба́ре ꙟ̂ бȣн, пло́иле саȣ вънтȣ́риле а̂ле а̂ба́те; то́тȣш по́ате пъсто́рюл чел бȣн ши кȣ лȣа́ре а̂ми́нте, ꙟ̂кȣ́рцерѣ а̂ерȣлȣ́й че́лȣй че є̄ вътъмъто́рю вителѡр, ръсфȣгъ́риле саȣ ръсȣфлъ́риле пъмѫнтȣлȣ́й чѣ́ле кȣ пȣтръѕȣ́не, рѣȣл ши неа̂жȣ́нсȣл ла ко́ачере нотре́ц, ши мȣ́лте а̂лте дела вителе са́ле съ ле а̂ба́тъ, ши а̂ша̀ де ѡ̂рѝ че бо́але съ а̂пере вителе, іаръ ꙟ̂ оу̂рмъто́рюл кип се вѡр а̂пъра̀.

§ 3.

---

*) Ви́теле то́ате ла ѡ̂ла́лтъ че сънт сȣпт къщи́га, а̂дєкъ гри́жа Пъсто́рюлȣ́й, оу̂нї́й дȣпъ пла́са вителѡр ле даȣ десклини́те нȣми́рѝй, а̂ша̀ ѕи́к, тȣ́рмъ де ѡ̂ѝ, іаръ тȣ́рмъ де бо́й, нȣ ѕик. Ной то́ате ле кїемъм, копі́а, дȣпъ да́тина Рѡмъ́нилѡр че́лѡр пре́сте Дȣ́нъре: ка́ре кȣвѫнт ꙟ̂ си́не а̂сѣ́мнъ, мȣлци́ме.

§ 3.

Да́къ пъсто́рюл ла ꙟчепꙋ́тꙋл примъве́рей, кънд ꙟ̃къ ка́дꙋ брꙋ́ме гїецо́асе, ши ꙗ̃рба чѣ де пъшꙋ́не ѡ̂ а̃рдꙋ, се ва ферѝ а̂ слобоѕѝ копі́а вителѡр ꙟнаи́нте ла пъшꙋ́не, пъне че нꙋ ва трѣ́че де а̂колѡ̀ прин кълдꙋ́ра со́арелꙋй ро́аоа чѣ̀ ꙟгїеца́тъ; а̂фа́ръ де а̂чѣ́ѧ де се ва ферѝ а̂ мъна̀ а̂колѡ̀ ви́теле кꙋ ръ́нѕа а̂жꙋ́нъ, пънъ че нꙋ ли се ва да̀ ѡ̃аре че нотре́ц оу̂ска́т, де фъ́нꙋ, сау де тръ́це кꙋ са́ре, сау де сънт ливе́ѕиле ꙟкърка́те кꙋ пъ́нѕъ де пъ́ꙟнжиний, де єрꙋ́че де пъмѫ́нт, *) ши де кꙋ́йбꙋрй де фꙋрни́чй, тот де оу̃на майнаи́нте ва грижѝ съсе кꙋ́рътъ, шѝ де а̃пеле чѣ́ле тъѡа́се съсе свъ́нте.

§ 4.

Да́къ ꙟ̂трꙋ фїербинцѣ́ла ве́рей ꙟ̂да́тъ ꙟ̂наи́нте де ръсърирѣ со́арелꙋй ва ско́ате ви́теле ла пъшꙋ́не бꙋ́нъ; ши а̂по́й кътръ ѕѣ́че сау оу̂нспреѕѣ́че ѡ̃ре (ча́сꙋрй) ꙟ̂-

наи́нте

---

*) Сънт оу̃н фе́лю де ве́рмй.

наи́нте де а̂міа́ѕй дȣпъ а̂дъпа́ре, ла оўн ло́к ѡ̆аре ка́ре оу̂мбро́с, саȣ ла пъдȣ́ре (де ѥ̆сте) спре а̂ се а̂ба́те ши а̂ се скȣтѝ де фїербинцѣ́ла со́арелȣй, ши спре а̂ се ходини́ре, пре ꙟче́тȣ ле ва мъна̀, ши а̂колѡ̀ ꙟ̂ ходи́нъ ка ла до́аѡ ѡ̆ре ле ва цинѣ̀, дȣпъ а̂чѣ́ѧ ѥ̆ръшй ле ва ско́ате ла пъшȣ́не.

§ 5.

ꙟ̂кълдȣ́ра чѣ прѣма́ре а̂ ве́рей май върто́с се ка́де а̂ а̂вѣ́ре гри́жъ де а̂дъпа́ре, липсѣ́ще да́ръ ши де тре́й ѡ̆рй ꙟ̂ ѕѝ а̂дъпа́те ви́теле кȣ ӑпъ бȣ́нъ кȣрътоа́ре, саȣ де фънтънъ: ӑпа чѐ кȣрътоа́ре тот де оўна є̄ май бȣ́нъ де кѫт чѣ де фънтънъ; чи нефїи́нд де а̂чѣ́ѧ съсе са́пе пȣцȣрй ꙟ̂ ло́кȣриле пъшȣ́ней чѣ́ле май скȣла́те, ӑдекъ май ръдика́те, май ꙟ̂нълца́те, ѥ̆ръ де се ӑфлъ де а̂чѣ́ле, че сънт пли́не де вїе́рмй, саȣ кȣ ӑпъ ꙟ̂пȣци́тъ, а̂рȣнкъ́нд ꙟ̂ дъ́нселе са́ре би́не съсе кȣ́рътъ. Тръ́бȣе май ꙟ̂колѡ̀.

§ 6.

§ 6.

Пра́тȣриле, ӑдекъ ливе́ѕиле ꙟ къѕȣт тı́мп, кънд ꙗ̆рба ꙟ̆къ є̄ ꙟ флоа́ре, ши ꙟ мъ́сгъ, съсе дефа́лче, ӑдекъ съсе коса́скъ, ши фъ́нȣл а̂ша̀ съсе а̂шѣ́ѕе ꙟ гръма́дъ, кѫт де пло́ий, де вънтȣ́рий, шѝ де пȣтръѕире скȣти́т съсе по́атъ пъстра̀; по́рчїй ши ви́теле чѣ̀ле кȣ лъ́нъ де тот съсе контıнѣ́скъ де кътръ пъшȣ́нѣ чѣ́лѡр кȣ ко́арне, ла фі́еще ка́ре ви́цъ де вите а̂ са̀ пъшȣ́не дескли́нитъ оўна де ӑлта съсе рънду́ѧскъ.

§ 7.

Кȣ де а̂ди́нсȣ се ка́де а̂ луа́ре а̂ми́нте, ка ви́теле чѣ́ле кȣ ко́арне съ нȣ се мъ́не кȣ ръѕна а̂жȣ́нъ а̂колѡ̀ ла пъшȣ́не, оўнде са́ȣ върса́т ӑпеле, пънъ кънд нȣ ва да̀ ѡ̂ пло́ае, ка́рѣ съ спѣ́ле де а̂колѡ̀ мо́лȣл чел ръма́с де върса́рѣ ӑпей, ши пънъ нȣ вѡр луа̀ ви́теле чѣ́ва нотре́ц оу̂ска́т бȣн.

§ 8.

Търѕі́ꙋ то́амна кънд сънт ѕи́леле оу̑меде, пло́ѡасе, ноꙋро́асе, ши пъшꙋ́нѣ є̄ а̏рсъ де брꙋ́мъ, саꙋ а̑коперитъ кꙋ нѣ́ѡ, съ фіе ѡ̑при́т а̑ ско́ате май мꙋлт вителе ла пъшꙋ́не, чи май вѫрто́с а̑ка́съ ꙟ̑ ста́ꙋрий кꙋ нотре́ц оу̑ска́т съсе хрънѣ́скъ, ши де а̑р фѝ о̏пꙋ, а̏декъ ли́псъ, ка съсе сло-бо́адъ ла а̏ер ли́берꙋ (во́лник), пентрꙋ ка съ а̑пꙋ́че а̏ер май кꙋра́тꙋ, тот де оу́на съсе мѫне ла ло́кꙋрий май налте, саꙋ мꙋнто́асе, а̏декъ дело́асе, ꙗ̏ръ ꙟ̑торкън-дꙋсе а̑ка́съ, тот де оу̏на съсе штѣ́ргъ кꙋ па́е оу̑ска́те.

§ 9.

Ши фіи́нд къ липси́рѣ саꙋ неавѣ́рѣ нотре́цꙋлꙋй бꙋн, ши де а̑жꙋ́нс ꙟ̑тръ чѣ́ле май де къпетеніе ка́ꙋсе саꙋ причи́ний а̑ле бо́алелѡр ви́телѡр кꙋ дре́птꙋл се нꙋ́мъ-ръ, ꙟ̑ цинꙋтꙋриле оу̏нде є̄ мистрѣ́цъ пъ-шꙋ́нѣ, ꙗ̏сте де ли́псъ съсе факъ. дрѣ́птъ пропо́рціе, а̏декъ потриви́ре ꙟ̑тръ ви́те ши ꙟ̑тръ пъшꙋ́не, ка лъкꙋито́рій цинꙋ́-

тꙋрилѡр а̂че́стора сѫ нꙋ́шй ци́нѫ май мꙋ́лте ви́те, де кѫт кꙋм превѫ́дꙋ, кѫ а̂тѫ́нт пѫшꙋ́нѣ чѣ де вѣ́рѫ, прекꙋ́м ши нотре́цꙋл че́л де ѥ̏рнѫ ва сѫ фі́е де а̂жꙋ́нсꙋ.

§ 10.

Ши фі́инд кѫ са́рѣ чѣ комꙋ́нѫ (де ѡ̏бще), ши̏ ни́трꙋ, а̏декѫ сали́тра пентрꙋ пꙋтѣ́рѣ че а̏ре де а̂ тѫѧ̀, а̂ десфа́че, а̂ рѫчѝ, ши де а̂порнѝ оу̏дꙋл, фо́арте бꙋ́нѫ пресервати́вѫ, а̏декѫ а̂пѫра́ре, скꙋти́ре дѫ̀ а̂сꙋ́пра бо́алей ви́телѡр, мистꙋи́рѣ ѡ̂ а̂да́ꙋџе, пꙋтрѫжꙋ́ней стѫ̀ ꙟ̂ко́антрѫ, віе́рмїй ꙟ̂й ѡ̂мо́арѫ, ши ꙟ̂бѫлега́рѣ ѡ̂ а̂жꙋ́тѫ, пентрꙋ а̂чѣ́ѧ дѣ́са ꙟ̂трѫбꙋинца́ре а̂ле а̂че́стора фо́арте се комѫ́ндѫ, се ꙟ̂креди́нцѣзѫ.

§ 11.

Ꙗ̏рѫ фі́инд кѫ конта́цїꙋ *) ꙟ̂трѫ чѣ́ле май а̂ дѣ́се ка́ꙋсе а̂ лѫнго́арей саꙋ а̂ бетешꙋ́-

---

*) Конта́цїꙋ се ѕи́че а̂че́л фѣ́лю де бо́алѫ, де ка́рѣ, нꙋ̆май де се ва а̂ти́нџе че́л ꙟкꙋ

тешȣ́гȣлȣй а̂нима́лелѡр, ши май върто́с а̂ бо́алей де ви́те се нȣ́мъръ, ка́ре ка́ȣсъ нȣ нȣ́май оу̂неле ви́те, че сѫнт дин фи́ре, спре лънго́рй *) кȣ а̂при́ндере пȣ́тръде, плека́те, прегъти́те, чи ши чѣ́ле май сънъто́асе а̂ ви́телѡр бȣкъ́цй, а̂декъ ши чѣ́ле ла́лте ви́те мъка́р къ сънт прѣсънъто́асе ле ꙟпле; дири́пт а̂чѣ́ꙗ то́ате

каȣте́-

кȣ а̂чѣ́стъ бо́алъ де чѣ́л сънъто́с, чѣл сънъто́с ꙟкъ се ꙟпле, саȣ бо́ала ка́рѣ кȣ а̂ти́нцерѣ се лѣ́гъ де а̂лтȣл, кȣм є҃ вързатȣ, ръꙗ, ш. ч. Де́чй бо́але контъціо́асе се зик а̂чѣ́ле, ка́ре кȣ а̂ти́нцерѣ се лѣ́гъ де а̂лцій.

*) Лънго́аре, пре а̂ло́кȣрѣ се нȣмѣ́ще нȣмай оу̂н фѐлю де бо́алъ рѣ, де ка́рѣ до́арме ѡ́мȣл дȣс, ши е̂ши́ндȣшй дин фи́ре борбѣ́ще ꙟтра́йрѣ. Чи фіи́нд къ а̂чѣ́ст кȣвѫ́нт ꙟ си́не ꙟсѣ́мнъ ѡ́рй че пла́съ де бо́алъ ла Ромѫ́ній чей престе Дȣ́нъре; ши ной ꙟ Кърти́чика а̂чѣ́ста ꙟтрȣ а̂чѣ́лȣ ꙟцълѣ́с ꙟл лȣъ́м, а̂декъ пентрȣ ѡ́рй че бетешȣг; то́тош оу́не ѡ́рй ꙟсъмнъм кȣ е́л а̂нȣме бо́ала чѣ рѣ.

каȣтéлеле, ӑдекъ лȣ̆ъриле ȃмúнте, ȃпъръриле, скȣтúриле контáџїȣлȣй, кáре май џос се вѡр нȣмърà кȣ де ȃдúнсȣ съсе цúнъ.

§ 12.

Ꙟтръ ȇпизоóтиче, *) ши контъџóасе сау кáре се лѣ́гъ лънгóрий ȃле вúтелѡр чéлѡр де кáсъ сау дȣмѣ́стиче, де бетеринáрий, ӑдекъ де Дóфторїй чей де вúте се нȣ́мъръ:

а) Лънгóарѣ, кáрѣ се кїáмъ бóалъ де вúте; Латинѣ́ще, Lues Omasi; Оўнгȣрѣще, Marha Dög сау Marha Pestis; Немцѣ́ще Löser-Dürre, Magen-Seuche, Pest-Seuche.

а) Върсáтȣ де ѡ̆й; Латинѣще, Variolæ Ovium; Оўнгȣрѣще, A' Iuhoknak Him.

---

*) Ȇпизоóтикъ бóалъ ꙗсте, кáрѣ се ꙟтúнде, ши се ꙟчúнџе май прѣ́сте мȣлт лок ꙟтръ вúте фъръ де ȃсе ꙟплѣ̀ оўна де ӑлта. Ꙟ̆съ сънт оўнеле бóале, кáре афáръ де ȃчѣ́а къ сънт ȇпизоóтиче, ӑȣ ши контáџїȣл ꙟпреȣнáт.

Himlöje; Немцѣ́ще, Die Blattern bey den Schaafen.

§ 13.

Ꙟ̑трѫ Е̑пїзоо́тиче, ши нȣ контъџо́асе се сокоте́ск а̑ фѝ.

а) Бо́ала де гȣ́ръ, Латинѣ́ще, Lues Oris; Оу̂нгȣрѣ́ще, Száj-Fájás, Száj-gyuladás; Немцѣ́ще Maulseuche: Maul-Entzündung.

б) Бо́ала де ли́мбъ, Латинѣ́ще, Aphtæ Linguæ; Оу̂нгȣрѣ́ще, Nyelvnek fenefekélye, Немцѣ́ще Zungen-Krebs, Zungen-Schwemme.

в) Бо́ала де пичо́аре саȣ де оўнгїй. Латинѣ́ще, Lues pedum seu ungularum; Оу̂нгȣрѣ́ще, Köröm fájás, sántitás; Немцѣ́ще, Klauen-Seuche.

г) Бо́ала де плъмъ́ний. Лати́нѣще, Lues pulmonis; Оу̂нгȣрѣ́ще, Tüdögyuladás; Немцѣ́ще, Lungen-Entzündung.

д) Бо́ала де спли́нъ. Латинѣ́ще, Lienitis; Оу̂нгꙋрѣ́ще, Lépnyavalya; Немцѣ́ще, Milz-Seuche.

є) Бо́ала де фика́т. Латинѣ́ще, Hepatitis; Оу̂нгꙋрѣ́ще, Májgyuladás; Немцѣ́ще, Leber-Entzündung.

ж) Кълбѣ́ѕа *) ви́телѡр че́лѡр кꙋ ко́арне, а̂ каилѡр, ши а̂ по́рчилѡр. Латинѣ́ще,

---

*) Кълбѣ́ѕа, Латинѣ́ще, сѣ кі́амъ Fasciola hepatica, а̋декъ фа́шъ де фикат; Carbasus а̂се́менѣ ла Лати́ний є̄ ѡ̂ пънѕъ де ӥн фо́арте сꙋпци́ре, carbasus да́ръ нꙋ є̋ депа́рте кꙋ ꙟцъле́сꙋл де фа́шъ, де ѡ̋аръ че ши ка́рбасꙋл слꙋжѣ́ще ла ꙟфъша́ре. Пентрꙋ а̂чѣ́а ми се па́ре, къ кꙋвъ́нтꙋл но́стрꙋ̆. Кълба́ѕъ є̄ нъскꙋт дин Латине́скꙋл Carbasus, мꙋтъ́нд р ꙟ л; де нꙋ вей врѣ май бꙋкꙋро́с а̂л тра́џе дела Collabasco, фі́инд къ вите́ле, ка́ре а̂ꙋ кълба́ѕъ, сънт де къѕꙋт, де перит; саꙋ дела Calvesco, ка́рѣ ꙟсѣ́мнъ, мъ плешꙋце́ск, пентрꙋ къ тꙋрма,

нѣ́ще, Fasciola hepatica Cornutorum, Equorum, Ovium et Setigerornm; Оу̂нгꙋрѣ́ще, Mételesnyavalája az Marháknak, Lovaknak, és Juhoknak a vagy Sertéseknek; Немцѣ́ще, Leberwürmer des Hornviehes Pferde, Schaafe, Schweine.

ѕ) Ꙟ̂нџи́на, саꙋ Бръ̆нка, саꙋ Грꙋмъӡа́рѣ По́рчилѡр. Латинѣ́ще, Angina Setigerorum; Оу̂нгꙋрѣ́ще, Torokgyik; Немцѣ́ще, Hals-Entzündung.

§ 14.

Ꙟ̂тръ бо́алеле чѣ́ле контъџїо́асе нꙋ Є̂пиӡоо́тиче се нꙋ́мъръ.

а)

ма, ꙟ̂ ка́рѣ ꙟ̂ка́пе кълба́ӡа, фо́арте се плешꙋџѣ́ще, а̋декъ се рърѣ́ще, кѫт де мꙋ̋лте ѡ̋рй ни́чй ѡ̂ ѡ̆ае нꙋ ръмъ́не ꙟ вїа́цъ дин тꙋ̋рма а̂чѣ́а.

а) Бо́ала чѣ мꙋко́асъ а̑ ка́илѡр. Латинѣ́ще, Coryxa, саꙋ Morbus pituitosus equorum; Оу̂нгꙋрѣ́ще, Takony, Taknyos betegség; Немцѣ́ще, Rotz der Pferde.

б) Ръ́ѧ ѡ̑илѡр, а̂ ка́илѡр, ши а̂ле ӑлтор ви́те. Латинѣ́ще, Scabies Ovium, Equorum et aliorum animalium; Оу̂нгꙋрѣ́ще Rühes betegsége â Iuhoknak, Lovaknak, etc. Немцѣ́ще, Die Raude bei den Schaafen, Pferden und übrigen.

в) Тꙋрба́рѣ къ́нилѡр. Латинѣ́ще, Rabies canina seu Hydrophobia; Оу̂нгꙋрѣ́ще, Veszetség, Dühösség; Немцѣ́ще, Die Hunds-wuth, Wasserscheue.

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÂNE

Ꙟ̂СЪМНЪРЙ

Деспре Єпизоо́тичеле, ши Контъџїо́аселе бо́але а̂ле ви́телѡр че́лѡр де ка́съ.

§ 15.

Є̂пезоо́тичеле ши фо́арте контъџїо́аселе бо́але, ка́ре нꙋ нꙋ́май пре а̂чѣ́ле а̂нима́ле саꙋ ви́те, ка́ре де а̂лю́рѣ а̂кꙋ́м мошене́ск че́ва ꙟ̂токми́ре спре а̂ прїми́ре оўнеле боале, чи ши чѣле май сънъто́асе ви́те кꙋ конта́џїꙋл съꙋ ле ꙟ̆плꙋ, а̂чѣ́стъ а̂лсъꙋи́ре а̂ꙋ, къ дрепт ла ꙟ̂чепꙋ́тꙋл конта́џїꙋлꙋй нꙋ́май ѡ̂ бꙋка́тъ, саꙋ до́аѡ де ви́те, ӑдекъ нꙋ́май ѡ̂ ви́тъ саꙋ до́аѡ ꙟ̂че́п а̂ болѝ, чи пꙋци́н дꙋпъ а̂чѣ́ѧ се лъцѣ́ще май ꙟ̂колѡ̀ ръ́ꙋл, ши де нꙋ се вѡр пꙋ́не конта́џїꙋлꙋй стри́нсе ма́рџиний, ши ꙟ̂педекъ́рй; то́мна ши ꙟ̂тре́џй а̂рмъ́нтꙋрй, саꙋ копїе де корнꙋ́те, ӑдекъ де ви́те кꙋ ко́арне се вѡр болнъвѝ, ши чѣ май ма́ре па́рте ва перѝ.

§ 16.

§ 16.

Ꙗ́ръ контáџїȣл поáте сaȣ ѡ҃блȣ, сaȣ прин ȃти́нџерѣ ви́тей чѣ́їй кȣ боáлъ контъџóасъ ȃ се лъџѝ, сaȣ ꙗ҆ръш се лъџѣ́ще, прин ȃборȣл сaȣ ръсȣфлáрѣ гȣ́рей, прин сȣдóрй, прин транспирáцїѧ сaȣ ръсфȣгáрѣ ви́тей контаџїóасъ, де се ва цинѣ̀ ꙟтрȣ́н стáȣр кȣ чѣ́ле сънътóасе; се лъџѣ́ще ши прин дивéрсе, ȃдекъ деѡсеби́те продȣ́тȣрй сaȣ лȣ́крȣрй, че е̂с дин ви́та чѣ̀ контъџїóасъ, бȣ́нъ ѡ҆аръ: прин бáлеле гȣ́рей, прин мȣ́чїй нърилѡр, прин сънџе, прин оу҆дȣ сaȣ пишáт, прин бáлега пȣ́тръдъ, прин кърнȣрй, прин пїéй, прин пéрй, ши прин ꙟсъшй коáрнеле, ба ши прин ꙟсȣшй ѡаменїй ши слȣ́џиле, кáрїй поáртъ гри́жъ де ви́те, ши пре лéсне се пот ꙟтърнѝ кȣ ȃлцй ѡамени ꙟ бесѣ́рикъ, сaȣ ꙟ търгȣрй, ши ꙟ кáсе де ѡаспецй, ȃдекъ кри́чме, де мȣ́лте ѡрй се поáртъ пȣтóарѣ сaȣ мирóсȣл боáлей дин лóкȣл чел кȣ боáлъ ла чéл сънътóс, сау ꙟтръ вителе чѣле сънътоасе, ши кꙋ ачѣста се ꙟпъртъшѣще боала.

§ 17.

Фоарте де мꙋлте ори ꙟсꙋши мъчеларїй, негоциторїй, дꙋбъларїй, карїй фак негоциторїе кꙋ пїей ши кꙋ ꙟсъши вителе, лъцѣск ръꙋа динтрꙋн лок ꙟтралтꙋл, ши динтрꙋн Комитатꙋ ꙟтралтꙋл, сау ачѣле дꙋк динтрѡ цѣръ ꙟтралта ꙟнпросꙋа боалей, ши кꙋ дънсꙋл боала аша се ꙟтъмплъ кꙋ вителе чѣле де касъ, а-декъ кꙋ каїй, кꙋ ѡиле, кꙋ порчїй, кꙋ кънїй, ш. ч. каре динтрꙋн лок ꙟтралтꙋл, дела ѡ витъ ла алта слободе ꙟблъ, лѣсне венинꙋл чел контаџїос, пот съл дꙋкъ ꙟколѡ, ши кꙋ вителе чѣле сънътоасе съл ꙟпъртъшѣскъ. Се поатъ май ꙟколѡ контаџїꙋл кꙋ ꙟсꙋш фънꙋл, кꙋ паеле, кꙋ ащернꙋтꙋл, кꙋ ханеле, кꙋ фꙋнїиле, дакъ ачѣсте фїинд спꙋркате де вителе чѣле контаџїоасе се вор ꙟтоарче спре ꙟтрꙋбꙋинцарѣ челор сънътоасе.

Пре оўрмъ се по́артъ ꙟ̆къ ръ́ȣл контъџіо́с дин ло́кȣл чел кȣ бо́алъ ла чѣ́ле сънъто́асе лȣнџи́ш ши кȣрмези́ш де ѿ̂ ла́лтъ депърта́те, прин перегрина́торй саȣ немѣ́рничй, ӑдекъ прин чей че ꙟ̆блъ прин цъ́рй кȣ диве́рсе лȣ́крȣрй, негоаце, вестми́нте де лънъ, саȣ пъ́нȣръ, ши прин мі́й ӑлте мо́дрȣрй.

§ 18.

Ди́нтрȣ а̂чѣ́сте оўрмъ нендои́т, къ ре́гȣлеле чѣ́ле дирети́ве, ӑдекъ ꙟ̂дрептъто́аре ꙟ̂ бо́алеле контъџіо́асе а̂ле вителѡр нȣ нȣ́май ла џенера́ле (пре де а̂сȣ́пра) мижлочи́рй пресервати́ве ши кȣрати́ве, ӑдекъ а̂пъръто́аре ши дофторито́аре се ка́де съсе ꙟ̂ти́ндъ, чи ши а̀чѣ́ле ръндȣе́лй трѣ́бȣе съсе фа́къ, ка лъци́рѣ бо́алей контъџіо́асъ ꙟ̂ тот ки́пȣл съсе ꙟ̂пїе́деке, ши̏ съсе ѿ̂прѣ́скъ, къ де нȣ вом фа́че а̂чѣ́ста, ле́сне пȣте́м де нȣ то́атъ копі́а, ꙟ̆къ па́ртѣ чѣ май ма́ре съ ѿ̂ пїе́рдем, ба пот ши ꙟ̆сȣшй ѿ̆аменїй прин ръȣта́ те, прин негри́жъ, прин по́фта къщи́гȣлȣй шѝ прин чѣ́ле контра́рїй ӑдекъ ꙟпротивито́аре ръндȣе́лй, конта́цїȣл динтрȣ́н лок ꙟтра́лтȣл, динтрȣ́н Комита́т ꙟтра́лтȣл съл лъцѣскъ.

Деспре бо́ала де ви́те. *)

§ 19.

ꙟтръ то́ате лънго́риле саȣ бо́алеле Корнȣ́телѡр, ӑдекъ ӑ ви́телѡр че́лѡр кȣ ко́арне, фо́арте ӑдѣ́се ѡ̆рй кȣ ненорочи́та ши прѣконтъцїо́аса бо́ала де ви́те, саȣ пȣшт-

ла

---

*) Пре кȣ̆м кȣвъ̆нтȣл, лънго́аре, пре ӑло́кȣрѣ ꙟсѣ́мнъ нȣ̆май оу̑н фе́лю де бо́алъ рѣ че ви́не пе ѡ̆аменй, ӑша̀ кȣвъ́нтȣл, боалъ де ви́те, ꙟсѣ́мнъ ӑчѣ̀ бо́алъ рѣ че ви́не пе ви́теле чѣ́ле кȣ ко́арне, ка́рѣ ла Лати́ний се нȣмѣ́ще Lues Omasi, ӑдекъ бо́ала ма́цȣлȣй че́лȣй кърно́с, шѝ ꙗсте ка ѡ̑ пȣштлъ, ӑдекъ чȣ̆мъ ꙟтръ корнȣ̆те. ꙟтрȣ ӑче́ст ꙟцеле́с лȣъ́м ши ной ӑчѝ кȣвъ́нтȣл ӑче́ала.

ла корнꙋ́телѡр ю̂би́та но́астръ Па́трїе Оу̂нгарі́а се дева́стъ, а̏декъ се пꙋстїѧ́ще, кът ꙟ̏сꙋшй чей май пꙋтѣ́рничй мощенито́рй а̂ле ла́рцилѡр мошї́й невиндека́те па́гꙋбе, пе́нтрꙋ пїе́рдерѣ вите́лѡр са́ле сънт стримтора́цй а̂ симцѝ, ꙗ̏ръ тикъло́шїй църѣ́ний че сънт сꙋпꙋ́шй Дъре́й нꙋ а̂ра́ре ѡ̏рй ла чѣ де пре оу̏рмъ липс̂ъ а̂жꙋ́нг.

Бо́ала де ви́те стъ ꙟ̂ фри́гꙋрй а̂скꙋци́те некꙋрма́те, пїерзъто́аре кꙋ а̂при́ндерѣ ма́цꙋлꙋй че се ѕи́че ѡ̂ма́сꙋ, шѝ кꙋ оу̂ска́рѣ хра́ней че ꙗ̏сте ꙟ̂тръ́нсꙋл.

§ 20.

Дꙋпъ пърѣ́рѣ че́лѡр май ной ветерина́рй саꙋ До́фторй де ви́те, а̂чѣ́стъ бо́алъ пїерзъто́аре а̂ꙋ лꙋа́т ꙟ̂чепꙋ́тꙋл съꙋ дела цъ́риле Ръсъри́тꙋлꙋй, де оу̏нде се ѕи́че къ прин конта́цїꙋ саꙋ а̂дꙋ́с ла ной, ши, кꙋм къ ѡ̂ ви́тъ контъцїо́асъ, де ва ꙟ̂блà кꙋ чѣ́ле ла́лте ла пъшꙋ́не, саꙋ ꙟ̂ ста́ꙋр, то́ате чѣ́ле сънъто́асе корнꙋ́те, че сънт де а̂че́лаш фе́лю̆, дре́пт нȣ де ѡ̂да́тъ, чи оўна дȣпъ ӑлта по́ате съ ле ꙟ̆пле. шѝ кȣ конта́џїȣл съȣ де плин съ ле спȣ́рче. три́ста сперїи́нцъ саȣ и̂спи́та кȣ ко́вършире а̂ȣ а̂девери́т.

§ 21.

Ꙟ̆съ шѝ а̂чѣ́ѧ ꙗ̆сте а̂ръта́т, кȣм къ бо́ала де ви́те е̄ нȣ́май ви́телѡр корнȣ́те бо́илѡр, саȣ ва́чилѡр, шѝ вице́илѡр прин конта́џїȣ про́прїе, ӑдекъ нȣ́май де а̂чѣ́стъ ви́цъ де ви́те се лѣ́гъ, къ́чӣ ка́їӣ, ѡ̆иле, по́рчїӣ, шѝ ӑлте а̂нима́нте саȣ ви́те дре́пт пот вени́нȣл чел контаџїо́с съл петрѣ́къ ла ӑлте корнȣ́те, шѝ кȣ дъ́нселе съл ꙟ̂пъртъшѣ́скъ, чи ка́їӣ ш. ч. ни́чӣ де кȣм нȣ се ꙟ̆плȣ де а̂чѣ́стъ лънго́аре саȣ бо́алъ.

§ 22.

А̂фа́ръ де а̂чѣ́ѧ бо́ала де ви́те маӣ ӑре шѝ а̂чѣ́стъ ꙟ̂сȣшире, къ нȣ́май ѡ̂да́тъ а̂жȣ́нџе кȣ конта́џїȣл съȣ пре ви́те, шѝ ка́ре ви́тъ саȣ виндека́т ѡ̂да́тъ де бо́ала а̂чѣ́ста, ни́чй ѡ̂да́тъ нꙋ́май ка́де ꙟ̂тръ́нса, шѝ кꙋ ѡ̂ сꙋ́тъ де ви́те че сънт ꙟ̂ бо́ала а̂чѣ́ста де вѡр віецꙋ̀и ꙟ̂преꙋ́нъ.

§ 23.

Ꙗ̏ръ кꙋм къ бо́ала де ви́те ꙟ̂ Па́трїа но́астръ Оу̂нгарі́а а̂дѣ́се ѡ̏рй се є̂ска́ѕъ (шѝ се є̂ска́ѕъ пе́нтрꙋ ло́кꙋриле цъ́рей пе и̏чй пе колѡ̀ а̂пꙋ́се, а̂шеѕа́те, пе́нтрꙋ оу̏неле ло́кꙋрй бълто́асе, пе́нтрꙋ дѣ́селе бъ́рсъ́рй де а̏пе, пе́нтрꙋ ръсфꙋгъ́риле пъмѫ́нтꙋлꙋй чѣ́ле кꙋ пꙋтръцꙋ́не, пе́нтрꙋ нотре́цꙋл че́л стрика́т, пе́нтрꙋ а̏ерꙋл че́л несънъто́с, пе́нтрꙋ а̏пеле чѣ́ле тъѡ́асе,) ка́ре то́ате а̂фа́ръ де конта́цїꙋ, кꙋм къ си́нгꙋре де си́не пот съ на́скъ а̂чѣ́стъ пїерзъто́аре бо́алъ, нетъгъдꙋи́т лꙋ́крꙋ ꙗ̏сте.

§ 24.

Се́мнеле а̂пропїе́рей бо́алей де ви́те сънт: тꙋ́са ръгꙋши́тъ, ѡ̆кїй лъкръмо́шй, нъ́риле а̂пъто́асе, ви́теле а̂кꙋ́м мъ́нкъ нотре́цꙋл кꙋ лъкомі́е, а̂кꙋ́м ꙟ̂л оу̂ре́ск; ва́-

чиле мȣлгъто́аре, ꙟтрѡ̀ ѕѝ да́ȣ май пȣци́н ла́пте, ꙟтра́лта май мȣ́лтȣ, шѝ а̂чѣ́ста ꙟ 3. 5. саȣ 10 ѕи́ле.

§ 25.

То́тȣш чѣ́ле май а̂ръта́те сѣ́мне а̂ле ӣви́рей бо́алей де ви́те сънт, къ ви́та стъ тот ꙟтрȣ́н лок три́стъ шѝ не лȣ̂нд а̂ми́нте ла неми́ка, ꙟчѣ́тъ де а̂ рȣмега́ре, саȣ ѡ̈ кій ꙟй сънт лъкръмо́шй, шѝ а̂по́й кȣ матѣ́ріе пȣроїѡ́асъ а̂коперици́й, шѝ а̂фȣ́нд ꙟ кап ръстра́шй, кȣ́рџерѣ нърилѡр ла ꙟчепȣ́т сȣпци́ре, дȣпъ а̂чѣ́ѧ гро́асъ, мȣко́асъ шѝ пȣтȣро́асъ, гȣ́ра шѝ ли́мба, спȣрка́тъ пȣтȣро́асъ, гътлѣ́жȣл ꙟ оўнеле кȣпри́нс кȣ бешикȣ́це, ръсȣфла́рѣ грѣ, кȣ гъфъи́ре, тȣ́съ некъчо́асъ; лънгъ а̂чѣ́сте ꙟкъ лȣкра́рѣ винтричѣ́лȣлȣй саȣ а̂ ръ́нзей ѡ̂при́тъ, вѣ́нтȣри коръито́аре, пъ́нтечеле ка тъ́мпина, скъ́ршни́рѣ динцилѡр, мȣџи́рѣ, ка́ре сѣ́мне а̂рѣ́тъ мо́арте, оўдȣл пȣци́н шѝ ро́шȣ, стърпи́рѣ ва́чилѡр, а̂по́й оу̂рмѣ́зъ діарѣ́а а̂декъ кȣфȣри́рѣ, фȣри́рѣ, саȣ дисентері́а, ӑдекъ йнима рѣ, чѣ пȣ́тръдъ, пре оу́рмъ а̂жȣ́нџе моа́ртѣ.

§ 26.

Десфъкъ́ндȣсе трȣ́пȣл чел сȣбси́т ӑдекъ морт, се ӑфлъ ма́цȣл чел грос, че се ѕи́че ѡ̂ма́сȣ, пре дин а̂фа́ръ а̂при́нс, гънгрено́с ӑдекъ рън́ит, ꙗ́ръ дин ло́нтрȣ плин де нȣтреме́нт оу̂ска́т, ӑрс, шѝ сфърмичо́с, а̂кърȣѧ пе́лица чѣ флоко́асъ нȣ́май пȣци́н де се ва фрека̀ се дȣ́че кȣ ба́лега, а̂ша̀ шѝ ма́цȣл че се ѕи́че а̂бома́сȣ, шѝ тот цинȣ́тȣл ма́целѡр се ӑфлъ а̂при́нс, беши́ка чѣ де фі́єре ма́ре, шѝ кȣ вени́н стрика́т ꙟфла́тъ.

§ 27.

Ꙗ́ръ съ́мнȣл чел май а̂рта́т а̂ боалей де ви́те се ӑфлъ ꙟ а̂бома́сȣ, шѝ ꙟ ма́цȣл дȣоде́нȣ, ӑдекъ чел де доа́ѡ спреѕѣ́че де́џете де лȣнг, ка́ре ма́це ꙟ трȣпȣриле чѣле сȣбсите тот де оу́на се ӑфлъ гънгрено́асе, негри́те, ро́шїй, пȣ́тръде.

§ 28.

§ 28.

Бо́ала чѣ де ви́те а̑дѣ́се ѿ̆рй се ѫкїе́торъ кȣ боала чѣ де плъмъ́нй, саȣ кȣ чѣ де сплинъ гъ̑нгрено́асъ, шѝ а̑тȣ́нчй кȣмплит се сълбътъчѣ́ще, къ кȣръ́нд ѿ̑мо́аръ ви́теле, тоате чѣ́ле май сȣс зи́се ма́це се ѫ̑гъ̑нгръне́ск, а̑по́й ѿ̑ма́сȣл, ма́целе, щѝ фика́тȣл а̑чѣ́ѧш со́арте ка́пътъ.

§ 29.

Ѫ̑сȣ́пра а̀че́щей пїерзъто́аре бо́алъ де ви́те пънъ а̑кȣ́м ӑлтъ пресерватйвъ, ӑдекъ а̑пъра́ре, скȣти́ре а̑деве́ритъ нȣ не ꙗ̆сте кȣноскȣ́тъ, де кът деспърци́рѣ вителѡр че́лѡр бо́лнаве де кътръ чѣле сънто́асе, шѝ фери́рѣ де каȣ ле бо́алей.

§ 30.

Ѫ̑трȣ а̑девъ́р де присоси́т ꙗ̆сте а̑кȣ́м а̑деве́рит, кȣм къ бо́ала чѣ де ви́те шѝ Ѫ̑цѣ́ра но́астръ май а̑дѣ́се ѿ̆рй се оу̑рзѣ́ще: тотȣш кȣм къ а̑че́ст стрикъто́рю ръȣ май върто́с дин църй стре́йне, пре кȣ́м сънт Молдáва, цѣ́ра Рѡмънѣ́скъ, Рȣ́сїа, се лъцѣ́ще ла нóй доведит ѡ̆сте.

Пентрȣ а̑чѣ́ѧ ла тот сáтȣл депáрте де сат, де дрȣ́мȣриле цъ́рей шѝ де лóкȣриле пъшȣ́ней сар къдѣ̀ съсе ръндȣѧ́скъ лъзърéт (Roth-Stall) кȣ чѣ́ле де липсъ, шѝ кȣ слȣжитóрй ꙟ̑токми́т, шѝ тóатъ ви́та чѣ̀ кȣ препȣ́с, кáрѣ̀ прин негоцитóрй саȣ прин мъчелáрй се а̑дȣ́че дин лóк стрéин, тот де оўна ꙟ̑тъ́ю̆ съ винъ ла Лъзърéт, шѝ а̑колѡ̀ 19 саȣ 20 де ѕи́ле съсе ци́нъ ꙟ̑ контȣмáцїе, ꙗ̆ръ дȣпъ а̑чѣ́ѧ а̑флъ́ндȣсе сънътóасъ, пóате съсе слобóадъ ла пъшȣ́не.

§ 31.

Ѡ̆рй чи́не кáре ва а̑скȣ́нде витъ корнȣтъ дин лок кȣ препȣ́с соси́тъ, шѝ нȣ ва фáче де щи́ре Примóрилѡр (чѣ́лѡр де фрȣ́нте, саȣ ꙟ̑тъ́ю̆) а̑й лóкȣлȣй, съсе педепсѣ́скъ де жȣдекътóрй, ꙗ̆ръ Пъстóрилѡр сȣбт грѣ̀ ръспȣ́ндере съ ли се демъ́нде (порончѣ́скъ) съ нȣ кȣтѣ́ѕе ꙟ̑

прїнпрїимѝ ла пъшȣ́не ви́тъ кȣ препȣ́с, де лок вѡр фѝ дѣто́рй а̑ фа́че де щи́ре Примо́рилѡр ло́кȣлȣй, шѝ де а̑р фѝ стримтора́т а̏декъ сили́т пъсто́рюл а̑ прїимѝ фъ́ръ во́ѧ са ѡ̑ ви́тъ ка а̑чѣ́ѧ, ꙟда́тъ ва фѝ дѣто́рю а̑ а̑ръта̀ а̑чѣ́ста Примо́рилѡр ло́кȣлȣй. Ꙗсѣ́мене фїеще ка́ре пъсто́рю ꙟда́тъ кът ва причѣ́пе а̑ фѝ врѡ̀ ви́тъ бо́лнавъ ла пъшȣ́нѣ лȣй, є̄ дѣто́рю ꙟтѣ́ю стъпъ́нȣлȣй ви́телѡр а̑по́й Примо́рилѡр ло́кȣлȣй съ фа́къ де щи́ре; стъпъ́нȣлȣй пентрȣ а̑чѣ́ѧ, ка є̑л съ́шй примѣ́скъ ви́та а̑ка́съ, шѝ а̑ка́съ съ по́арте къ́щига а̏декъ гри́жа є̏й; ꙗ̏ръ Примо́рилѡр пентрȣ а̑чѣ́ѧ, ка ръндȣ́елеле чѣ́ле Политиче́щй че сънт де ли́псъ спре а̑чѣ́ст ско́пос, де кѫт съсе ꙟплинѣ́скъ.

§ 32.

Ла ло́кȣриле а̑чѣ́ле, оу̏нде се цин тъ́ргȣрй де бо́й, саȣ ꙟкъ́тръ́ȣ ви́те гра́се, саȣ а̏лте пентрȣ лȣ́крȣл де ка́съ кȣмпъ́рате, дин Молда́ва, дин Рȣ́сїа, дин цѣ́ра Рѡмѫнѣ́скъ прин Негоциторий, мъчела́рий се мъ́нъ, претꙋти́ндинѣ жꙋдекъто́рїй ло́кꙋрилѡр шѝ Примо́рїй липсѣ́ще съ фі́е кꙋ лꙋа́ре а̂ми́нте, ни́че съ нꙋ ла́се, ка ѡ̆аменїй ло́кꙋлꙋй а̂че́лꙋꙗ ꙟ̂ꙁилеле тъ́ргꙋлꙋй съ́ший слобо́адъ ви́теле са́ле чѣ́ле де ка́съ ла пъшꙋ́не, чѝ фі́еще ка́реле проприета́рю, ӑдекъ стъпъ́н е̄ дѣто́рю ꙟ̂ тъ́мпꙋл а̂че́стꙋ съ́ший ци́нъ ви́теле са́ле а̂ка́съ ꙟ̂ ста́ꙋр; шѝ съ фі́е о̂при́т шѝ ви́телѡр че́лѡр стре́йне а̂ венѝ ла ка́селе прива́цилѡр, саꙋ ла комꙋ́на (де ѡ̆бще) пъшꙋ́не; пентрꙋ а̂чѣ́ꙗ ви́телѡр че́лѡр а̂дꙋ́се ла тъ́ргꙋл че́л де ви́те съ ли се рѫндꙋа́скъ пъшꙋ́не сепара́тъ, ӑдекъ деспърци́тъ, де ка́рѣ ви́теле чѣ́ле де ка́съ тот де оўна тръ́бꙋе съ фі́е контени́те.

§ 33.

ꙗ̆фа́ръ де а̂чѣ́ꙗ шѝ ꙟ̂трꙋ а̂чѣ́ле ло́кꙋри ꙟ̂кътръꙋ се мъ́нъ ви́те стре́йне, ни́че нꙋ тре́бꙋе съ ли се ꙟ̂гъ́дꙋе ꙁъба́въ де а̂ ръмъ́нѣ май лꙋ́нг тъ́мпꙋ, саꙋ де ли са́р ꙟ̂гъдꙋѝ ѡ̆аре кът тъ́мпꙋ пентрꙋ мас, шѝ пентрꙋ мънка́ре саꙋ пентрꙋ а̂дъпа́ре, съ фі́е кꙋ ꙟ̂цъле́сꙋл пропріета́рилѡр а̂че́стѡр ви́те, шѝ тот де оўна а̂нꙋ́ме лок съ ли се ръндꙋѧ́скъ, ла ка́ре лок съ фі́е о̂при́т вителѡр че́лѡр де ка́съ а̂ мѣ́рџе.

Ꙗ̆ръ кът се ва болнъвѝ врѡ̀ бꙋка́тъ саꙋ доаѡ де вите, ӑдекъ врѡ̀ ви́тъ, саꙋ до́аѡ ꙟ̂ арꙋ́м, ꙟ̂да́тъ а̂чѣ̀ ви́тъ съсе дꙋ́къ ла ѡ̂спита́л, ка́реле тръ́бꙋе съ фіе фъкꙋ́т а̂фаръ де сат ла лок ремо́тꙋ, ӑдекъ депърта́т, шѝ де нꙋ се ва ꙟ̂вой̀ пропріета́рюл вите́й спре хрънирѣ, шѝ спре гри́жа спе́селѡр ӑдекъ а̂ кїелтꙋ́елелѡр че́лѡр нечеса́ріе (де ли́псъ), ꙟ̂да́тъ ви́та чѣ̀ бо́лнавъ съсе оу̂чи́дъ, шѝ къда́врꙋ, ӑдекъ мо́ртꙋл а̂л є̂й трꙋ́п пръсъра́т кꙋ вар нести́нс, дꙋпъ прескри́птꙋл саꙋ ръндꙋи́тꙋл мо́дрꙋ ла лок сепара́т саꙋ деспърци́т съсе а̂стрꙋ́че ꙟ̂гро́апъ ка де 8 тъ́лпй де пичо́р а̂фꙋ́ндъ.

§ 34.

§ 34.

Шѝ а̂рендато́рїй ꙟ̂ ти́мпꙋл стръмꙋтъ́рей са́ле ла а̂лт лок саꙋ ла а̂лтъ ка́съ, то́ате чѣ́ле май сꙋс ѕи́се каꙋтѣ́ле, ӑдекъ фери́рй кꙋ де а̂ди́нс тръ́бꙋе съ ле ци́нъ, ꙗ̆ръ ѡ̂спътъто́рилѡр ӑдекъ кричма́рилѡр стри́нс съ ле фіе о̂при́т, ка съ нꙋ́шй а̂дапе ви́теле са́ле динтрꙋ а̂чѣ́лешй ва́се, де оўнде а̂ꙋ беꙋ́т ви́теле чѣ́ле стре́йне, шѝ нотре́цꙋл, ка́реле а̂ꙋ ръма́с дела ви́тъ стре́йнъ че є̄ кꙋ препꙋ́с, ви́телѡр са́ле съ нꙋл дѣ̀.

Да́къ ꙟ̂трꙋ́н сат нꙋ́май ѡ̂ ви́тъ ꙟ̆къ се ва болнъвѝ дин ви́теле чѣ́ле де ка́съ, не лꙋъ́нд а̂ми́нте ла а̂чѣ́ѧ, къ ꙟ̂трꙋ а̂чѣ́лаш саꙋ ꙟ̂ вечи́нꙋл лок ꙟ̆блъ бо́ала де ви́те, а̂тꙋ́нчй пропрїета́рюл ви́тей є̆ дѣто́рю нꙋ́май Примо́рꙋлꙋй ло́кꙋлꙋй съ фа́къ щи́ре деспре а̂чѣ́ѧ, шѝ бо́лнава са ви́тъ съ ѡ̂ прїимѣ́скъ а̂ка́съ, шѝ а̂ка́съ сегрега́тъ ӑдекъ деспърци́тъ де чѣ́ле ла́лте съ ѡ̂ грижа́скъ. Шѝ да́къ дꙋ́пъ 20 ѕи́ле

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÂNE

а̏лтъ ви́тъ саꙋ а̑тре́ѧ фъръ де причи́нъ манифе́стъ (а̑ръта́тъ) сар болнъвѝ, а̑тꙋ́нчй ва да̀ де щи́ре Примо́рилѡр ло́кꙋлꙋй, а̑по́й а̑чѣ̀ ви́тъ ши чѣ́ле вечи́не кꙋ ка́ре а̑ꙋ тръи́т ꙟ̑преꙋ́нъ, ва фа́че съсе дꙋ́къ ла ѡ̑спита́л, ши а̑колѡ̀ ꙟ̑ а̏лте 20 ѕи́ле ꙟ̑ ки́се съсе ци́нъ сꙋ́бт гри́жъ.

§ 35.

Да́къ а̑фа́ръ де а̑чѣ́ѧ бо́ала де ви́те сар и̑вѝ ꙟ̑ вечи́нꙋл сат ла диста́нцъ (депърта́ре) ка де ѡ̑ ѡ̆ръ а̏декъ де оу̑н час, а̑тꙋ́нчй Примо́рїй ло́кꙋлꙋй а̑че́лꙋѧ вѡр фѝ дѣто́рй а̏лтор ꙟ̑вечина́те са́те ѡ̏ръш ла диста́нцъ де оўна саꙋ до́аѡ ѡ̆ре а̏ а̑ръта̀, шѝ пре ѡ̆аменй деспре приме́ждїѧ ръ́ꙋлꙋй тимпꙋрїꙋ а̑й ꙟ̑щїинца̀. А̑чѣ́ѧш е̄ де ли́псъ съ фа́къ шѝ Пре́ѡцїй ло́кꙋрилѡр, ка́рїй нꙋ нꙋ́май вѡр фа́че майна́инте щи́ре ѡ̆аменилѡр цинꙋ́тꙋлꙋй съꙋ деспре фата́лꙋл а̏декъ пїерѕъто́рюл а̑че́стꙋ контаџїо́с ръꙋ, шѝ деспре май тот де оўна а̑лꙋ́й пръпъди́тꙋл ка́пет, чи ши кꙋм се по́ате а̂че́стꙋй ръꙋ ши дꙋпъ чѣ́ле май сꙋс ѕи́се трѣ́бꙋе а̂й ста̀ ꙟ̑коа́нтръ, ле ва да̀ ꙟ̂ гри́жъ.

§ 36.

ꙟ̂на́йнте де то́ате съ фі́е о̂при́т ла диста́нцъ ка де ѡ̑ ѡ̆ръ де ло́кꙋл чел кꙋ бо́алъ ꙟ̑прежꙋ́р а̂ се цинѣ̀ търг де ви́те, ши то́атъ а̑дꙋна́рѣ сау ꙟ̂търни́рѣ кꙋ ѡ̆аменй, ши коме́рчїꙋл ӑдекъ ꙟ̑пъртъши́рѣ кꙋ ви́те дин ло́кꙋл че́л кꙋ бо́алъ съ фі́е контени́тъ пънъ кънд нꙋ се ва щѝ къ стрикъто́арѣ бо́алъ де тот сау а̂шеѕа́т; ꙗ̆ръ ви́теле чѣ́ле гра́се сау ӑлтеле ѡ̆рй ка́ре сънъто́асе, ꙟ̑тра колѡ̀ ни́чй кꙋм съ нꙋ се мъ́не. ꙟ̀съ да́къ ѡ̆аре ка́рїй коло́нй а̂р фѝ стримтора́цй сау пентрꙋ си́не, сау пентрꙋ пꙋ́бликꙋ а̂ мѣ́рџе ла ло́кꙋл чел кꙋ бо́алъ, съ нꙋ кꙋтѣ́ѕе кꙋ ꙟ̂жꙋгътꙋ́ръ де ви́те корнꙋ́те а̑колѡ̀ а̂ венѝ, сау а̑колѡ̀ а̂ а̂мъна̀ ӑдекъ а̑ ѕъбовѝ, кꙋ ви́теле ло́кꙋлꙋй ѡ̆аре кꙋм а̂ се ꙟ̂търнѝ, ꙗ̆ръ ꙟ̂торкъ́ндꙋсе а̑ка́съ, съ́шй ски́мбе вестми́нтеле, ши кълцъми́нтеле, мъ́ниле ши фа́ца съ́шй спѣ́ле, ни́че ла а̑ле са́ле ви́те доме́стиче ꙟ̑ ѡ̏аре къ́тева ӡи́ле съ нȣ се а̑про́пїе, а̑чѣ́ѧш тръ́бȣе съ фа́къ пъсто́рїй шѝ слȣжито́рїй ста́ȣрилѡр, шѝ а̑чѣ́ѧ тръ́бȣе съ ли се порончѣ́скъ.

§ 37.

А̑сȣ́пра Ре́гȣлелѡр Полицїей ѥ̏сте а̑ мънà ви́теле бо́лнавѐ ла ло́кȣл чел сънъто́с, саȣ кърнȣ́рй, ла́пте, оу̏нтȣ, съ́ȣ, саȣ пїе́й дин ло́кȣл чел кȣ бо́алъ ла чел сънъто́с а̑ дȣ́че, шѝ а̑колѡ̀ а̑ ви́нде. Чѣ́л че ва кȣтеӡа̀ а̑фа́че а̑чѣ́ста, гре́ȣ съсе педепсѣ́скъ. А̑шà шѝ ѡ̏аменилѡр ка́рїй вин дин ло́кȣл чел кȣ бо́алъ съ нȣ ли се ꙟ̑гъдȣ́ѧскъ а̑мъна́ре а̏декъ ӡъба́въ ни́че ꙟ̑ ка́селе прива́цилѡр, ни́че ла ѡ̑спътърі́е а̑декъ ла кри́чмъ, кȣ а̑тъ́та май пȣци́н съсе сȣ́фере а̑ мѣ́рџе ла ви́теле чѣ́ле сънъто́асе. Ꙗ̏ръ ла немѣ́рничй, ла чей че ꙟ̏блъ кȣ лѣ́кȣрй, ла чей че беле́ск ви́те сȣбси́те, ши а̏лцй де а̑чѣ́стъ фъри́нъ ѡ̏аменй съсе ѧ̑ а̂ми́нте, ши кꙋм вѡр ꙟтра̀ ꙟ ка́се, саꙋ ꙟ ста́ꙋрй, де лок съсе а̂лꙋ́нџе. Пре оўрмъ ꙟ тот ло́кꙋл ꙟтрꙋ а̂къ́рꙋѧ вечинъта́те домнѣ́ще пїерзъто́арѣ бо́алъ, тръ́бꙋе ви́та, ка́рѣ а̂ꙋ къꙁꙋ́т де бо́алъ, ꙟда́тъ съсе спи́нтече, шѝ да́къ дꙋпъ фъкꙋ́та тъѧ́ре а̂ када́брꙋлꙋй ӑдекъ а̂трꙋ́пꙋлꙋй че́лꙋй морт, сар ведѣ̀ а̂ а̂вѣ̀ ѡ̆арешй че семне де бо́алъ де ви́те, тръ́бꙋе бо́ала съ се вестѣ́скъ а̂ фѝ контъџо́асъ.

§ 38.

Пънъ че ꙟ̆къ нꙋ саꙋ и̂ви́т ꙟ ло́к бо́ала де ви́те, по́ате ско́атерѣ вителѡр ла пъшꙋ́не кꙋ а̂чѣ̂ каꙋте́лъ съсе ꙟгъдꙋе, кът ви́теле ни́че де кꙋ́м съ нꙋ а̂жꙋ́нгъ ла ло́кꙋл чел кꙋ бо́алъ, чи депа́рте де ма́рџиниле ꙁи́сꙋлꙋй цинꙋ́т се фїе, ши де се по́ате ꙟ периферíа (ꙟпрежꙋ́рꙋл, па́ртѣ) чѣ дин проти́въ съсе па́скъ, томна шѝ пентрꙋ а̂чѣ́ѧ, ка съ нꙋ се а̂сꙋпрѣ́скъ де ӑерꙋл чел несънъто́с, ка́реле ви́не дела ло́кꙋл контаџїо́с. Шѝ то́мна ши пентрꙋ а̂чѣ́стъ

ка́ꙋсъ

кáȣсъ съ фїє ôпри́т ла дистáнцъ ка де ѡ̂ жȣмътáте де ѡ̋ръ дела лóкȣл чел кȣ бóалъ, â фáче слȣ́шбъ кȣ ви́те корнȣ́те, кȣ âтъ́нтȣ май пȣци́н ва фѝ слóбод â ꙟтецѝ пре сȣпȣ́шй ка съ фáкъ слȣ́шба âчѣ́ѧ ꙟ лóкȣл чел кȣ бóалъ. Ѩ̋ръ Примóрїй лóкȣлȣй сънт дѣтóрй тȣтȣрѡ́р пропрїєтáрилѡр ви́телѡр âле дà ꙟнаи́нте кȣ де âди́нсȣ, ка съсе провѣ́дъ, а̏декъ съсе грижѣ́скъ де нотрéц бȣ́нȣ, шѝ де âжȣ́нсȣ ка пе врѡ̀ 6 съптъмъ́нй спре âчéл скóпȣ, кът де сар и̂вѝ ѕи́са бóалъ де ви́те, шѝ âр фѝ о̂пȣ ви́теле съсе ци́нъ ши съсе ꙟки́дъ ꙟ стáȣрй, ꙟтрȣ âчéстȣ кип съ а̏йбъ нотрéц де âжȣ́нс.

39.

Ѩ̋ръ де саȣ и̂ви́т бóала де ви́те ꙟ вечи́нȣл сат, âтȣ́нчй диспоси́цїиле (ръндȣéлеле) чѣ́ле май сȣс спȣ́се ꙟдáтъ трєбȣе съсе ꙟплинѣ́скъ, шѝ тóатъ ви́та бóлнавъ сепърáтъ се кáде съсе дȣ́къ ла Лъѕърéт, ши âколóшй пънъ ла мóарте,

саȣ

сау пънъ че се ва ꙟсънътошà, шѝ ꙟкъ пе де а̑сꙋ́пра 20 ѕи́ле съсе ци́нъ. Ѧ̑по́й тръ́бꙋе дин Комꙋнита́те ѡ̑амени ха́рничи шѝ вре́дничи де креди́нцъ съсе а̑лѣ́гъ спре кꙋсто́дїе (па́ѕъ), ка́рїй ла марџиниле цинꙋ́тꙋлꙋй съ ꙗ̄ а̑ми́нте ла то́ате ви́теле чѣ́ле кꙋ препꙋ́с, ши май връто́с ла перегрина́тори (неме́рничи) съ ꙗ̄ а̑ми́нте че а̑дꙋ́к. Ꙗ̆ръ ка кꙋ препꙋ́с се пот а̑вѣ̀ то́ате а̑чѣ́ле, ка́ре вин дин лок контаџїо́с, ѡ̑аменїй, ши ви́теле, ши продꙋ́ктꙋриле (ро́дꙋриле) ви́телѡр, прекꙋ́м сънт къ́рнꙋриле, пе́иле. ш. ч. Ши да́къ перегрина́торїй фїинд а̑мони́ци (дожени́ци), на́р врѣ съсе ꙟто́аркъ ꙟнапо́й, ши кꙋ пꙋтѣ́рѣ а̑р кꙋтеѕà а̑ пъшѝ престе ма́рџиниле цинꙋ́тꙋлꙋй, а̑тꙋ́нчи оўнꙋл динтръ кꙋсто́де (пъѕито́ри) съй петрѣ́къ пънъ ꙟ фа́ца ло́кꙋлꙋй, оўнде жꙋ́делꙋй шѝ Примо́рилѡр ло́кꙋлꙋй ва фа́че щи́ре, ка́рїй а̑по́й дꙋпъ пꙋтѣ́рѣ са нꙋ вѡр липсѝ ви́та сау ви́теле чѣ́ле кꙋ препꙋс шѝ кꙋ фо́рца (си́ла) а̑ле дедꙋ́че ла Лъѕърѣ́т, шѝ кȣ спе́силе негоцито́рюлȣй 20 ꙁи́ле ꙟ̂ контȣма́ціє ̂але цинѣ̀. Ꙗ̆ръ да́къ ръцинъ́ндȣсе 20 ꙁи́ле ви́та саȣ ви́теле ла Лъꙁъре́т, сар болнъви́се, ши кȣ приле́џȣл черкъ́рей са́р ̂адеверѝ, къ чѣ́ле кȣ си́не ̂аду́се ̂але ви́телѡр пъ́рцй, къ́рнȣрй, пей ш. ч. нȣ нȣ́май сънт кȣ препȣ́с, чѝ ꙟ̂трȣ ̂адевъ́р сънт ди́нтръ ви́теле чѣ́ле бо́лнаве, ̂атȣ́нчй ̂аче́ѧ кȣ къꙁȣ́та педѣ́псъ съсе педепсѣ́скъ.

§ 40.

ꙟ̂ ло́кȣл ̂аче́лȣ, оўнде саȣ ̂иви́т ̂ѡда́тъ бо́ала де ви́те, оу̂чи́дерѣ ви́тей че́ій дин тъ́ю контъџіо́асъ ̂ар фѝ лѣ́кȣл чел май ̂адевери́т де ̂а кȣрма̀ бо́ала. Де́чй ꙟ̂да́тъ кът ка́де врѡ ви́тъ ꙟ̂ бо́ала де ви́те ꙟ̂ ѡ̆аре ка́ре сат, тръ́бȣе съсе дедȣ́къ ла ло́к сепара́т, шѝ ̂аколѡ̀ съсе оу̂чи́дъ, шѝ ꙟ̂преȣ́нъ кȣ піе́лѣ ꙟ̂гро́апъ де ̂опт тълпй де пичо́р ̂афȣ́ндъ съсе ̂астрȣ́че, ши кȣ чѣ́ле ал́те ви́те ꙟ̆къ ̂асе́мене тръбȣе пъши́т, де саȣ ̂иви́т ръȣл. Ꙟ̆съ де вѡр фѝ май мꙋ́лте де тре́й саꙋ па́трꙋ, а̂тꙋ́нчй кѫте зѣ́че деспѫрци́те ꙟ сепара́те ста́ꙋрй, шѝ ла пѫшꙋ́нй кꙋ фо́сѫ ӑдекѫ кꙋ гро́апѫ ꙟкꙋнцꙋра́те сѫсе мѫне, ка де кꙋмва пентрꙋ а̂се́мпрꙋ сар и̂вѝ пїерзѫто́арѣ во́алѫ ꙟтрꙋ́н ста́ꙋр, че́ла ла́лт ста́ꙋр саꙋ пѫшꙋ́не сѫ по́атѫ рѫмѫнѣ̀ скꙋти́тѫ, то́тꙋш па́ртѣ чѣ кꙋ конта́ціꙋ тот де оўна а̂р трѫбꙋ́й сѫсе оўчи́дѫ, шѝ ꙟки́пꙋл май сꙋс зи́с ꙟгро́апѫ де 8 пичо́аре, ӑдекѫ де тѫлпи́й де пичо́р а̂фꙋ́ндѫ сѫсе а̂стꙋ́пе, ꙟсѫ ꙟнаи́нте де а̂ се пꙋтѣ́ре ꙟплинѝ а̂чѣсте, а̂р трѫбꙋ̀й проприїета́рюл трꙋчида́тей, ӑдекѫ а̂ оўчи́сей ви́тѫ, фїи́нд кѫ є̂а бꙋ́нꙋл сѫꙋ пентрꙋ сигꙋра́нца (непримешдꙋи́рѣ) ши пѫстра́рѣ бинелꙋ́й де ѡ̆бще шил жертве́ще, дин ка́са, ӑдекѫ дин ла́да саꙋ пꙋ́нга Комꙋнита́тей, ка́рѣ трѫбꙋе спре а̂че́ст ско́пꙋ а̂ се а̂дꙋнѝ, сѫсе ꙟбꙋ́не, ӑдекѫ сѫ й се плѫтѣ́скѫ па́гꙋба.

§ 41.

ꙟ̂лтми́нтрѣ ꙟ ло́кꙋл контаціо́с ѡ̆рй се ва ꙟплинѝ трꙋчида́рѣ саꙋ оўчи́дерѣ контаџїóасей вúтъ чéїй дин тъю, ѿрй нȣ се ва ꙟ̂плинѝ: тóтȣш жȣ́деле шѝ Примóрїй лóкȣлȣй сънт дѣтóрй â фáче щúре деспре âчѣ́ста Пȣтéрилѡр, ка âшà сáтеле вечúне ꙟ̂дáтъ съсе пóатъ ꙟ̂щїинцà деспре примéшдїꙗ ръȣлȣй, шѝ чѣ́ле де лúпсъ ръндȣéлй спре âпърáре тимпȣрїȣ съсе пóатъ фáче. Ꙗ̆ръ ꙟ̂ лóкȣл контаџїóс, ꙟ̆къ ꙟнáинте де â сосѝ персóнеле чѣ́ле дофторитóаре, чѣ де лúпсъ, ꙟ̂ кът ѥ̄ пентрȣ деспърцúрѣ вúтелѡр челѡр бóлнаве де кътръ чѣ́ле сънътóасе, грúжъ, шѝ чѣ́ле лáлте сȣбт грéȣ ръспȣ́нс съ нȣ се пъръсѣ́скъ.

§ 43.

ꙟ̂дáтъ кът саȣ âдеверúт, къ пїерзътóарѣ бóалъ де вúте ꙟ̂ ѿ̆аре кáреле лок саȣ ӥ̂вúт, шѝ âколѡ̀ де ѿ̆аре кътва тъмп домнѣ́ще; съ фїе ôпрúт ꙟ̂трȣ âчéлаш лок âфáче търг де вúте, чи шѝ âчѣ̂ꙗ съ фї ôпрúт, де âколѡ̀ съ нȣ трѣ́къ âлю́рѣ кȣ вúте. Тóатъ мънáрѣ вúтелѡр ѿ̆рй ла комȣ́на, ѿ̆рй ла прóпрїа (â сà) пъшȣ́не, ѿ̆рй ѡ҇рй ѕіѡа, ѡ҇рй ноа́птѣ, сȣбт педѣ́пса конфиска́цієй (контраба́нд) сѫсе ѻ̂прѣ́скъ. Пънъ кѫнд ѕи́са пієрѕъто́аре бо́алъ нȣ ꙟ̂чѣ́тъ ꙟ̂ лок, пѫнъ а̂тȣ́нчй корнȣ́теле ви́те а̂тѣ́нтȣ а̂ Стъпѫни́рей, кѫ́нтȣ а̂ сȣпȣ́шилѡр ꙟ̂ки́се ꙟ̂ ста́ȣрй се вѡр цинѐ, ши ни́чй оу҇нȣ́й че а̂ȣ соси́т, фі́е стре́ин, фі́е де ка́съ, а̂фа́ръ де а̂чѣ́ѧ ка́рійй сѫнт рѫндȣ́иций пентрȣ гри́жа ши хрѫни́рѣ, съ нȣ фі́е сло́бод а̂ ꙟ̂трà ꙟ̂ ста́ȣрй, ни́чй а҇лте ви́те съ нȣ се сȣ́фере а̂се а̂пропіà пентрȣ фри́ка трѣ́черей конта́ціȣлȣй.

Ꙗ҇ръ ста́ȣриле лѡр съ фі́е кȣра́те, кȣ а҇ер сѫнъто́с стрѫсȣфла́те, сѫсе а̂фȣ́ме ста́ȣриле кȣ минера́ле а҇кре, сѫсе дески́дъ оу҇шиле ши ферѣ́стриле ста́ȣрилѡр, ка а҇ерȣл чѣ́л рѫ́ȣ, пе ферѣ́стри сѫсе по́атъ а̂лȣнгà, сѫсе дѣ вителѡр лѫтȣ́рй де фъри́нъ а҇кре шѝ съра́те, сѫсе стропѣ́скъ шѝ фѫ́нȣл, шѝ ѡ҇рй ка́реле а̂л лѡр ыотрѣ́ц кȣ ѡ̂цѣ́т та́ре, гȣ́ра шѝ ли́мба съ ли се спѣ́ле кȣ а̂чѣ́ѧш нъкрѣ́лъ а̂дѣ́се ѡ̆рй. Сервито́рїй (слꙋжито́рїй) ви́телѡр че́лѡр ꙟ̂ки́се съсе ферѣ́скъ де ꙟпъртъши́ре кꙋ ӑлцй сервито́рй, май върто́с кꙋ чей дела ка́са чѣ кꙋ препꙋ́с. Ѥ̆сте ꙟ̆къ дѣто́рю̆ пропрїета́рюл ви́телѡр нꙋ́мърꙋл ꙟ̆ки́селѡр са́ле ви́те, Примо́рилѡр Комꙋнита́тей съл а̑рѣ́те, ши пънъ а̑тꙋ́нчй ни́чй ѡ̑ ви́тъ ди́нтръ а̑чѣ́сте съ нꙋ вѫ́ндъ, саꙋ съ та́е, пънъ кънд ӡи́са бо́алъ нꙋ ва ꙟ̂чета̀.

§ 43.

Ѥ̆ръ дела ка́са чѣ кꙋ конта́цїꙋ то́ате чѣ́ле бо́лнаве тимпꙋрїꙋ а̑фа́ръ де сат ла ѡ̑спита́л съсе дедꙋ́къ, шѝ сꙋбт лꙋа́рѣ а̑ми́нте а̑ Примо́рилѡр комꙋнита́тей а̑й съй сервито́рй съ ӑйбъ комꙋ́нй, ка́рїй сервито́рй кꙋ то́атъ гри́жа, шѝ веглѣ́рѣ ӑдекъ привегѣ́рѣ ꙟ̂трꙋ а̑чѣ́ѧ май върто́с вѡр а̑лъвора̀, ӑдекъ вѡр лꙋкра̀, се вѡр невòй, кът ръ́ꙋл контацїо́с съ нꙋ се по́атъ май ꙟ̂колѡ̀ тра́це, де́чй ӑспрꙋ съсе ꙟ̂търӡи́къ (ѡ̑прѣ́скъ) ка ви́теле чѣ́ле че

а̑ꙋ

ӑȣ пери́т де бо́алъ съ нȣ се белѣ́скъ ꙟ ста́ȣрй шѝ ꙟ ка́се.

§ 44.

Тръ́бȣе да́ръ спре а̂че́ст ско́пȣ лок а̂фа́ръ де сат а̂про́апе де ѿспита́л ꙟ лок ӑрино́с саȣ нъсипо́с (де і̆́асте) съсе ръндȣѧ́скъ, шѝ май мȣ́лте бȣ́ций кȣ лешіе, кȣ ӑпъ съра́тъ, саȣ кȣ ӑпъ де ка́лче нести́нсъ (вар нести́нс) спре мȣѧ́рѣ пієнилѡр съ фіе га́та, шѝ кът сȣбсѣ́ще ӑдекъ мо́аре врѡ ви́тъ де пієрзъто́арѣ бо́алъ, ꙟда́тъ тръ́бȣе съсе трими́тъ када́врȣ ӑдекъ трȣ́пȣл чел морт, ши кȣ кар кȣ кай съсе дȣ́къ ла дестина́тȣл ӑдекъ ръндȣи́тȣл лок, і̆аръ нȣ пе пъмѫ́нт съсе тра́гъ, саȣ кȣ кар кȣ ви́те корнȣ́те съсе ка́ре а̂коло̀.

§ 45.

Дȣпъ че ѿда́тъ саȣ кър́ат када́врȣ ла дестина́тȣл лок, нȣ тръ́бȣе лъса́т ꙟ ӑер ли́берȣ (сло́бод), чи де кът лȣъ́нд пієлѣ де пе є̂л, ꙟгро́апъ де шѣ́се пичо́аре, а̏дікъ де шѣ́се тъ́лпй де пичо́р съсе а̂стрȣ́че, ꙗ̏ръ де тре́й пичо́аре кȣ пъмѣ́нт въртóс съсе а̂кóпере, ши кȣ пїе́три съсе ꙟ̂търѣ́скъ, кӑ нȣ кȣ́мба кѣ́нїй, саȣ а̏лте га́динй мънкъто́аре де ка́рне съл по́атъ съпа̀ а̂фа́ръ; Ꙗ̏ръ пїе́иле чѣ́ле детра́се саȣ лȣа́те де пе ви́теле пери́те, съсе мо́ае ꙟ̂ 24 де ѡ̏ре ꙟ̂ бȣ́те плинъ кȣ лешíе, саȣ кȣ а̏пъ де ка́лче нести́нсъ, а̂по́й оу̂скъ́ндȣсе ꙟ̂ лок ремо́тȣ а̏декъ депърта́т де ста́ȣрй. пот дȣпъ 20 ѕиле дела ꙟ̂чета́рѣ бо́алей, а̂ȣ съсе вѣ́ндъ, а̂ȣ спре оу̏сȣ а̏декъ ꙟ̂требȣинца́рѣ де ка́съ съ се ꙟ̂тоаркъ.

§ 46.

Ꙟ̂сȣ́пра бо́алей де ви́те ꙟ̂ кип пресервати́вȣ, а̏декъ спре а̂пъра́ре, спре фери́ре, спре скȣти́ре ка съ нȣ а̂жȣ́нгъ пре ви́те а̂чѣ̀ бо́алъ рѣ, де ветерина́рй се комъ́ндъ, а̏декъ се ꙟ̂крединцѣ́ѕъ.

Rc. Pulvis rad. Angelicæ unc. jj.
Sapon. unc. jjj.
Sal comm. unc. j.

Misceantur hæc in leni calore cum s. q. mel. et aquæ in formam electuarii.

Съ ꙗ҆́й пꙋ́лбере де ръдъчи́нъ де ѧ̂нгє́лика Оу̑нчїй до́аѡ.

Де съпо́н Оу҆нчїй тре́й.

Де са́ре комꙋ́нъ, ҆адекъ де ка́съ Оу҆нчїе оу҆на.

Съ ле а̂мѣ́стечй а̂чѣ́сте ла ѡ̂ла́лтъ ла кълдꙋ́ръ ли́нъ кꙋ мїѧ́ре де а̂жꙋ́нс шѝ кꙋ ҆апъ ѫ̂ фо́рма ликта́рюлꙋй.

Съ да́й ди́нтрꙋ а̂че́ста пре́сте ꙁѝ де тре́й ҆ѡ҆рй къ́те ѡ̂ ли́нгꙋръ вителѡр че́лѡр май ма́рй, ꙗ҆ръ че́лѡр май ти́нере ѡ̂ жꙋмъта́те де до́съ, *) ҆адекъ ѡ̂ жꙋмъта́те

де

---

*) До́са, Латинѣ́ще, До́сис, є̄ кꙋвъ́нт дофторе́ск, ка́реле ѫ̂се́мнъ а̂чѣ̀ мъсꙋ́ръ де лѣ́кꙋрй, къ́тъ се дъ̀ деѡда́тъ ѡ҆́рй ла ѡ҆́м, ѡ҆́рй ла ви́тъ.

де ли́нгꙋрѫ, ши сѫ вѣ̀ ви́теле де а̂сꙋ́пра, ӑдекѫ престе лѣ́кꙋл а̂чѣ́ста лѫтꙋ́рй сꙋбци́рй де фѫри́нѫ ӑкре сѫра́те. Чи и̂спи́та чѣ̀ де то́ате ӡи́леле мѫртꙋрисѣ́ще: пресервати́вѫ сау а̂пѫра́ре пꙋтѣ́рникѫ а̂ фѝ ӑерꙋл кꙋра́т шѝ ли́берꙋ, кѫӡꙋ́та кꙋрѫцѣ́ніе ѫ̂прежꙋ́рꙋл ви́телѡр, ста́ꙋриле бꙋ́не, нотре́цꙋл бꙋн ши де а̂жꙋ́нс, ши кꙋвїинчо́аса гри́жѫ ши цинѣ́рѣ ви́телѡр, пре кꙋ́м ши а̂кꙋра́та (кꙋ де а̂ди́нс) па́ӡѫ а̂ ре́гꙋлелѡр че сѫнт спре ферирѣ де конта́цїꙋ, пентрꙋ а̂чѣ́ѫ чел че ва ѫ̂трѫбꙋинцà ликта́рюл чел май сꙋс комѫнда́т, мѫкар кѫ ѥ̆ пресервати́вꙋ сау скꙋтито́рю а̂сꙋ́пра пїерӡѫто́арей боалѫ, чѣ́ле ла́лте а̂чѝ сфѫтꙋ́ите сѫ нꙋ ле пѫрѫсѣ́скѫ; ꙗ̆рѫ лекꙋито́рїй де ви́те чей немѣ́рничй шѝ пꙋстїй, шѝ ѡ̆аменїй ка́рїй нꙋ сѫнт прокопси́цй ѫ̂ мѫестрїѧ ветерина́рїей ӑдекѫ а̂ Дофто́рїей де ви́те, ка́рїй кꙋ прилѣ́цꙋл пїерӡѫто́арей бо́алѫ пре тикѫло́аса прости́ме сау ѡ̂бичнꙋ́ит кꙋ виклені́е а̂ ѡ̂ ѫшелà, ши ѫсꙋ́шй де мꙋ́лте ѡ̆рй пїерӡѫто́арѣ бо́алѫ дела ѡ̂ ка́съ ла а̃лта, дела оу̃н ста́ꙋр ла а̃лтꙋл а̂ ѡ̂ петрѣ́че, ни́чй де кꙋм съ нꙋ се ла́се а̂ ꙟ̂тра̀ ꙟ̂ ка́се, ꙟ̂ ста́ꙋрй, ꙗ̃ръ де вѡр а̂жꙋ́нџе кꙋ виклені́е; а̂колѡ̀ съсе педепсѣ́скъ.

§ 47.

Че́лѡр пꙋсті́й ши ꙟ̂шелъто́рй лекꙋито́рй де ви́те ни́че де кꙋм съ нꙋ се ꙟ̂крѣ́дъ дофторі́а ви́телѡр че́лѡр кꙋ бо́алъ, чи стримторъ́нд нечесита́тѣ а̃декъ ли́пса пънъ че се ва кїема̀ ветерина́рюл саꙋ се ва трими́те дела сꙋперїорита́те, а̃декъ дела чӗй май ма́рй, ши ва а̂жꙋ́нџе ла ло́кꙋл чел контаџїо́с, ꙟ̃сꙋш проприїета́рюл ви́телѡр де оу̃рмъто́ареле мижлочи́рй съсе цинъ, ка́ре ши бо́ала ѡ̂ вѡр оу̃шꙋра̀, ши пре ви́те, ка май прелѣ́сне съ ска́пе де ръꙋ вѡр а̂жꙋта̀, а̃декъ бо́лнавелѡр ви́те съ ле дѣ̀ нотре́ц ши де беꙋ́т а̃крꙋ, съра́т, саꙋ кꙋ мо́аре де кꙋре́кю̆ стропи́т, саꙋ кꙋ а̂лꙋа́т де пи́тъ, саꙋ кꙋ фъри́нъ кꙋ ѡ̂цетитъ а̃пъ фъкꙋ́тъ беꙋтꙋ́ръ, ши по́амеле а̃кре пъдꙋрѣ́це дꙋпъ пъ́рциле а̃нꙋлꙋ̆и ве́рѕї, а̂ȣ оу̂ска́те, ꙟ̆съ мȣѧ́те ѡ̆рй си́нгȣре, ѡ̆рй кȣ мъка́рче нȣтреме́нт (нотре́ц) да́те вѡр фолосѝ, ши лъту́риле сȣбци́рй де фъри́нъ, кȣ ӑчидȣ витріоли, сау кȣ ӑчидȣ са́лис (нъкрѣ́лъ де са́ре) а̂тъ́та нъкри́те, кът съ фі́е плъку́те ла беу́т, вѡр фѝ бу́не. По́атесе ши тот тру́пȣл пре динафа́ръ ꙟ̂трȣ а̂че́лаш кип спъла̀ кȣ ӑпъ ӑкръ съра́тъ. Шѝ де се вѡр а̂ръта̀ се́мне де ꙟ̂сънътоша́ре, ка́рѣ се по́ате кȣно́аще динтрȣ ꙟ̂чепу́та рȣмега́ре, съсе дѣ̀ нȣтрито́аре ӑдекъ хрънито́аре, ꙟ̂тръмъто́аре, ꙟ̂търито́аре, а̂мъръто́аре, лъту́рй де фъри́нъ а̂дѣ́се ѡ̆рй кȣ пу́лбере де ръдъчи́нъ де Џенціа́на, Ѣ̂мȣла, Гала́нга пънъ ла ѡ̂жȣмъта́те де Оўнчіе, че́лѡр май ми́чй ви́те жȣмъта́те де до́съ, ши съ́нџе съ нȣ ли се слобо́адъ, ни́чй съсе ꙟ̂тръбȣинцѣ́зе кȣръцито́аре де чѣ́ле та́рй, ши а̂сȣдъто́аре, пе́нтрȣ къ а̂чѣ́ста ви́теле фъръ де а̂чѣ́ѧ сла́бе май та́ре ꙟ̆къ ле ва слъбѝ, шѝ май ма́ре нъка́з, ши кȣ а̂чѣ́ста май кȣрѫ́ндъсȣбси́ре ӑдекъ мо́арте ле ва а̂ду́че.

§ 48.

§ 48.

Чей май ной ветеринáрй дȣпъ че кȣ де âдúнсȣ âȣ сепарáт âдекъ âȣ деспърцúт вúтеле чѣ́ле бóлнаве де чѣ́ле сънътóасе, ши дȣпъ че âȣ цинȣ́т ꙟпрежȣ́рȣл лѡр, ши ꙟ стáȣриле лѡр кȣръцéніе, âдѣ́се ѡрй ле лáȣ саȣ ле спáлъ гȣ́ра, ши лúмба кȣ âпъ кȣ âкрȣ сърáтъ, ба ле фрѣ́къ ши спинáрѣ кȣ шомоáг де пáе саȣ кȣ цѣ́села, дин âфáръ ле траг пър прин піéпт саȣ ле пȣн каȣтéрю âдекъ фіéр âре ла пънтече, кȣ кáреле âмъндóаѡ лáтȣриле пънтечелȣй ле âрдȣ фъкѫ́нд рáнъ, дин лóнтрȣ ле дáȣ ꙟтѫ́ю беȣ́тȣрй кáре мóае, âнтифлогúстиче, âдекъ âсȣ́пра фіербинцéлей, âпóй ꙟгрѣѡнъ́ндȣсе бóала, дȣпъ че âȣ âжȣ́нсȣ діарéа âдекъ кȣфȣрúрѣ, âȣ дисентеріа, âдекъ, какъсъ́нџе, йнима чѣ рѣ, дáȣ ꙟтъритóаре, стрингътóаре ши кáре сънт âсȣ́пра пȣтръѕúрей гътúте дин декóктȣ âдекъ ѕáмъ фіáртъ де скóарцъ де стъжѣ́рю, де сáлче кȣ вúнȣ ши кȣ кáмфор, ꙟ слъбичȣ́не прѣ мáре â бóлнавей

вúтъ,

ви́тъ, да́ȣ и̂нфȣ́сȣ а̏декъ бъȣтȣ́ръ че саȣ фїерт кȣ жа́лїе, кȣ валерїа́на, ши кȣ ка́мфор.

Ꙟ̂четъ́нд ѡ̂да́тъ пїерзъто́арѣ бо́алъ де ви́те, ка́рѣ де а̂колѡ̀ се кȣно́аще да́къ дȣпъ 20 зи́ле ꙟ̂ лок ни́чй ѡ̂ ви́тъ болнавъ нȣ се ва май а̂фла̀, а̂тȣ́нчй ꙟ̂тъ́ю ло́кȣл саȣ са́тȣ че май наи́нте фȣсѣ́се контацїо́с се по́ате а̂кȣ́м вестѝ сънъто́с, ши ви́теле ло́кȣлȣй а̂че́лȣй, ка́ре пънъ а̂чѝ а̂ȣ фо́стȣ ꙟ̂ки́се ꙟ̂ ста́ȣрй, пот съ се слобо́адъ фъ́ръ гри́жъ ла пъшȣ́не, ꙟ̂съ кȣ а̂чѣ̀ кавте́лъ саȣ фери́ре, ка се нȣ винъ а̂про́апе де ѡ̂спита́л, саȣ а̂про́апе де ло́кȣл ꙟ̂гропа́телѡр када́бре, ничи ꙟ̂тра колѡ̀ съ се мъ́не. Ꙗсе́мене се ка́де а̂ пъшѝ кȣ ви́теле чѣ́ле но́аѡ кȣмпъра́те шѝ ка́ре трѣ́бȣе ꙟ̂ 20 зи́ле цинȣ́те ꙟ̂ контȣма́цїе.

§ 49.

Ꙟ̂ кът є̄ пентрȣ репȣрга́цїѧ а̏декъ кȣръци́рѣ ста́ȣрилѡр саȣ а̂ пое́цилѡр, ꙟ ка́ре а̑ȣ фо́стȣ ви́те бо́лнаве се ка́де а̑ се цинѣ̀.

Дȣпъ чѣ́ле прѣакȣра́те ӑдекъ фо́арте кȣ деӑди́нсȣ прескри́пції̆ (ръндȣѣ́лй) ши прѣ бȣ́не ре́гȣле, мижлочи́рй де а̑ кȣръці̀ ста́ȣриле чѣ́ле спȣрка́те сънт а̀чѣ́сте:

1. Ка а̑чѣ́ле де ба́легъ съсе ръпȣ́рце ӑдекъ съсе кȣ́ръцъ, ꙗ̆ръ ба́лега ꙟтрȣ а̑дъ́нк де 10 пичо́аре съсе а̑рȣ́нче, ши съ се а̑ко́пере.

2. Пардоситȣ́ра ꙟ ста́ȣри, оўнде ста́ȣ ви́теле ши се кȣ́лкъ, съсе стри́че, ба ши пъмъ́нтȣл де ѡ̑ жȣмъта́те де пичо́р а̑фȣ́нд съсе ско́атъ, ши съсе ла́педе.

3. Мȣ́рії̆, ӑдекъ пъре́ції̆ че́й де піе́тръ съсе ра́дъ, ꙗ̆ръ тро́чиле, скъ́ндȣриле, шѝ ва́селе, ка́ре кȣ бале ши кȣ мȣ́чй а̑ȣ фо́ст спȣрка́те, кȣ де а̑ динсȣл съсе спѣ́ле, ши съсе оўще.

4. Атмосфе́ра, ӑдекъ цинȣ́тȣл саȣ кȣпри́нсȣл ӑерȣлȣй че́лȣй дин ста́ȣри съ

се кȣ́рътъ; спре а̑че́ст ско́пȣ ферѣ́стриле ши оўшиле съсе дески́дъ, ши съсе фа́къ фȣмега́ре; къ́чй къ чи́не врѣ ста́ȣриле чѣ́ле контъџїо́асе а̑ле кȣ́ръцѝ, фере́щиле ши оўшиле кът де ла́рџй съ ле десфа́къ, ши ѡ̆рй че фȣ̀ де ви́теле чѣ́ле кȣ бо́алъ кȣ мȣк саȣ кȣ ба́ле спȣрка́т, съ фа́къ би́не а̑ се ла̀ ши а̑ се кȣръцѝ, ꙗ̆ръ фȣмега́рѣ фо́арте би́не се фа́че кȣ ѡ̑це́т де ви́нȣ тȣрна́т пе кързми́ѕй ка́лде, саȣ де се ва ꙟстила̀, ӑдекъ, пикȣра̀ ѡле́ȣ де витрї́олȣ ꙟ пъха́р де ви́трȣ ӑдекъ де гла́жъ, ꙟ ка́ре съ фїе бъга́тъ са́ре комȣ́нъ.

Де́спре върса́тȣл ѡ̆илѡр.

§ 50.

Върса́тȣл ѡ̆илѡр, ка́реле май върто́с пре ло́кȣрй а̑шеѕа́те саȣ бълто́асе кȣ е̑пидимі́е (кȣ ꙟчи́нџере май пре́сте мȣлт лок) ши кȣ конта́џїȣ ꙟ̆мблъ се вѣ́де а̑ а̑вѣ̀ ѡ̆а́ре че а̑съмъна́ре кȣ върса́тȣл прȣ́нчилѡр, то́тȣш де се ва и̑спитѝ би́не, ши се ва

черка̀

чєрка̀ натȣ́ра а̓́дєкъ фи́рѣ лȣ̆й, сє ва а̑фла̀, къ фо́артє сє дифєрє́ск (сє дєѡсєбє́ск) ꙟ̑тръ си́нє, ши сънт дє дивє́рсъ саȣ дєосєби́тъ натȣ́ръ, пєнтрȣ́ къ дин върса́тȣл прȣ́нчилѡр ни́чй ѡ̑да́тъ нȣ саȣ ꙟ̑плȣ́т ѡ̓́илє, ни́чй прȣ́нчїй ди́нтрȣ а̑л ѡ̓́илѡр.

Върса́тȣл ѡ̓́илѡр а̓́рє а̑съмъна́рє ши кȣ пїєрзъто́арѣ бо́алъ дє ви́тє а̑лє корнȣ́тєлѡр ви́тє, ши кȣ ко̀нта́цїȣ сє лъцѣ́щє.

§ 51.

Се́мнєлє върса́тȣлȣ̆й сънт тристъчȣ́нѣ, мъхни́рѣ, ка́рє кȣ́ 4 саȣ кȣ 5 зи́лє ꙟ̑на́йнтє дє а̑ сє ивѝ върса́тȣл сє вє́дȣ. дȣпъ а̑чѣ́ста оу̑рмѣ́зъ а̑пєти́та, а̓́дєкъ во́ѧ дє а̀ мънка̀ дєпȣ́съ, дормита́рѣ, скїопъта́рѣ, цъпєни́рѣ пичо́арєлѡр, ши ꙟ̑чєта́рѣ рȣмєгъ́рєй. Ꙗ́ръ ꙟ̑ нъ́рй, ꙟ̑ бȣ́зє, ꙟ̑ цѣ́нє, ши ꙟ̑тръ пичо́арєлє чѣлє дєна́йнтє ши ꙟ̑тръ чѣ́лє дин а̑по́й, ши ла кȣр, ва ꙟ̑ ѡ̓́илє чѣ́лє тȣ́нсє пє тот трȣ́пȣл сє и̑вє́ск пѣ́тє ро́шїй, ди́нтрȣ а̑чѣ́стє пѣ́тє ро́шїй крєск пȣштѣ́лє, а̓́дєкъ бєши-

кȣ́цє

кȣ́це ӑлбе, ка́ре а̂ше́пте саȣ а̂ о̄пта ꙁѝ се префа́к ѫ̂ фа́ца шофра́нȣлȣй. Ѫ̂трȣ а̂че́ст тъ́мп ѡ̆кїй ши ка́пȣ се ѫ̆флъ, дин ѡ̆кй ши дин нъ́рй кȣ́ръ мате́рїе де коло́ръ, ӑдекъ де фа́цъ, га́лбенъ, ръсȣфла́рѣ є̄ грѣ, ши ӑбȣрȣл гȣ́рей пȣтȣро́с. Дȣпъ а̂чѣѧ а̂ но́аѡ саȣ а̂ꙁе́че ꙁй май кре́ще върга́тȣл, ши се ски́мбъ ѫ̂ ско́арцъ, ка́рѣ а̂до́аѡ спреꙁе́че саȣ а̂па́тра спреꙁе́че ꙁѝ ка́де, пънъ ци́не лънго́арѣ саȣ бо́ала кълдȣ́ра є̄ кȣмпли́тъ, гȣ́ра ши ли́мба оу̂ска́тъ, ръсȣфла́рѣ припи́тъ, ѡ̆кїй а̂при́нший, лъкръмо́ший.

§ 52.

Върса́тȣ къцъла́т, (ӑдекъ кънд сгръбȣ́нцеле сънт боци́те, лега́те де ѡ̂ла́лтъ) негричо́с, липси́т де черк ро́шȣ ӑдекъ де ѫ̂прежȣра́ре ро́шїе, сънт рѣле се́мне, ши май тот де оу̂на де мо́арте, ꙗ̆ръ ка́ре върса́т се префа́че ѫ̂ ра́не рѣле, фо́арте кȣръ́нд се ски́мбъ ши ѫ̂ гангре́-

нъ *) Де фо́арте ръꙋ семн є̄ върса́тꙋл, ка́реле є̄ ро́шꙋ ꙟтꙋнека́т, ꙟ ми́жлок ӑре га́ꙋръ, ши є̄ кристали́н, ӑдекъ ка криста́лꙋл, а̑фа́ръ де а̑чѣ́ѧ ка́реле є̄ ꙟпреꙋна́т кꙋ перипнеꙋмені́а, ӑдекъ кꙋ ръсꙋфла́ре грѣ, саꙋ а̑при́ндерѣ плъмъ́нилѡр, кꙋ лїени́тидъ ӑдекъ кꙋ бо́алъ де спли́нъ, кꙋ дїаре́а, ӑдекъ кꙋ кꙋфꙋрѣ́лъ, кꙋ фри́гꙋрй пꙋ́тръде, ӑдекъ кꙋ лънго́аре, а̑чѣ́стъ ви́цъ де върса́т ꙟбълъ вѣ́ра ла ло́кꙋрй а̑пꙋ́се бълто́асе.

§ 53.

Спре пресервати́въ саꙋ а̑пъра́ре, скꙋти́ре де върса́т съсе ферѣ́скъ ѡ̆иле де пъшꙋ́нѣ ло́кꙋлꙋй а̑пꙋ́с саꙋ бълто́с, но́аптѣ съсе ци́нъ ѡ̆иле ꙟ ста́ꙋр ла́ргꙋ, кꙋ ӑер сънъто́с стръсꙋфла́т, съ ӑйбъ а̑шернꙋ́т оу̑ска́т,

---

*) Гангре́на, є̄ ка́рне мо́артъ, ка́рѣ се наще дин ра́нъ, саꙋ дин ꙟфлъма́цїе (а̑при́ндере, о̑бринтитꙋръ) кърі́ѧ де нꙋ́й ве́й ста̀ ꙟко́антръ кꙋ тимпꙋ́ріе винде́каре се търъ́е май ꙟколѡ̀, ши тот мѣ́рџе ꙟнаинте ро́зъ́нд ка́рнѣ.

оу̂ска́т, ши кꙋра́т, съ ли се дѣ̀ а̂де́се ѡ̆рй а̂ ли́нџе са́ре, съсе ци́нъ то́ате кꙋте́леле ре́гꙋлеле че сънт де пъстра́рѣ сънъта́тей, ꙟ̂наи́нте де то́ате съсе а̂ба́тъ тот прилѣ́џꙋл де а̂ се контъџѝ, ӑдекъ де а̂ се ꙟ̂плѣ̀ дела ӑлте ѡ̆й де а̂чѣ́стъ боалъ. Пентрꙋ а̂чѣ́м ѡ̆иле чѣ́ле сънъто́асе съсе деспа́ртъ де чѣ́ле върса́те, чѣ́ле сънъто́асе, ѕи́шй, съсе мъ́не ла ло́кꙋрй дело́асе, ка́ре сънт кꙋ ӑер сънъто́с, ши кꙋ пъшꙋ́не де ӗрбꙋрй а̂рома́тиче, ши депа́рте съ фі́е де чѣ́ле кꙋ върса́т. Чѣ́ле върса́те съ ӑибъ пъшꙋ́нѣ са де ѡ̂се́бй, прекꙋ́м ши пъсто́рю̆, ши де сар скимба̀ ти́мпꙋл чел сери́нꙋ ꙟ̂ нꙋро́с, ши оўмедꙋ пло́ѡс, ши ѡ̆иле върса́те нꙋ а̂р пꙋтѣ̀ съ стѣ́ ла пъшꙋ́не, съ ли се ръндꙋа́скъ ста́ꙋр ка а̂че́лꙋ, ка́реле мӑинаи́нте дескиѕъ́ндꙋсе оўшиле ши фере́стриле кꙋ ӑер сънъто́с а̂ꙋ фост стръбъ́тꙋт, ши ꙟ̂ то́ате ѕи́леле ши де а̂чѝ ꙟ̂наи́нте се ва стръба́те. Ѡ̆иле съ ӑибъ нотре́ц свънта́т ши бꙋн, а̂цернꙋ́т кꙋра́т ши оуска́т, прекꙋ́м ши къѕꙋ́та гри́жъ ши хръни́ре.

§ 54.

Че се а̂ти́нџе де ѡ̂кꙋла́ціѧ ӑдекъ а̂лтꙋи́рѣ върса́тꙋлꙋй: ꙟѡкꙋла́ціѧ върса́тꙋлꙋй ꙟ ѡ̆й де врѡ къцва ӑний кꙋ норочи́тъ оу̂рма́ре се фа́че, къ сау лꙋа́т а̂ми́нте, кꙋм прин ꙟокꙋла́ціе ши май бꙋ́нъ пла́съ де върса́т ю̆се, ши май кꙋ норочи́ре трѣ́че, чи фі́инд къ върса́тꙋлꙋй нꙋ сънт а̂ша̀ сꙋпꙋ́се ѡ̆иле прекꙋ́м ѡ̆аменій, ши къ ма́ре па́рте а̂ ѡ̆илѡр фъръ де върса́т кꙋ́стъ тоа́тъ віа́ца; ба ꙟ̆къ ши тꙋ́рмъ ꙟтрѣ́гъ де ѡ̆й ꙟтрꙋ́н цинꙋ́т ѕѣ́че доа́ѡ ѕе́чй де ӑний, ба пре́сте тоа́тъ віа́ца ръмъ́не скꙋти́тъ де а̂че́ст контаціо́с ръꙋ, пентрꙋ а̂чѣ́ѧ ꙟокꙋла́ціѧ нꙋ́май а̂тꙋ́нчи тръ́бꙋе фъкꙋ́тъ, кънд се а̂про́піе приме́шдіѧ конта́ціꙋлꙋй, ши а̂тꙋ́нчй ꙟ̆къ тръ́бꙋе съсе фа́къ де оўн ѡ̆м причепꙋ́т, кꙋ пꙋ́лбере дин ско́арца чѣ де върса́т че є̄ де бꙋ́нъ ви́цъ ӑдекъ ка́рѣ дин репеци́та

(а̂дои́та, пофтори́та) ꙟокꙋла́ціїе а̂ꙋ ръма́с, лꙋа́тъ съсе фа́къ; ши се фа́че ꙟокꙋла́ціѧ ꙟтрꙋ а̂че́ст кип: оўнде є̄ коа́да ѡ̆ей гоа́лъ, ӑдекъ фъ́ръ де лънъ кꙋ ѡ̂ оу̂нѣ́лтъ а̂скꙋци́тъ се десфа́че пꙋци́н пі́ѧлѣ, ши дин ѕи́са пꙋ́лбере се пре́серъ пꙋци́н пе фъкꙋ́та ра́нъ, ши се фрѣ́къ пꙋ́лберѣ пе ра́нъ.

§ 55.

Мъестріѧ виндекъ́рей върса́тꙋлꙋй є̄ си́мплъ (нꙋ ꙟ̂кꙋрка́тъ) ꙟ̂ върса́тꙋл чел блънд съсе тра́гъ пър ꙟ̂трꙋ а̂мъндоа́ѡ шо́лдꙋриле ши ꙟ̂па́ртѣ чѣ дин ло́нтрꙋ ши ꙟ̂па́ртѣ чѣ дин а̂по́й, ши съсе ци́нъ ѡ̆аѧ ла ӑер сънъто́с, ши ла ӑер рѣ́че, ꙟ̆съ ꙟ̂ тот ки́пꙋл съсе ꙟ̂піе́дече ка съ нꙋ ви́нъ ѡ̆иле грънма́дъ ӑдекъ ꙟ̂боци́те, ꙗ̆ръ ꙟ̂фла́ціїй шѝ а̂при́ншіїй ѡ̆кий се а̂жꙋ́тъ кꙋ спъла́ре де ӑпъ кꙋра́тъ, ши дꙋпъ а̂чѣ́ѧ кꙋ спъла́ре де ла́пте дꙋ́лче, а̂при́ндерѣ гътле́жꙋлꙋй се ва виндека̀ дъ́ндꙋй а̂дѣсе ѡ̆рй беꙋтꙋ́ръ стъмпъра́тъ ӑдекъ къ́лдꙋцъ де фъри́нъ де ѡ̆рѕꙋ, кꙋ пꙋци́нъ сали́тръ ши са́ре а̑местека́тъ. Ꙟ върса́тꙋл чел ръщтъци́т, ꙟкъцъла́т съсе ꙟ̆ ѡ̑ па́рте де ӑчидꙋ витріоли са́ꙋ де ӑчидꙋ са́лис, ши съсе ме́стече кꙋ ꙟпътра́тъ мъсꙋ́ръ де ӑпъ комꙋ́нъ (де ѡ̆бще, фирѣ́скъ) а̑ша̀ кът съ ви́нъ ла 80 100 де пикътꙋ́рй, а̑чѣстъ местекътꙋ́ръ де но́ꙋ се а̑ме́стекъ кꙋ деко́ктꙋ, ӑдекъ ѕа́мъ фіе́ртъ де съмъ́нцъ де ӥнꙋ, шѝ съ й̑ се дѣ̀, бꙋн фоло́с ва а̑дꙋ́че пънъ кънд ва а̑жꙋ́нче ветерина́рюл, ка́реле ва щѝ а̑по́й къѕꙋ́теле лѣ́кꙋрй, са́ꙋ дин ско́арцъ де каскари́ла, де съмъ́нцъ де жꙋне́прꙋ (брад), ка́мфор, кꙋвїинца́те мижлочи́рй а̑ ръндꙋ̀й.

Де́спре а̑при́ндерѣ Спли́ней.

§ 56.

Ꙟфлъма́ціѧ са́ꙋ а̑при́ндерѣ спли́ней, ка́рѣ кꙋръ́нд се плѣ́къ спре гангре́нъ, ӥсте а̑дѣ́съ, ши є̑пиде́микъ, ӑдекъ ка́рѣ се ꙟчи́нџе май пре́сте мꙋлт лок ꙟтръ вителе чѣ́ле корнꙋ́те, ꙟ̆бль ѕи́са боа́лъ ши ꙟтръ анима́леле чѣ́ле лъноа́се ши ꙟтръ по́рчй.

Бо́ала ачѣ́ста ѡ продꙋ́че, саꙋ ѡ на́ще, ѡ причинꙋ́ѧще, ѡ акъшꙋ́нъ ка́лда ши оуска́та вѣ́ръ, кѫнд ꙟ пъшꙋ́не ꙗ́рба чѣ проа́спътъ де фїербинцѣ́ла со́арелꙋй се а́рде, пꙋ́цꙋриле чѣ́ле дела пъшꙋ́не ши пъра́еле сѣ́къ, де оу́нде оурмѣ́ꙁъ пенꙋ́рїа а́декъ ли́пса, скъдѣ́рѣ пъшꙋ́ней чеїй бꙋ́нъ, ши де ажꙋ́нс, ли́пса а́пей, де оу́нде се на́ще се́те несꙋфери́тъ, ши аша̀ трꙋ́пꙋл анима́л (вїецꙋито́рїю) се десвъ́нъ а́декъ се слъбѣ́ще, да́ръ лїени́та, саꙋ бо́ала де спли́нъ се на́ще ши aка́съ ꙟ ста́ꙋрй, ла берерї́й, ла мо́рй дин корꙋ́птꙋл а́декъ стрика́тꙋл а́ер а ста́ꙋрꙋлꙋ́й, прекꙋ́м ши дин корꙋ́птꙋл нотре́ц саꙋ беꙋтꙋ́ръ а вителѡр, ма́й въртос ка́реле є̄ фермента́т а́декъ ꙟчи́не, доспи́т, ачѣ́стъ бо́алъ апꙋ́къ ма́й въртос ви́теле чѣ́ле ма́й ти́нере, ши ма́й робꙋ́сте а́декъ ма́й та́рй, ши кꙋрѫнд ле ѡмо́аръ.

§ 57.

Се́мне ꙟ̑ боа́лъ ка́рѣ кȣръ́нд декȣ́ръ нȣ се ве́дȣ ӑлтеле фъръ ꙟ̑кȣа́рѣ пънтечелȣ̆й ши оўдȣл са́ȣ пиша́тȣл мистре́ц ӑдекъ пȣци́н, ꙗ̆ръ ꙟ̑ ръ́ȣл че пъшѣ́ще май тързїȣ се въд ла ꙟ̑чепȣ́т ѡ̆кїй лъ́нџези, лъкръмо́шй, респира́цїѧ ӑдекъ ръсȣфла́рѣ грѣ, профȣ́ндъ ӑдекъ а̑дъ́нкъ, тръмȣра́рѣ ка́пȣлȣй, а̑ пїе́птȣлȣй, а̑ пъ́нтечелȣй ши ӑле а̑стремита́телѡр ӑдекъ а̑ ма́рџинилѡр са́ȣ а̑ ка́петелѡр, са́ȣ а̑ сфъръши́тȣрилѡр са́ȣ а̑ лъ́тȣрилѡр; ꙟ̑ ва́чй ши ꙟ̑ ѡ̆й гъ́нфа́рѣ са́ȣ ꙟ̑фла́рѣ оўџерȣлȣ́й; лъ́нгъ а̑чѣ́сте ꙟ̑бъле́га́рѣ крȣ́нтъ, оу̑ри́на ӑдекъ оўдȣл мистре́ц, крȣ́нтȣ. Се́мне де мо́арте сънт, пȣ́лсȣ са́ȣ мишка́рѣ, ба́терѣ сънџелȣ́й май непричепȣ́тȣ, кȣ а̑тъ́та челери́та́те (припи́ре, ю̑цѣ́лъ) сбȣкнѣ́ще, кът а̑про́апе ла ѡ̑ сȣ́тъ чи кȣ ѡ̑скȣрита́те ӑдекъ ꙟ̑тȣнека́т се нȣ́мъръ, респира́цїѧ са́ȣ ръсȣфла́рѣ є̄ скȣ́ртъ, сȣфокати́въ ӑдекъ сȣгрȣмъто́аре, а̑пети́та простра́тъ са́ȣ депȣ́съ, пїердȣ́тъ, а̑верса́цїѧ ӑдекъ оу̑ръ́рѣ ӑпей.

пе́й, оу҆нде ѡ̂кȣ́ръ (вин, се ивє́ск, с
въд) а̂че́сте се́мне, нȣ ва тръ̀й а̂нима́нтȣл ѡ̂ жȣмъта́те де ӡѝ, ꙗ҆́ръ а̂че́ле а̀деверит а̂мȣ́ш вѡр сȣбсѝ, а̂къ́рора оу̂ре́киле ши а̂стремитателе а̂кȣ́м ле сънт ръчи́й, къ́рора де ли бъга̀ дѣ́џетеле ꙟ оу̂ре́кий, ни́чий ка́пȣ нȣ̆ший ми́шкъ.

§ 58.

Кȣ кът май кȣ при́кȣръ (май кȣ приме́ждїе) декȣ́ръ а̂чѣ́стъ бо́алъ, кȣ а̂тъ́нтȣ май ле́сне се вѡр скȣтѝ вителе де днъса ꙟтрȣ а̂че́стȣ кип, ӑдекъ ꙟ ӡи́леле че́ле ка́лде а̂ле ве́рей съсе мъ́не вителе кътине́л пре ла а̂мїа́ӡ ла оу̂н лок оу̂мбро́с саȣ ла пъдȣ́ре, де ꙗ҆́сте, ка съсе ходинѣ́скъ, ши ꙟсъта́те де тре́й ѡ҆́рй пре́сте ӡѝ кȣ ӑпъ бȣ́нъ ши де а̂жȣ́не съсе а̂да́пе, прекȣ́м ка́илѡр а̂ша̀ ши корнȣ́телѡр фо́арте ле фолосе́ще а̂дапа́рѣ ши скълда́рѣ, ꙗ҆́ръ оу̂нде нȣ є̄ скълдъто́аре, съсе стропѣ́скъ тот трȣ́пȣл кȣ ӑпъ про́аспътъ, а̂фа́ръ де а̂чѣ́ѧ ста́ȣриле лѡр съ фїе мȣ́нде ӑдекъ

кȣра́-

кꙋра́те, ампле (ла́рџй), кꙋ аер сънъто́с стръсꙋфла́те, ши май адѣ́се ѡрй кꙋ ꙟпъ рѣ́че съсе стропѣ́скъ, оунде ра́ӡеле соарелꙋй пътрꙋ́нд прин фере́стри ꙟ ста́ꙋри, шѝ пот сь стри́че вителѡр, съсе астꙋ́пе фере́стриле лѡр кꙋ фрꙋ́нӡе де арбори ве́рӡй, ꙗръ оунде сънт ста́ꙋриле ми́чй, пꙋци́н пропорціона́те (потриви́те) съсе ци́нъ вителе но́аптѣ ши ла аер ли́берꙋ (сло́бод) ꙟ кꙋ́ртеаꙋ ꙟ грѣдинй.

§ 59.

Фо́арте бꙋ́нъ пресерватѝвъ саꙋ апъра́ре асꙋ́пра гангрено́асей ꙟфлама́ціе а сплиней ꙗсте са́рѣ де піа́тръ (sal petræ), пентрꙋ къ промо́ве (мишкъ) ꙟбълега́рѣ, пꙋтрѣӡи́рей ꙟй ръси́стъ адекъ ꙟй стъ ꙟко́антръ, віе́рміи ꙟй ѡмо́аръ, съсе дѣ даръ вителѡр кънд є фербинте кълдꙋ́ра чѣ де ве́ръ ꙟ то́ате ӡи́леле спре но́апте дꙋпъ адъпа́тꙋ ка сь лингъ, саꙋ кꙋ лътꙋ́рй де фъринъ местека́тъ, ка сь бѣ.

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

§ 60.

Де се ва причéпе а̂кꙋ́м диспосиції (гътíре, ꙟ̂токмíре) ꙟ̂ вíте спре зíса бóалъ, кáрѣ дíнтрꙋ о̂стипáціѧ а̏декъ ꙟ̂кꙋѧ́рѣ пънтечéлꙋй прѣбíне се кꙋнóаще, а̂тꙋ́нчй бóїй шѝ кáїй съсе дециннъ, а̏декъ съсе о̑прѣ́скъ а̂нáсъ, съ нꙋ се ꙟ̂жꙋ́ре, нíчи май мꙋ́лт съ нꙋ се димíтъ (слобóадъ) ла пъшꙋ́не, къ вíтеле чéле кꙋ а̂чѣ́стъ бóалъ, кꙋпрíнсе лéсне пот съ кáдъ ши ꙟ̂дáтъ съ пїѧ́ръ. Шѝ а̂чéстор вíте корнꙋ́те сáꙋ кáй мъкáр къ бíне мънъ́нкъ, шѝ се въд а̂ фѝ сънътóасе, тръ́бꙋе а̂фáръ де комъндáта скълдътóаре шѝ лáрѣ престе тот трꙋ́пꙋл кꙋ а̏пъ прóаспътъ, съ ли се дѣ фꙋ́рфꙋръ а̏декъ търъ́це кꙋ а̏пъ стропíте, шѝ ꙟ̂ лок де беꙋтꙋ́ръ де а̏пъ, кꙋ лътꙋ́ри сꙋбцúрй де фъ́ринъ, съ рáте съсе ꙟ̂бїе, де нꙋ а̂р врѣ ѧле съ бѣ̀, съ ли се тóарне пънъ а̂тꙋ́нчй, пънъ кънд вѡр а̂вѣ̀ фóале мóале.

ſ 61.

Чѣ май ꙟ̂колѡ̀ дофторіе стъ ꙟ̂ ресолꙋ́ціѧ ӑдекъ десфа́черѣ, дескꙋѧ́рѣ ѻ̂стрꙋ́ціїилѡр ӑдекъ а̂ ꙟ̂кꙋ́ерей, шѝ ꙟ̂кꙋръци́рѣ ви́тей. Спре а̂че́ст ско́пꙋ ꙟ̂ ꙁи́леле чѣ́ле динтъ́ний шѝ ꙟ̂ че́ле оу̂рмъто́аре, пънъ че де а̂жꙋ́нс се кꙋ́ръцъ, фіеще кърі́ѧ ви́тъ бо́лнавъ съсе дѣ 4 саꙋ 6. ꙟ̂фꙋ́се (infusa) саꙋ беꙋтꙋ́рй, ка́ре сънт кꙋ ѡ̂ оу̂нчїе де сали́тръ, шѝ па́трꙋ ло́цй де а̂рка́нꙋ дꙋплика́тꙋ (arcano dnplicato) ши тре́й по́нцй де фꙋ́рфꙋръ ӑдекъ де търъ́цъ фїе́рте. Че́лѡр май ти́нере съ ли се дѣ̀ жꙋмъта́те де до́съ. Нефїи́нд сали́тръ съсе ꙟ̄ а̂чѣ́ѧш мъсꙋ́ръ де кре́мор та́ртари ӑдекъ пїѧ́тръ де ви́н, шѝ ꙟ̂ лок де а̂рка́нꙋ дꙋплика́тꙋ съсе ꙟ̆ са́ре комꙋ́нъ, чѝ фїи́нд къ че́ле май сꙋс комънда́те съ́рꙋрй сънт май пꙋте́рниче, чѣ́сте нꙋ а̂жꙋ́нг кꙋ а̂че́ле.

§ 62.

Да́къ ꙟ̂тръбꙋинцъ́нд а̂че́сте реме́дїꙋрй (лекꙋ́рй) дꙋпъ 2 саꙋ 3 ꙁи́ле порнѣ́ще пънтечеле ви́тей а̂тȣ́нчй реми́тȣ а̏декъ ꙟгъ́дȣе, се ꙟблънзе́ск, а̂ли́нъ, ꙟчѣ́тъ то́ате симпто́меле саȣ скимбъ́риле чѣ́ле фъ́ръ кȣ́мпът а̂ле мо́рбȣлȣй а̏декъ а̂ бо́алей, а̂пети́та се ꙟто́арнъ, ви́та є̂ май ве́цетъ саȣ май вїо́ае, се кȣ́лкъ, шѝ пȣ́лсȣ саȣ ба́терѣ съ́нцелȣй ва фѝ фирѣ́скъ, ни́че нȣ се ка́де съ те ꙟдое́щй де́спре деплини́та є̏й сънъта́те. Ꙗ̏ръ де се ва а̂да́ȣце мо́рбȣл а̏декъ бо́ала шѝ симптомеле є̏й, а̂шà ръндȣи́нд шѝ щїȣто́рюл де мъестрїа ветеринарїе́й, съ й̂ се фа́къ тъѧ́ре де въ́нъ ла́ргъ ши трȣ́пȣлȣй пропорцїона́тъ а̏декъ потриви́тъ, ꙗ̏ръ ꙟпїе́пт съ й̂се тра́гъ пър де а̂мъндо́аѡ пъ́рциле, шѝ кȣ ѡ̂ле́ȣ де теребенти́нъ (терпенти́н) съсе стропѣ́скъ легъту́ра пърȣлȣй, ꙟпреȣ́нъ съсе репецѣ́скъ, а̏декъ съсе адоѧ́скъ, съсе пофторѣ́скъ сърътȣ́риле чѣле слобози́тоаре.

§ 63.

Ꙗ̏ръ да́къ дȣпъ фъкȣ́та май сȣс комъндатъ мъестрїе де виндека́ре, а̂ȣ оу̂рма́тȣ слобоѕи́рѣ фіалелȣй, шѝ симпто́меле ре́митȣ, а̑пети́та ӑдекъ во́ѧ де мънка́ре дин па́рте саȣ ꙟ̑то́рс, лъсъ́нд ꙟ̑фȣ́сȣриле ӑдекъ беȣтȣ́риле де съръ́тȣрй саȣ кȣръцито́аре, съсе дѣ роборъто́аре ӑдекъ ꙟ̑търито́аре де стома́х (де ръ́нѕъ) дин пȣ́лбере де ръдъчи́нъ де џенціа́нъ, ꙗ́ръ де ка́ламȣ а̑рома́тикȣ ѡ̑ оўнчїе, де ка́мфор кȣ линсътȣ́ръ де гȣ́ми де Ꙗ̑ра́біа (mucilago) фръмънта́т оўн скрȣ́пȣл, съсе ме́стече кȣ дестȣ́лъ мъсȣ́ръ де міѧре шѝ де ӑпъ, кът съсе фа́къ дин ӑле ма́съ, а̑декъ а̑лȣа́т, съсе дѣ а̑нима́лелѡр че́лѡр май ма́рй де до́съ, ӑдекъ де ѡ̑да́тъ къ́те ѡ̑ ли́нгȣръ, че́лѡр май ми́чй жȣмъта́те де до́съ. Че́лѡр че се ꙟ̑сънъто́ашъ съ лѝ се дѣ спре нȣтреме́нт ꙟ̑фȣ́сȣ ӑдекъ ѕамъ фїѧ́ртъ кȣ фън ръчи́тъ кȣ пȣци́нъ міѧ́ре саȣ кȣ ѡ̑рѕȣ мъчина́т местека́тъ, а̑по́й пъ́рȣл съсе тра́гъ а̑фа́ръ, шѝ плѣ́га (ра́на) ꙟ̑ то́ате ѕи́леле кȣ ӑпъ те́пидъ, ӑдекъ кълдȣ́цъ съсе спѣ́ле, дȣ́пъ а̑чѣ́ѧ съсе стропѣ́скъ кȣ ӑпъ ве́џето-минера́лъ.

§ 64.

§ 64.

Да́къ пънъ ци́не бо́ала се вѡр причѣпе ꙟ̑флътꙋ́рй ꙟ̑ кап, ꙟ̑грꙋма́ѕй шѝ ꙟ̑пъ́нтече саꙋ ꙟ̑ а̑стремитъ́цй, а̑тꙋ́нчй трѣ́бꙋе съ те ла́шй де спъла́рѣ май сꙋс ѕи́селѡр пъ́рцй а̑ле трꙋ́пꙋлꙋй, къ́чй къ ꙟ̑флъту́риле вѡр ръмънѣ̀ пънъ а̑тꙋ́нчй, пънъ кънд ва перѝ бо́ала, чи оўне ѡ̆рй се фак май мо́й, шѝ а̑тꙋ́нчй съсе скарифа́къ, ӑдекъ кꙋ пꙋци́нъ ꙟ̑пꙋнсътꙋ́ръ съсе плегꙋѧ́скъ саꙋ ръне́скъ, а̑ꙋ кꙋ кꙋци́тꙋл съсе десфа́къ, ка матéріа чѣ ꙟ̑ фо́рма пꙋро́юлꙋй се по́атъ кꙋ́ръ а̑фа́ръ, а̑по́й плѣ́га съсе спе́ле кꙋ ѡ̑цѣ́т; се а̑гꙋдѣще ӑдекъ се ꙟ̑тъ́мплъ шѝ а̑чѣ́ѧ, кът ꙟ̑флътꙋ́риле а̑че́сте, прин фрекъ́рй кꙋ теребинти́нъ съсе десфа́къ; дин ло́нтрꙋ ꙟ̆къ, ка мъдꙋлъ́риле съ ви́нъ ла ста́тꙋл чел майдена́йнте, оўні́й да́ꙋ ви́тей теребинти́нъ кътръ ка́петꙋл бо́алей, ӑдекъ че́лѡр май ма́рй къ́те до́аѡ дра́хме, че́лѡр май ми́чй жꙋмъта́те де до́съ.

§ 65.

Съсе ферѣ́скъ ѿ̆аменїй, кърора ле ка́ȣтъ съ фі́е лъ́нгъ а̑че́сте ви́те бо́лнаве, саȣ де че́ле сȣбси́те трѣ́бȣе съсе а̑ти́нгъ, ка нȣ кȣ́мва кȣ ба́леле саȣ кȣ ӑлтъ мате́ріе гангрено́асъ, саȣ кȣ съ́нџеле сȣбси́тей ви́тъ съсе мънжѣ́скъ, ꙗ̆ръ де́ саȣ мънжи́т кȣ врѡ ꙟтъмпла́ре, де лок фа́ца, мъ́ниле, шѝ че́ле ла́лте нȣ́де ӑдекъ го́але а̑ле трȣ́пȣлȣй пърцѝ съ ле спе́ле. Ꙗ̆ръ кȣ де а̑ди́нсȣл се дъ̀ ꙟнаи́нте, ка нȣ кȣ́мва ѿ̆аре ка́ре съ кȣтѣ́ѕе дȣпъ кȣм рѣ̆ да́тинъ ꙗсте а̑ бъга̀ мъ́на нȣ́дъ саȣ де́џетеле ꙟгȣ́ра бо́лнавей ви́тъ, саȣ ꙟ кȣр пентрȣ кȣ́ръцит саȣ пентрȣ ка съ тра́гъ ба́лега. А̑фа́ръ де а̑чѣ́ѧ фі́еще ка́ре ѿ̆м, ка́реле саȣ пе фа́ца са, саȣ пе мъ́нй ӑре чева ранъ саȣ сгръбȣ́нцъ, саȣ кът де ми́къ пȣщѣ̀, де па́рте съсе ци́нъ де ѿ̑ ви́тъ бо́лнавъ, саȣ сȣбси́тъ ка а̑чѣ́ѧ, а̑лтми́нтрѣ пȣто́арѣ чѣ кадъбро́асъ саȣ де мортъчȣне ꙟй ва фѝ ночи́въ ӑдекъ вътъмъто́аре. Ꙗ̆ръ къда́брȣ ꙟда́тъ дȣпъ мо́арте съсе поа́рте ла ло́кꙋл ꙟ҄гропъчꙋ́ней, ши съ фіе ѻ҄при́т, ꙟ҄наи́нте де а҄ се ръчѝ тот трꙋ́пꙋл кꙋдъбро́с а҄ лꙋа̀ пїелѣ де пе є҄л.

Ꙗ҆ръ примо́рїй ло́кꙋрилѡр сау ши персо́неле Маџистра́тꙋлꙋй а҆декъ че́ле де жꙋде́ц трѣ́бꙋе кꙋ де а҄ди́нс съ привѣ́ге, ка мъчела́рїй, сау а҆лцй ѡ҆аменй вите де че́ле кꙋ а҄чѣ́стъ боа́лъ ѡ҆рй ꙟ҄ че трѣ́птъ де боа́лъ съ нꙋ та́е, ши спре хра́на ѡ҆аменилѡр съ въ́ндъ, сау съ а҄мъчелѣ́скъ.

Де́спре боа́ла де гꙋ́ръ ши де ли́мбъ.

§ 66.

Боа́ла де гꙋ́ръ ши де ли́мбъ є҄ боа́лъ є҄пиде́микъ, а҆декъ ка́рѣ се ꙟ҄чинџе пре́сте май мꙋлт лок сау цинꙋ́т ꙟ҄тръ ви́те. Боа́ла а҄чѣ́ста є҄ кꙋ а҆фте, а҆декъ кꙋ бешикꙋ́це шѝ ра́не ꙟ҄флъма́те сау а҄при́нсе, ка́ре къ́шꙋнъ фоа́рте ма́ре дꙋре́ре. ши ꙟ҄пре́сꙋръ гꙋ́ра дин ло́нтрꙋ май въртос ли́мба, пала́тꙋ а҆декъ че́рюл гꙋ́рей, цинџі́иле. Ѧ҄чѣ́стъ боа́лъ се оу҄рзѣ́ше пре ла ми́жлокꙋл примъве́рей шѝ ꙟ҄ ка́път а҆декъ се офършѣ́ще ше́ще вѣ́ра а̂мъна́т (търѕі́ꙋ). Се деви́де са̂ꙋ се ꙟпа́рте ꙟ бо́алъ де гꙋ́ръ блъ́ндъ; ши̏ рѣ.

Бо́ала де гꙋ́ръ чѣ блъ́ндъ се а̂рѣ́тъ пре си́не кꙋ оу̂рмъто́ареле се́мне; се ве́де ꙟ ви́тъ ѡ̂ тристъчꙋ́не, лъ́нцеѕѣ́лъ, а̂пети́та депꙋ́съ, рꙋмега́рѣ ꙟчета́тъ, ꙗ̆ръ дин гꙋ́ръ ле кꙋ́ръ ба́ле, ка́ре динтрꙋ ꙟтъ́ній сънт сꙋбці́рій, а̂по́й спи́се ӑдекъ гро́асе, цинці́иле сънт ꙟфлъма́те, ꙟ вървꙋ, до́сꙋ, ши̏ ма́рцинѣ ли́мбей прекꙋ́м ши̏ ꙟцинці́й се ве́дꙋ бешикꙋ́це ро́шꙋ га́лбене; ꙟ бо́ала чѣ рѣ ꙟ ѕи́селе пъ́рцій сънт бешикꙋ́це ши̏ ӑфте ви́нете, май а̂ле́с кътръ ръдъчи́на ли́мбей, ӑборꙋл гꙋ́рей пꙋтꙋро́с, ди́нцій въчили́цій, ӑдекъ се ми́шкъ, са̂ꙋ кꙋм се ѕи́че жо́акъ ка мъ́рцѣѡа; оўнде се и̂ве́ск а̂че́сте се́мне пре́сте скꙋрт оўрмъ мо́артѣ.

§ 67.

Ка́ꙋса са̂ꙋ причи́на ѕи́сей бо́алъ се ꙟпꙋ́тъ пъщꙋ́ней чѣ́й оўмедъ ши бълто́асъ, оўнде ꙟ кълдꙋ́ра чѣ фїербинте а̂ ве́рей то́атъ пла́са де фри́гꙋрй кꙋ а̂при́ндере пꙋтръде се на́скꙋ.

Ӑфтеле сау рънитꙋ́риле ли́мбей тре́бꙋе съсе сокотѣ́скъ нꙋ́май ка симпто́ме ӑдекъ скимбъ́рй фъ́ръ кꙋ́мпът, сау депꙋ́нерѣ, дескъ́ркарѣ матѣ́рїей чѣ́їй морбо́асъ, ӑдекъ а̂мо́рбꙋлꙋй сау а̂ бо́алей ла ѕи́селе пъ́рцй; пентрꙋ а̂чѣ́ѧ пери́клꙋ сау ри́шкїꙋ ӑдекъ приме́ждїѧ бо́алей депе́нде (а̂тъ́рнъ) дела фо́рца ӑдекъ пꙋтѣ́рѣ ѕи́селор фри́гꙋрй, шѝ де се ва пꙋ́не кꙋм се ка́де а̂сꙋ́пра а̂че́стора тимпꙋрі́е а̂пъра́ре, по́ате кꙋ́рънд сънътоша́рѣ бо́алей де нꙋ ва ста̀ ꙟко́антръ ръѫ́ца, а̂ се спера̀, ӑдекъ а̂ се нъдъшдꙋ̀й.

§ 68.

Де́чй, ꙟ бо́ала де гꙋ́ръ чѣ бла́ндъ се ка́де гꙋ́ра шѝ спꙋ́рка ли́мбъ а̂дѣ́се ѡ̆́рй пре́сте ѕѝ кꙋ ӑпъ кꙋра́тъ а̂ се ла̀, а̂по́и де тре́й ѡ̆́рй пре́сте ѕѝ кꙋ ѡ̂сикра́т ӑдекъ ѡ̂цѣ́т съсе спе́ле, ꙟ ӑфтеле гꙋ́рей че́ле рѣ́ ле, съсе оунгъ ꙟфтеле кꙋ оурмъто́рюл лѣк:

Rc. Pulv. absynthii rutæ, scordii aa unc. jj.

Spiritus salis acidi drach. jj.

Mellis com. q. s.

Ꙟдекъ: кꙋ пꙋ́лбере де пели́н, де рꙋ́тъ, ши̏ де ско́рдїꙋ, дин то́ате къ́те до́аѡ оу̑нчїй; дин ла́мꙋра са́рей ꙟкръ дра́хме до́аѡ, ши̏ дин мїа́ре комꙋ́нъ кът е҃ де ли́псъ, саꙋ де а̑жꙋ́нс, ка съ фа́чй динтрꙋ а̑чѣсте пꙋ́лбери оу̑нсо́аре.

Де сънт ꙟфтеле ли́мбей гънгрено́асе а̑чѣстъ оу̑нсо́аре съ ꙟтребꙋинце́зй:

Rc. Pulv. cascarillæ, salicis gentianæ,

aa unc. jj.

Camphor. drach. j.

Ungventi ægyptiaci, mel rosarum

aa q. s. F. linimentum.

Ꙟдекъ,

Ӑдєкъ; съ ѩ̆й дин пꙋ́лбєрє дє каскарі́ла, шѝ дє са́лчє џєнціа́на, ди́нтра мъндо́аѡ къ́тє до́аѡ оўнчїй; дє Ка́мфор ѡ̑ дра́хмъ ӑдєкъ оу̑н кєти́нг; дє оу̑нсо́арє дє є̑гипє́т, прєкꙋ́м шѝ дє мїѧ́рє дє рꙋ́жє ди́нтра мъндо́аѡ а̀тъ́та кът є̄ дє ли́псъ спрє а̑чѣ́ѧ, ка дин то́атє а̑чѣ́стє съ фа́чй сꙋ̆нсо́арє, шѝ кꙋ а̑чѣ́ѧ съсє оўнгъ гънгрєно́асєлє ӑфтє.

Сау съсє мє́стєчє пꙋ́лкєрѣ а̑чѣ́ста кꙋ дєко́ктꙋ (ꙁа́мъ фїѧ́ртъ) дє съмъ́нцъ дє йн пънъ ѧ̑ трєй ли́брє ӑдєкъ по́нцй, ши съ то́рнй ди́нтрꙋ а̑чѣ́ѧ ѧ̑ гꙋ́ръ витєлѡр чє́лѡр май ма́рй ѡ̑ ли́бръ ӑдєкъ оу̑н понт дє ѡ҄да́тъ, чє́лѡр май ми́чй жꙋмъта́тє дє до́съ. Оўнє ѡ̆рй є̄ дє фоло́с бєꙋтꙋ́ра дє фъри́нъ.

Дє́спрє

Де́спре бо́ала де пичо́аре, са́у де оу́нгїй.

§ 69.

Ви́теле чѣ́ле корнȣ́те де бо́алъ де пичо́аре, ка́рѣ стъ май а̂ле́с ѫтрȣ ѫфлама́цїѧ сау а̂при́ндерѣ оу́нгїилѡр ши нъскȣ́та де а̂колѡ̀ скїопъта́ре, фо́арте де мȣ́лте ѡ́рй, ши ѫ́къ кȣ є̂пиде́мїе боле́ск, а̂фа́ръ де корнȣ́те, пътиме́ск а̂чѣ́стъ бо́алъ ши ѡ́иле, ръмъто́рїй, ка́преле, шѝ а̂лте а̂нима́нте, ка́ре сънт кȣ оу́нгїй десфа́пте, сау кȣм се ꙁи́че крепа́те.

Се деви́де сау се ѫпа́рте ѫ бо́алъ ӣдїопа́тикъ шѝ симптома́тикъ. Ідїопа́тикъ се кїа́мъ, да́къ а̂при́ндерѣ ѫ оу́нгїй фъръ де а̂ фѝ фост а̂лтъ майна́инте бо́алъ ѫчѣ́пе; симптома́тикъ се ꙁи́че, да́къ бо́ала дела а̂при́ндерѣ гȣ́рей, прин депȣ́нере метаста́тикъ а̂декъ а̂мишка́тъ сау петрекȣ́тъ, се на́ще.

Се́мнеле боа́лей сънт: лънцезѣ́ла, тристъчȣ́нѣ, а̂петита депȣ́съ, фіо́риле, кълдȣ́ра, фригȣ́риле, ши тоа́те симпто́меле, а̂по́й оўрмъ ꙟфлътȣ́ръ, дȣрѣ́ре, ши ꙟфлъма́ціа оўнгіилѡр, ꙟбла́рѣ грѣ, скіопъта́рѣ, ꙟфлътȣ́ра па́ртей чѣ́й пътимичо́асъ сау кȣ блъндѣ́це ска́де ӑдекъ се десȣ́нфлъ, сау се ски́мбъ ꙟ сȣпȣра́ціе ӑдекъ ꙟ пȣроире, ши ла́съ дȣпъ си́не ра́не пȣтȣро́асе, крȣ́нте, сау кȣм се зи́че ка́рне віе, де мȣ́лте ѡ̆рй крѣ́пъ оўнгіиле, ши па́ртѣ чѣ корнѣ́скъ се деспа́рте де чѣ кърно́асъ.

Ка́ȣселе: Боа́ла ідіопа́тикъ ѡ̂ къ́шȣнъ ти́мпȣл ӑнȣлȣй, май а̂ле́с вѣ́ра оу̂ска́тъ ши фіерби́нте, пъшȣ́нѣ ӑрсъ, ли́пса оу̂ме́зълей; ръ́ȣл симптома́тикȣ ви́не дела фо́ста ꙟфламаціе сау а̂при́ндерѣ гȣ́рей.

§ 70.

Виндека́рѣ ръ́ȣлȣй се ка́де а̂ се ꙟчѣ́пе кȣ скълдъто́аре рѣ́че а̂ пичо́арелѡр, де́чй де есте ӑпъ кȣрърто́аре, бо́лнавеле вите съсе мъне ꙟ тоатъ ѕiѡа де доаѡ ѡри ꙟтрънса, ши съсе цинъ ꙟ лънга ѡ ѡръ сау доаѡ, скълдътоаре рече се комъндъ, ши спре скопу пресервативу, адекъ спре апъраре ши скутире де ачѣстъ боалъ, ꙗръ нефiинд апъ курътоаре, пичоареле вителѡр челѡр май блънде се пот ꙟтъю ку апъ де фънтънъ, апой ку ѡсикрат май адесе ѡри спъла, тотуши афаръ де ачѣсте се комъндъ пентру лѣк де ꙟпрѣшкiꙗре оурмътоаре пастъ де лут.

Rc. Argillæ libr. VI.
Cui admisce
Aceti fortis vini lib. j.
— Lythargirii unc. jjj.
Aquæ comm. q. s. ad consistentiam pastæ.

Адекъ: съ ꙗй шѣсе понцй де лут, ши съл местечй ку оун понт де ѡцет таре де вин, ку трей оунчiй де ѡцет де литаргирiу, адекъ де ѡцет де спумъ де арџинт; съ ꙗй лънгъ ачесте атъта апъ

комукомꙋ́нъ, кът е̄ ли́псъ, ка ди́нтрꙋ а̑чѣ́ле съ фа́чй па́стъ а̏декъ а̑лꙋа́т, кꙋ ка́ре съ ѫ̑крꙋсте́зй а̏декъ съ оу̏нџй саꙋ съ а̑липе́щй ѫ̑фла́теле пичо́аре а̑ ле ви́тей, ши а̑при́нселе оу̏нгїй.

Кът се ва оу̑ска̀ па́ста чѣ де а̑рџи́лъ а̏декъ 'де лꙋт, съсе стропѣ́скъ кꙋ ѡ̑це́т де литарџи́рїꙋ, оу̏нде е̄ крепътꙋ́ра оунгїей, па́ртѣ чѣ сепара́тъ а̏декъ десфъкꙋ́тъ саꙋ деспърци́тъ тръ̏бꙋе съсе та́е, ꙗ̏ръ ра́на кꙋ а̏пъ ве́џето-минера́лъ съсе ѫ̑търѣ́скъ, кънд па́ртѣ чѣ корно́асъ а̑ оу̏нгїилѡр де тот се десфа́че де чѣ кърно́асъ, май би́не ва фѝ ѫ̑фе́рма а̏декъ бо́лнава ви́тъ пентрꙋ тѣ́ма саꙋ фри́ка гангре́ней че ва се оу̏рме, съсе трꙋчи́де а̏декъ съсе жꙋ́нгїе, де кът ла лꙋ́нгъ ши не а̑деври́тъ дофторїе съ ѡ̑ ѫ̑кꙋ́мецй, къ́чй ка́рнѣ трꙋ̀чида́тей ви́тъ фъръ вътъма́ре, тотꙋш лъпъдъ́нд пичо́ареле, се по́ате мънка̀.

Дé-

Де́спре грꙋмъꙁа́рѣ по́рчилѡр.

§ 71.

Грꙋмъꙁа́рѣ, саꙋ а̂нџи́на, саꙋ бръ́нка̂ по́рчилѡр ѥ̆сте е̂пиде́микъ, ӑдекъ се ꙟчи́нџе, ши е̂ фоа́рте фата́лъ, саꙋ стрикъто́аре бо́алъ: стъ̀ ꙟ̂трꙋ а̂при́ндерѣ гъ́тꙋлꙋй кꙋ фри́гꙋрй а̂скꙋци́те конти́нꙋе ӑдекъ некꙋрма́те. Се кꙋно́аще дин лънџеꙁѣ́ла по́ркꙋлꙋй, а̂пети́та̂ депꙋ́съ, беꙋтꙋ́ра ꙟ̂пїедека́тъ, дин бо́ачѣ саꙋ стрига́рѣ ръгꙋшитъ, ли́мба а̂при́нсъ, ꙟ̂флътꙋ́ра ка́пꙋлꙋй, а̂ грꙋма́ꙁꙋлꙋй, а̂ пїе́птꙋлꙋй ши а̂ пъ́нтечелꙋй, ка́ре мо́рбꙋ саꙋ бо́алъ май де мꙋ́лте ѡ̆рй ꙟ̂ 24 ѡ̆рй се терми́нъ ӑдекъ се сфърше́ще саꙋ спре сънъта́те, саꙋ спре мо́арте, де мънъ май лꙋнг, а̂тꙋ́нчй се фак конџе́стїй ӑдекъ а̂дꙋнъ́тꙋрй, стринсꙋ́рй ꙟ̂ кап, ши ꙟ̂флътꙋ́ра чѣ дин а̂фа́ръ е̂ а̂принꙁъто́аре, върто́асъ, де коло́ръ ӑдекъ де фа́цъ ро́шїе, мїе́рїе, саꙋ вънъ́тъ, а̂нима́нтꙋл се фа́че неходини́т, ненчета́т ка́ȣтъ ло́кȣрй бълто́асе, оу҆нде съсе по́атъ волȣта̀ (тъвълѝ) ꙟти́нъ, ши ꙟфлѣ́че. Кънд а҆кȣ́м бо́ала тра́џе кътръ мо́арте. А҆тȣ́нчй пънтечеле по́ркȣлȣй се фа́че де коло́ръ ꙟтȣнека́тъ, въ́нътъ. гȣ́ра ѿ ци́не къска́тъ кȣ ли́мба ско́асъ, ши пре́сте скȣ́рт се ва сȣгрȣма̀. Десфъкъндȣсе када́врȣ се а҆флъ ма́целе оу҆не ѡ҆рй гънгрено́асе, ꙗ҆ръ спли́ина ꙟфла́тъ, фика́тȣл а҆стȣпа́т, беши́ка, чѣ де фі́ꙗре, ма́ре, плъмъ́ниле деправа́те а҆декъ стрика́те, ши ръвърса́рѣ съ́нџелȣй ши а҆ ли́мфей ꙟ кріери.

§ 72.

Анџи́на са́ȣ грȣмъӡа́рѣ по́рчилѡр се ꙟпа́рте ꙟ ꙟфлъмато́ріе саȣ а҆при́нсъ ши пȣ́тредъ, а҆ȣ ꙟ бо́алъ компли́катъ а҆декъ ꙟдо́итъ. Оу҆ні́й вре́ȣ дин спері́инцъ саȣ и҆спи́тъ съ а҆деверѣ́скъ, кȣм а҆нџи́на чѣ де фи́ре пȣ́тредъ а҆ре сȣпт грȣма́ӡй ꙟфлъ́тȣръ мо́але пенде́нте, а҆декъ а҆тъ́рнатъ, спънӡȣра́тъ; ꙗ҆ръ дин ко́антръ а҆нџи́на чѣ а҆при́нсъ а҆ре ꙟфлъ́тȣръ върто́асъ,

къшȣкъшꙋнътóаре де дꙋрѣ́ре, кáрѣ тот грꙋмáѕꙋл ꙟ̂л кꙋпри́нде; тóтꙋш де мꙋ́лте ѡ̏рй се а̏флъ а̂нџи́на чѣ пꙋ́тръдъ фъръ де ни́чй ѡ̑ ꙟ̂флътꙋ́ръ, чи а̂тꙋ́нчй ꙟ̂наи́нте де мóартѣ ръмътóрюлꙋй се вéдꙋ а̂кꙋ́м тръсꙋ́рй ши пѣ́те рóшїй, кáре, ка нище стéле се ꙟ̂ти́ндꙋ дела грꙋмáѕй кътръ пънтечеле ръмътóрюлꙋй, ши сънт петѣ́челор ѡ̏аменилѡр а̂сéмене, ꙟ̂ кáре се ивéск ѡ̑дáтъ а̂чéсте фенóмене (а̂рътъ́рй) прéсте скꙋрт оу̏рмъ мóартѣ. ꙟ̂трꙋ чéле кꙋноскꙋ́те лꙋ́крꙋрй ꙗ̏сте, къ а̂нџи́на пꙋ́тръдъ нꙋ се ꙟ̂ти́нде май ꙟ̂колѡ̀ де 4. ѕи́ле, ши де се ꙟ̂ти́нде май ꙟ̂колѡ̀, ꙗ̏сте сперáнцъ є̏декъ нъдѣ́жде де сънътошáре. Де комꙋ́н (де ѡ̏бще) а̂нџи́на кꙋ а̂принсътꙋ́ръ се нáще дин оу̑скáта, кълдꙋрóаса ши фригꙋрóаса а̂ а̏ерꙋлꙋй ꙟ̂токми́ре, ꙗ̏ръ а̂нџи́на пꙋ́тръдъ ви́не ꙟ̂ вѣ́ра чѣ оу̏медъ, кáлдъ ши рéче дин ръсфꙋгáрѣ бълтóасъ.

§ 73.

Виндекáрѣ бóалей є̃ грѣ ши неадевери́тъ, ꙟ̂ а̂нџи́на чѣ а̂при́нсъ съсе ꙟ̂тáе ръмъто́рилѡр въ̀на чѣ де сꙋбт̀ лі́мбъ, ши съ ли се то́арне беꙋтꙋ́рй моито́аре а̂нтифлоги́стиче ӑдекъ а̂сꙋ́пра фо́кꙋлꙋй сау а̂ а̂при́ндерей, чи съсе дѣ ꙟ̂да́тъ ла ꙟ̂чепꙋ́тꙋл бо́алей є̂ме́тикꙋ та́ре (лѣк де бо́рът), пентрꙋ по́рчїй чей ма́рй съсе дѣ де тарта́рꙋ а̂ме́тикꙋ гра́не ѕѣ́че, пентрꙋ чей май ти́нерй гра́не шѣ́се, съсе топѣ́скъ ꙟ̂трꙋ́н понт де ӑпъ, ши съсе то́арне. Кът оўрмъ во́митꙋ ӑдекъ бо́рътꙋ, ꙟ̂чѣ́тъ бо́ала, то́тꙋш тръ́бꙋе ши дꙋпъ а̂чѣ́ѧ съсе конти́нꙋе ӑдекъ съ нꙋ се кꙋ́рме дофторі́ѧ кꙋ беꙋтꙋ́ръ моито́аре, а̂нтифлоги́стикъ, ши кꙋ Деко́ктꙋ, ӑдекъ ѕа́мъ де семи́нце де йнꙋ кꙋ спи́ритꙋ витріо́ли ӑчиди сътꙋра́т ӑдекъ би́не фіе́рт, ꙟ̂ врѡ кътева ѕи́ле; ни́че кли́смеле съ нꙋ се ла́се, де ва а̂жꙋ́нџе кꙋмва дели́ріꙋл ӑдекъ небꙋні́ѧ, съсе стропѣ́скъ ка́пꙋ по́ркꙋлꙋй кꙋ ӑпъ фри́џидъ ӑдекъ ре́че, ши съй се тра́гъ пър ꙟ̂піе́пт, даръ ꙟ̂ а̂нџи́на пꙋтръдъ съ нꙋ се та́е въ́на, ӑдекъ съ нꙋ се сло́боадъ по́ркꙋлꙋй съ́нџе, чи съсе дѣ по́р-

кꙋлꙋй

кꙋлꙋ̆й деко́ктꙋ сътꙋра́т ӑдекъ бине фїе́рт де скоа́рцъ де са́лче, де стъжѣ́р, кꙋ ӑчидꙋ витрїоли ла плъкꙋ́тъ а̂крѣ́лъ ꙟтокми́т. Ѧлтми́нтре съсе ци́нъ по́рчїй ꙟ ко́чине мꙋ̆нде ӑдекъ кꙋръци́те, кꙋ ӑер сънъто́с стръсꙋфла́те ꙟки́шй, ши съ ли се дѣ май а̂дѣ́се ѡ̆рй ла́пте ӑкрꙋ де беꙋ́т.

Де́спре бо́ала чѣ мꙋко́асъ.

§ 74.

Бо́ала чѣ мꙋко́асъ саꙋ Сꙋпо́рница *) ка́илѡр, стъ ꙟ кꙋ́рцере мꙋко́асъ а̂ нъ́рилѡр, шѝ ꙟтрꙋ ꙟфлътꙋ́ра ги́ндꙋрилѡр че́лѡр де сꙋбт фа́лкъ ꙟвъртоша́тъ, оўне ѡ̆рй ла фа́лкъ а̂крескꙋ́тъ саꙋ ꙟкїега́тъ, се нꙋ́мъръ ꙟтръ бо́алеле ка́илѡр че́ле хро́-

ниче

---

*) Сꙋпо́рница, Се ꙁи́че дела кꙋвъ́нтꙋл Латине́ск, Сꙋппꙋра́цїо (Suppuratio), пентрꙋ къ мате́рїа, ка́рѣ ѥ̆се ꙟ бо́ала а̂чѣста дин нъ́риле ка́лꙋлꙋй, ѥ̆сте ꙟки́пꙋл пꙋро́юлꙋй.

ниче а̑декъ лꙋнг векꙋито́аре, ши фо́арте контъџїо́асе.

Се кꙋно́аще дин ꙟ̑флътꙋ́ра ги́ндꙋрилѡр де сꙋбт фъ́лчий въртоа́съ, де мꙋ́лте ѡ̑́ри а̑крескꙋ́тъ ла фа́лкъ, ши дин кꙋ́рџерѣ мꙋко́асъ а̑ нъ́рилѡр; ꙗ̑ръ дин нъ́ри ла ꙟ̑чепꙋ́т кꙋ́ръ мꙋк сꙋбци́ре а̑се́мене ба́делѡр, дꙋпъ а̑чѣ́ѧ мате́ріе ка мꙋ́чїй, ка́рѣ ꙟ̑тъ́ю є̄ нълба́стръ, а̑по́й ꙟ̑тꙋнека́тъ, въ́нътъ, дꙋпъ а̑чѣ́ѧ ве́рде, кꙋ стрі́е а̑декъ тръсꙋ́рй сънџера́те ꙟ̑верега́тъ, оўне ѡ̑́ри ꙟ̑флътꙋ́ра чѣ де фа́лкъ, се на́ще сау ꙟ̑ па́ртѣ чѣ дрѣ́птъ сау ꙟ̑ чѣ стъ́нгъ, де є̄ ꙟ̑дре́пта, а̑тꙋ́нчй кꙋ́ръ дин на́рѣ чѣ дре́птъ, шѝ ѡ̑кюл чел дрепт ꙟ̑къ є̄ плин де мате́ріе липичо́асъ, де є̄ ꙟ̑ стъ́нга, а̑тꙋ́нчй кꙋ́ръ дин на́рѣ чѣ стъ́нгъ, ꙗ̑ръ де се иве́ще скиро́аса а̑декъ въртоа́са ꙟ̑флъту́ръ ꙟ̑ ꙟ̑бе пъ́рциле, а̑тꙋ́нчй кꙋ́ръ мꙋ́кꙋ ди́нтрꙋ а̑мъндо́аѡ нъ́риле, ши а̑мъндо́й ѡ̑кі́й сънт пли́ний де мате́ріе липичо́асъ, ꙗ̑ръ фі́инд къ мате́ріа мꙋко́асъ ꙟ̑ гра́дꙋ а̑декъ ꙟ̑ трѣ́пта чѣ де пре оу̏рмъ а̂ бо́алей є̄ фо́арте пишкъто́аре, а̂ро́аде пе́лица чѣ дин ло́нтрȣ а̂ на́сȣлȣй, ши къ́шȣнъ ра́не канкро́асе, а̏декъ лȣпа́рицъ.

Ꙟ̂лю́нтрѣ ка́лȣл ꙟ̂ бо́ала а̂чѣ́ста є̄ веце́т, ве́сел, мъ́нкъ би́не, бѣ кȣ плъче́ре, нȣ тȣше́ще, се ве́де ка чел май сънъто́с кал, ши то́ате лȣкръ́риле ко́рпȣлȣй а̏декъ а̂ трȣ́пȣлȣй кȣ фачирита́те а̏декъ кȣ лесни́ре ле ꙟ̂плине́ще, ши по́ате мȣлт съ кȣ́сте; то́тȣш а̂чѣ́стъ бо́алъ оу̏не ѡ̏рй ꙟ̂да́тъ ꙟ̂ перїо́дȣл а̏декъ ꙟ̂ кȣ́рсȣл чел динтъ́ю а̏ре ꙟ̂преȣна́те фри́гȣриле, ꙗ̏ръ ꙟ̂трȣ ꙟ̂веки́та бо́алъ фри́гȣриле се фак май ре́ле, пичо́ареле ка́лȣлȣй май а̂ле́с че́ле дин а̂по́й се ꙟ̂тȣме́скȣ а̏декъ се гъ́нфъ, се фак май гре́ле, се фа́че ка́лȣл вермъно́с ши пїе́ре.

§ 75.

Десфъкъ̂ндȣсе када́брȣл, а̏декъ ко́рпȣл саȣ трȣ́пȣл чел морт, то́ате ма́целе ка́лȣлȣй се въд а̂фѝ сънъто́асе, да́ръ ги́ндꙋриле месенте́рїꙋлꙋй сънт а̂стꙋпа́те, ши плъмъ́ниле де ненꙋмъра́те ги́ндꙋрй ꙟформа мъла́юлꙋй ѡ̂седи́те а̏декъ кꙋпри́нсе, мембра́на сау пе́лица дин ло́нтрꙋ а̂ нъ́рилѡр пли́нъ де мате́рїе мꙋко́асъ, ши нꙋ а̂ра́ре ѡ̏рй пънъ ла ѡ̂с а̂ро́асъ, ши си́нꙋриле нъ́рилѡр а̂ле фълчей че́їй дин сꙋс а̂се́мене пли́не де мате́рїе мꙋко́асъ, ши а̂ро́асе се а̏флъ.

§ 76.

Сꙋпо́рница дрепт нꙋ є̄ ръꙋ є̂пиде́микꙋ, да́ръ контаџїо́асъ бо́алъ, къ се ꙟ̏плꙋ мꙋ́лцй кай сънъто́шй, ши ви́це де кай, де дъ́нса, прекꙋ́м сънт а̏синїй, ши мꙋ́лїй сау мꙋшко́їй, ка́рїй ꙟ̏къ кꙋ мꙋлт май кꙋръ́нд, ши май гре́ꙋ се болнъве́ск де а̂чѣ́стъ бо́алъ, де кът ка́їй. Терми́нꙋл а̏декъ ка́петꙋл сау сфъ́ршитꙋл бо́алей кꙋръ́нд а̂ꙋ тързїꙋ є̄ мо́арте ненкꙋнџꙋра́тъ. Ꙗ̏ръ пентрꙋ къ ꙟ̂да́тъ ла ꙟ̂чепꙋ́тꙋл ръꙋлꙋй, кънд сар пꙋтѣ̀ сперà (нъдъждꙋ̀й) виндека́ре нꙋ се кꙋно́аще бо́ала, ши кънд а̂кꙋ́м се кꙋно́аще, то́атъ дофторіа є̄ търѕіе шѝ дешѣ́ртъ. Дре́пт се комъ́ндъ спре ско́пȣл а̑че́стȣ лѣ́кȣрй а̑деве́рите, преку́м сънт пре дин а̑фа́ръ а̑ȣрипигме́нтȣ спре фȣмега́ре, дин ло́нтрȣ а̑рсе́никȣ кȣ ченȣ́шъ клавела́тъ, кȣ десту́лъ са́ре а̑лка́лъ, Беладо́на, стъжѣ́р, са́лче, кала́мȣ а̑рома́тикȣ, чи кȣ а̑че́сте то́ате пропріета́рюл ка́лȣлȣй че́лȣй мȣко́с пентрȣ че́ле ма́рй спе́се саȣ кіелтȣе́ле ши лу́нга дофторіе нȣ се ва ꙟ̑требȣинца̀.

§ 77.

Тот че по́ате фа́че е̑коно́мȣл чел бȣн ши кȣ ꙟ̑цълепціе пропріета́рю̆ а̑л ка́лȣлȣй, стъ ꙟ̑трȣ а̑чѣ́ѧ, ка съсе ꙟ̑кȣ́нџȣре ка́ȣселе ка́ре пот наще бо́ала мȣко́асъ, а̑до́аѡ съсе цинъ стри́нсъ ка́ȣціе саȣ фери́ре, ка съ нȣ се ме́стече ка́їй чей сънъто́шй кȣ чей а̑девъра́т мȣко́шй ла пъшу́не, саȣ ꙟ̑ ста́ȣрй, саȣ ла ꙟ̑хъма́ре, саȣ ѿрй ꙟ̑ че а̑лт кип. Де́чй ка́ȣселе ка́ре предеспу́нȣ а̑дѣкъ гъте́ск спре а̑чѣ́стъ бо́алъ контъџіо́асъ се вѡр ꙟ̑кȣнџȣра̀, де се ва а̑вѣ̀

аѣто́-

BIBLIOTECA ACADEMIEI

дѣто́рника гри́жъ ши цине́ре а̑ ка́лȣлȣ̆й, де се вѡр нȣтрѝ ӑдекъ хрънѝ ка́їй кȣ нотре́ц бȣн ши де а̑жȣ́нс, ши кȣм се ка́де, ши се вѡр цинѣ̀ кȣ кȣръце́нїе, ста́ȣриле лѡр съ нȣ фїе стри́мте, смȣчи́де ӑдекъ лȣто́асе саȣ нъмънжи́те, а̑бȣро́асе, ꙟтȣнеко́асе; чи ла́рџй, кȣ ӑер ли́берȣ ши лȣмино́асе, ши фїи́нд къ то́ате чѣ́ле сȣдо́рифере ӑдекъ че фак сȣдо́аре, ши кȣръцито́ареле чѣ́ле та́рй, ши некȣмпъта́та слобоѕи́ре де съ́нџе, май връто́с гътѣ́ск ка́їй спре а̑чѣ́ст ръȣ контаџїо́с, пентрȣ а̑чѣ́ѧ се ка́де а̑ се контенѝ де а̑чѣ́сте, ꙗ̆ръ пъшȣ́нѣ оўмедъ, бълто́асъ, тино́асъ ꙟкълдȣ́ра чѣ прѣма́ре съсе ꙟкȣ́нџȣре.

§ 78.

Де́чй ка съ нȣ се ꙟпле ка́їй чей сънъто́шй де чей мȣко́шй, ши ръȣл контаџїо́с ꙟтръ ка́їй чей сънъто́шй май ꙟколѡ̀ съсе лъцѣ́скъ, фїеще ка́ре пропрїета́рю се ка́де съ ꙗ̄ а̑ми́нте, ка ни́чй де кȣм ка́їй съй чей сънъто́шй, ѡ̆ри ла пъшȣ́не, не, ѿрй ꙟ̑ ста́ȣрй, ѿрй ла ꙟ̑хъма́ре кȣ чей мȣко́шй съ нȣй а̑ме́стече, ка́рѣ фїи́нд къ кȣ гре́ȣ ꙗ̆сте а̑ ꙟ̑пїедека̀, пентрȣ а̑чѣ́ѧ ка́їй чей мȣко́шй ꙟ̑да́тъ кът прин ветерина́рюл чел причепȣ́т се вѡр вестѝ а̑ фѝ мȣко́шй, съсе трȣчи́де а̑ȣ съсе ꙟ̑ пȣ́ще, ши кȣ пїе́й кȣ тот съсе ꙟ̑гро́апе, ꙗ̆ръ ла ѿ̑спътърі́й, са́ȣ ка́се де ѿ̆а́спецй ӑдекъ кри́чме, ва́селе, ши тро́чиле ста́ȣрȣлȣй, де оўнде мъ́нкъ ши бе́ȣ ка́їй, ꙟ̑на́инте съсе черчѣ́те, ши че́ле спȣрка́те съсе ръпȣ́рце ӑдекъ съсе кȣ́рътъ, а̑ȣ че́ле кȣ си́не а̑дȣ́се а̑ле са́ле ва́се спре а̑чѣ́стъ ꙟ̑тръбȣинца́ре съсе ꙟ̑то́аркъ; а̑фа́ръ де а̑чѣ́ѧ че́ле ла́лте а̑ле ста́ȣрȣлȣй ва́се де лемн кȣ мȣк контамина́те ӑдекъ спȣрка́те бине се ка́де а̑ се дедȣра̀ (цилȣй) кȣ дора́бла а̑ се нетезѝ, мȣ́рїй, са́ȣ пъре́цїй чей де пїе́тръ, мънжи́цй а̑ се ра́де, а̑по́й а̑ се а̑лбѝ.

Де́спре

* * *

Де́спре Рѫ́е.

§ 79.

Рѫ́ꙗ є́сте бо́алъ де пїе́ле кȣ пȣште́ле саȣ бешикȣ́це съ́чй а̂ȣ оўмеде, а̂ȣ пȣроїо́асе, ка́ре кȣпри́нд ꙟ̂ си́не мате́рїе пишкъто́аре ши розито́аре, ши є̆ ръȣ контаџїо́с кȣ ѡ̆ареш че прȣри́нџине, ӑдекъ мънкъту́ръ скърпинъто́аре ꙟ̂преȣна́т. Ла ка́й, ла корнȣ́те, ши ма́й върто́с ла ѡ̆́й а̂де́се ѡ̆ри́й ви́не а̂че́ст мо́рбȣ.

Се кȣно́аще ꙟ̂ ѡ̆й дин лъ́на кри́спъ ӑдекъ кре́цъ, скимба́рѣ коло́арей ӑдекъ а̂фе́цей лъ́ней спре бъ́нът, ши дин пїе́рдерѣ лъ́ней, дин кърви́цъ ӑдекъ плешȣџи́рѣ, ши оу̂скъчȣ́нѣ пїе́лей, а̂по́й ꙟ̂че́п ѡ̆иле а̂ клъȣдика̀ ӑдекъ а̂ скїопъта̀, ꙟ̂тръ пичо́аре май а̂ле́с ꙟ̂тръ че́ле дин а̂по́й, ши пе ла оўцер ръса́р пȣште́ле съ́чй а̂ȣ оўмеде, ка́ре а̂дȣ́к пїе́лей ма́ре титила́цїе (гъдилитȣ́ръ), ши прȣри́тȣ ӑдекъ мънкътȣ́ръ скърпинъто́аре, пȣште́леле кȣръ́нд се ѫкъцълѣ́ѕъ, ши се префак крꙋ́стъ, а̏декъ ско́арцъ саꙋ пїе́ле де ла́рдꙋ.

§ 80.

Кѫнд а̂ꙋ ка́їй ръ́е, пе́рїй лор ѫ̂шй мꙋ́тъ коло́ара, ши се фак вѫнъта́чй, а̂фа́ръ де а̂чѣ́ѫ де пе ки́къ, дела гꙋ́ръ, де пе ко́амъ, де пе спина́ре, де пе ко́адъ, оу̏нде сѫнт пе́рїй май лꙋ́нцй, кад, ши ѫ̂ па́ртѣ чѣ́ нꙋ́дъ, а̏декъ го́алъ кре́ск беши́кꙋце, ка́ре дꙋпъ а̂чѣ́ѫ се префа́к ѫ̂ ра́не ръїо́асе. Пїе́лѣ жꙋр ѫ̂прежꙋ́р се роше́ще, ка́пътъ ми́чй крепътꙋ́рй ши ра́не, ка́ре въѕѫ́нд кꙋ ѡ̏кїй е̂с ши се ѫ̂ти́ндꙋ пе фа́ца пїе́лей; а̂се́мене декꙋ́ръ бо́ала ѫ̂ корнꙋ́те ши ѫ̂ ѡ̏й ши ѫ̂ ръмъто́рй, то́цй а̂ꙋ прꙋри́тꙋ май въρто́с ла ѫчепꙋ́тꙋл бо́алей пе грꙋма́ѕй, пе спина́ре, се фрѣ́къ, пе́рїй ѫ̏шй ски́мбъ коло́ара са ши кад, пїе́лѣ се а̂ко́пере кꙋ ско́арцъ ла́рдикъ, ши оу̏не ѡ̏рй ръмъ́не сѣ́къ, оу̏не ѡ̏рй се префа́че ѫ̂ ра́не скъбїо́асе а̏декъ ръїо́асе.

§ 81.

Ка́ȣса чѣ май де а̂про́апе а̂ ска́біеи ӑдекъ а̂ ръ́ей є҃ май тот де оўна конта́ціȣл, ка́реле се лѣ́гъ прин а̂ти́нцерѣ матѐріеи чѐій де ска́біе; Ка́ȣселе чѐле депа́рте пот съ фіе пъшȣ́нѣ бълто́асъ вапоро́асъ сах а̂кȣро́асъ, нотре́цȣл корȣ́птȣ ӑдекъ стрика́т, пȣ́тръд, а̂пе́ле чѐле ꙟ̂пȣци́те, тъо́асе, прекȣ́м ши ста́ȣриле стри́мте, ка́лде, некȣра́те, пли́не де ба́легъ ши де оу̂д пȣтȣро́с, ꙟ̂ ка́ре нȣ а̂ра́ре ѡ̆ри се на́скȣ віѐрмӣ, ка́ре то́ате пот съ на́скъ ска́біѧ ӑдекъ ръ́ѧ, ши де се є̂ска́ѕъ ѡ̂да́тъ ръ́ȣл ꙟ̂тȣ́рмъ, кȣ гре́ȣ ѥ̆сте а̂л десръдъчи́на. Ѧ̆фа́ръ де а̂че́сте ши ꙟ̆съшй пъшȣ́нѣ, оўнде се пъцѣ̀ ѡ̆иле чѣле скъбіо́асе ӑдекъ ръіо́асе, нȣ а̂ра́ре ѡ̆ри то́атъ тȣ́рма ѡ̂ ꙟ̆пле ши де нȣ тȣтȣрѡ́р, ꙟ̆къ чѐлѡр май мȣ́лте динтръ а̂че́сте ле а̂дȣ́че мо́арте.

§ 82.

Чѣ̂ѧ че тръ́бȣе а̂ се фа́че ꙟ̂тъ́ю ѥ̆сте стърпи́рѣ мо́рбȣлȣй, де́чй конта́ціȣл кȣ гри́жъ съсе ѫ̑кȣ́нџȣре, ши ѡ̏иле че́ле скъбіо́асе тръ́бȣе съсе ѻ̑прѣ́скъ дела тȣ́рмъ. Фа́лсъ, а̏декъ неадъвъра́тъ є̄ пъре́рѣ оу̏нора, ка́рїй̆ сокоте́ск, къ ѡ̏иле че́ле ръїо́асе а̑ȣ лъ́нъ май̆ бȣ́нъ, ши ка́рне май̆ плъкȣ́тъ, май̆ мȣлт пот спре џенера́цїе а̏декъ спре пръсі́ре де кът ѡ̏иле че́ле сънъто́асе.

Фіеще ка́ре є̑коно́м прȣде́нтȣ (кȣ ѫ̑цълепці́е) по́ате съ вѣ́дъ, къ ра́неле че́ле де ръ́е дин си́не сънт ноїо́асе а̏декъ грецо́асе, скърбе́лниче, ши ди́нтрȣ а̑че́сте стъ бо́ала; къ́чй̆ къ а̏кримо́нїа саȣ търі́ѧ, а̑спри́рѣ ѫ̑ръѡтъци́тъ чѣ де ръ́е се ръсо́арбе ѫ̑ сънџе, пентрȣ а̑чѣ́ѧ ши бȣка́та де ка́рнѣ ѡ̏илѡр че́лѡр пли́не де ръе (май̆ върто́с ѫ̑ май̆ ма́ре трѣ́птъ а̑ ръей̆ (тот де оу̏на тръбȣе съ фіе вътъмъто́аре, вътъмъто́аре, ӡи́шй̆, ши пентрȣ ѫ̏съш грѣ́ца, ка́рѣ ѡ̑ а̏дȣ́че ѡ̏аменилѡр. Фа́лсȣ да́ръ ѥ̏сте, кȣм къ лъна ѡ̏илѡр че́лѡр ръїо́асе є̄ май̆ бȣ́нъ, ши ка́рнѣ май̆ са́пидъ (плъкȣ́тъ) ши май̆ сънъто́асъ де кът а̂ле че́лѡр сънъто́асе. Де оўнде май би́не є̄ а̂ нꙋ мо́щени̇̀ ни́чй ѡ̂ ѡ̆ае, де кът ръїо́асъ.

§ 83.

Де́чй кът саꙋ и̂ви́т ръѧ ꙟ̂ тꙋ́рмъ, ка́рѣ де а̂коло̀ се причѐпе, къ лъна пе спина́ре, пре́сте скꙋрт ши ꙟ̂ че́лелалте пърцй а̂ле ко́рпꙋлꙋй (трꙋ́пꙋлꙋй) се ꙟкрецѣ́ще, тре́бꙋе ѡ̆иле че́ле ръїо́асе съсе деспа́ртъ де че́ле сънъто́асе, ши пъшꙋ́нѣ са оўна оу̂нишо́аръ съ ѡ̂ ӑйбъ деспърци́тъ, саꙋ ꙟ̂ ста́ꙋр ла́ргꙋ, кꙋ ӑер сънъто́с стръсꙋфла́т съсе ци́нъ, ши кꙋ нотре́ц бꙋн съ се хрънѣ́скъ.

Виндека́рѣ ръей се фа́че ꙟ̂трꙋ а̂че́стꙋ кип: фо́арте би́не сар дофтори̇̀ ръѧ кꙋ Мо́схꙋ дъндꙋсе ѡ̆ей пре ꙁи̇̀ къте 5. 6. гра́не, чи є̄ лѣк скꙋ́мпꙋ, ши фі́инд къ џенꙋи́нꙋ (а̂девъра́т) нꙋ ле́сне се по́ате къпъта̀, ꙟ̂ ло́кꙋл кꙋй съсе ꙟ̂тръбꙋинцѣ́ꙁе а̂че́ст оу̂рмъто́рю лѣк.

Rc. Vanillæ scrup. j.
Tere cum
Sachari albi drachm. jj.
in pulverem, cui adde
Pulv. Cascarillæ unc. semis
Mel unc. j.
Fiant exinde pilulæ 6.

А̏декъ, съ ꙗ̆й оўн скрȣ́пȣл де вани́лъ; съ ѡ̑ писе́ꙁи кȣ до́аѡ дра́хме де ꙁъха́р ӑлбȣ, фъкъ́ндȣѡ пȣ́лбере, кърі́ѧ съй а̑да́ȣџи ѡ̑ жȣмъта́те де оўнчїе де пȣ́лбере де каскари́лъ, ши ѡ̑ оўнчїе де мїе́ре. Фъ̀ ди́нтрȣ а̑че́сте ше́се пи́лȣле, ши дъ фїеще кърі́ѧ ѡ̆ле къ́те оўна́, ꙗ̆ръ че́лѡр май ти́нере нȣ́май жȣмъта́те де до́съ.

Пре дин а̑фа́ръ съсе Ꙟтръбȣинцѣ́ꙁе оу̑рмъто́арѣ оу̑нсо́аре:

Rc. Pulv. sem. Sabadillœ
Aethiopis mineralis aa unc. sem.

Butiri recentis unc. jjj.

F. linimentum.

Ѧ̆декъ съ ѩ̆й дин пȣ́лбере де Сабади́лъ, ши дин минера́лъ де е̂тїо́п кꙟ́те ѿ жȣмъта́те де Оўнчїе, де оўнт проа́спът трей оўнчїй, ши фъ ди́нтрȣ а̂че́сте оу̂нсо́аре. Кȣ а̂чѣ́стъ оу̂нсо́аре пъ́рциле че́ле ръїо́асе, десфъкъ́нд лъ́на, пънъ а̂тȣ́нчй съ ле оўнџй, пънъ кꙟнд де тот ва̀ пери́ ръѫ.

Прѣлȣмина́тȣл Баръ́ȣ Ба́нкс Пресиде́нтȣл Соцїета́тей дин Лондо́н, а̂сȣ́пра ръе́й ꙟпобо́скъй ѡ̆илѡр а̂тъ́нтȣ пентрȣ а̂пъра́ре саȣ скȣти́ре прекȣ́м ши пентрȣ дофторїе саȣ виндека́ре оу̂рмъто́рюл лѣк май въртос ꙟл комъ́ндъ:

Rc. Merc. vivi libr. I.

Thereb. venet. lib. semis

Olei Thereb. q. s.

Tere in mortario marmoreo usque perfectam mercur. exstinctionem.

Ӑдекъ сѫ ꙗ̆й оўн понт де а̂рџи́нт ві́ȣ, ѡ̂ жȣмъта́те де понт де терпенти́н де вене́ціа, а̂по́й ѡ̂ле́ȣ де терпенти́н кът ва фѝ де ли́псъ, сѫ ле писе́ѕй ла ѡ̂ла́лтъ ꙟ̂трȣ́н мортарю̆ (можа́р) де ма́рмȣре пънъ кънд се ва сти́нџе де тот ӓрџи́нтȣл ві́ȣ. Ꙗ̈ръ оу̂нсътȣ́ра ꙟ̂трȣ а̂че́стȣ кип тръ́бȣе сѫсе ꙟ̂тръбȣинцѣ́ѕе: Сѫ деспърцѐщй де кътръ ѡ̂ла́лтъ лъ́на ꙟ̂прежȣ́рȣл грȣма́ѕȣлȣ̆й, ши де а̂чѝ ꙟ̂коло̀ ꙟ̂трȣ а̂мъндо́аѡ ла́тȣриле пънъ ла ко́адъ, ши а̂шѐ деȣда́та адекъ деспоѧ́та пїе́ле сѫ ѡ̂ оўнцй: Ꙗ̈ръ фїи́нд къ че́ле кȣръцито́аре, ши слобо́ѕитȣ сънџелȣ̆й, ши че́ле ꙟ̂търътоа́ре прѣ̀ слъбе́ск трȣ́пȣл, пентрȣ а̂че́ѧ се ка́де а̂ се контенѝ де а̂че́сте, ва́илѡр, ши ӑлтор ви́те ма́рй тръ́бȣе сѫсе а̂да́ȣгъ ӑдекъ сѫсе май мъре́скъ до́са май сȣ́с а̂сѫмна́тȣлȣ̆й лѣк, ла по́рчй ръмъ́не а̂чѣ́ѧш до́съ, ка́ре е̄ ла ѡ̆й.

Де́спре тꙋрба́рѣ кънѣ́скъ.

§ 84.

Тꙋрба́рѣ кънѣ́скъ ꙗ̆сте ѡ̂ ви́цъ де небꙋні́е, саꙋ бо́алъ гро́азникъ кънд ши фъръ фри́гꙋрй стъ ꙟ̂трꙋ ꙟ̂стреина́рѣ де си́нешй а̂ оу̂мезе́лелѡр, ши ꙟ̂ а̂кримо́ніа саꙋ а̂скꙋци́мѣ но́аѡ некꙋноскꙋ́тъ. Се зи́че тꙋрба́ре-кънѣ́скъ, пентрꙋ къ́чй къ́ній шѝ ви́целе къ́нилѡр, кꙋм сънт вꙋ́лпиле, лꙋ́пій, шѝ мъ́целе ш. ч. де то́атъ пла́са де въ́рстъ ши де коло́аръ а̂ꙋ фире́скъ диспоси́ціе, саꙋ ꙟ̂токми́ре, гъти́ре спре тꙋрба́ре, шѝ се ꙟ̂ти́нде прин мꙋшка́рѣ а̂нима́нтꙋлꙋй тꙋрба́т, оўнде ба́леле, каре сънт фо́арте венина́те, прин ръни́ре се ръсо́рбꙋ ꙟ̂ сънџе, се ꙟ̂пъртъше́ще ши кꙋ ӑборꙋл, кꙋ пипъи́рѣ лꙋ́крꙋрилѡр че́лѡр мꙋшка́те. Тꙋрба́рѣ кънѣ́скъ ѡ̂ ꙟ̂па́ртꙋ до́фторій ꙟ̂ май мꙋ́лте спи́це, ꙗ̆ръ ной нꙋ́май ꙟ̂ тре́й спи́це, ꙟ̂ къ́тꙋ є̄ пентрꙋ се́мнеле, шѝ симпто́меле саꙋ скимбъриде че́ле нежꙋмпъта́те а̑ле бо́алей ѡ̑ ꙟ̑пърци́м.

§ 85.

Се́мнеле спи́цей дин тъ́ний а̏декъ а̑че́їй оушо́аръ сънт: ꙟ̑ къ́не се ве́де ѡ̑ меланхо́нїе а̏декъ мъхни́ре, ꙟ̑тристъчꙋ́не, ѡ̑стенѣ́лъ а̑ трꙋ́пꙋлꙋй, не лꙋа́ре а̑ми́нте ла гра́юл до́мнꙋлꙋй съꙋ, а̑вѣ́рсъ а̏декъ оу̑рѣ́ще лꙋми́на, се а̑скꙋ́нде прин оу̑нге́це, се ѡ̑сѣ́рбъ а̏декъ съ ꙗ̄ а̑ми́нте а̑по́й ꙟ̑ є̑л ѡ̑ морнъа́лъ, ѡ̏кїй лꙋй сънт лънцеѕй, ко́ада ши оу̑ре́киле дъбъла́те, є̄ липси́т де а̑пети́тъ, фꙋ́це кꙋ гꙋ́ра къска́тъ ꙟ̑ко́аче ши ꙟ̑колѡ̀, при́нде а̏ер, де мꙋ́лте ѡ̏рй са́ре ꙟ̑ а̏пъ; ка съсе ръкорѣ́скъ. ꙟ̑трꙋ а̑чѣ́стъ ста́ре мꙋ́шкъ ꙟ̑да́тъ кът ꙟ̑л вей ꙟ̑търъта̀, ши мꙋшка́рѣ лꙋй є̄ а̑ришкїо́асъ а̏декъ примеждїо́асъ.

А̑чѣ́стъ спи́цъ а̑ бо́алей дрепт є̄ оу̑шо́аръ чи є̄ трист те́рминꙋл а̏декъ ка́петꙋл саꙋ сфърши́тꙋл є̏й, пентрꙋ къ то́мна ꙟ̑трꙋ а̑че́л ти́мпꙋ, кънд нꙋ се приче́-

пе неми́ка де тꙋрба́ре ꙟ къ́не, ши се ве́де а̂ фи блънд а̂кꙋ́м а̂ме́нинцъ гро́азника мо́арте.

§ 86.

ꙟ спи́ца а̂до́аѡ а̂ бо́алей се а̂да́ꙋџе май маре триегъчꙋ̂не кꙋ мишлочи́та неходи́нъ, ши кꙋ нека́зꙋл бо́лнавꙋлꙋй ꙟпреꙋна́тъ, ръсꙋфла́рѣ се фа́че грѣ, къ́неле а̂ре ма́ре ꙟкꙋетꙋ́ръ, ши де се дешѣ́ртъ, кꙋ ма́ре скре́мът се ꙟба́легъ, а̂ра́ре ѿрй ла́тръ, ши тот де оўна кꙋ ръгꙋшѣ́лъ ла́тръ, ꙗ̆ръ пентрꙋ прѣма́реле нека́с, ꙟшй мꙋ́шкъ ко́ада, ѿкїй лꙋй сънт ꙟфлъкъра́цй, де а̂чїѧ то́атъ пла́са де мънка́ре а̂вѣ́рсъ а̂декъ оу̂рѣ́ще, а̂ре фри́къ де а́пъ, мъка́р къ є фо́арте ꙟсъта́т. Къ́неле ꙟтрꙋ а̂чѣ́стъ спи́цъ а̂ тꙋрбъ́рей кътръ До́мнꙋл съꙋ є ꙟдифере́нтꙋ (ла́съмъ съ те лас, ни́чй бꙋн ни́чй ръꙋ, фъръ че́ва мърџини́ре а̂ꙋ а̂лѣ́џере), дꙋпъ а̂чѣ́ѧ се липе́ще де дъ́нсꙋл, шѝ то́мна а̂че́ст ти́мпꙋ є а̂ришкїо́с пентрꙋ дъ́нсꙋл, къ пре́сте скꙋрт а̂по́й ка́де ꙟ небꙋнїе, шѝ а̂мꙋ́ш се

а̂скꙋ́на̂скȣ́нде ꙟ̂ оу̑нге́ц, дорми́тъ кȣ ѿкі̆й дески́шй, а̂по́й дещептъ́ндȣсе се спъймъ́нтъ, кȣ́ръ ꙟ ко́аче шѝ ꙟ̂коло̀, шѝ при́нде мȣ́ще, сау ӑлте сбȣрътоаре а̂лȣ́нгъ, ꙟ̆шй ли́нџе гȣра, ли́мба ꙟ̂й крѣ́пъ. ꙟ̂трȣ а̂чѣ́стъ спи́цъ а̂ тȣрбъ́рей, ꙟ̂й спънꙁȣ́ръ а̂нима́нтȣлȣй ли́мба дин гȣ́ръ, ꙟ̂й кȣ́ръ ба́леле, пре то́цй че ста́ȣ лъ́нгъ дъ́нсȣл сау ꙟ̂й ӗсȣ ꙟ̂на́йнте ꙟ̂й мȣ́шкъ, кȣ ка́пȣл плека́т, ши оу̂ре́киле дъбълъꙁа́те въчели́ндȣсе ӑдекъ ꙟ̂трѡ па́рте ши ꙟ̂тра́лта дъ́ндȣсе ꙟ̆блъ.

§ 87.

ꙟ̂трȣ а̂тре́ѧ спи́цъ а̂ три́стȣлȣй а̂чѣ́стȣй ръȣ а̂нима́лȣл тȣрба́т ци́не гȣ́ра тот къска́тъ, ӗ неходи́нит, ѡ̆кїй лȣй ца́пенй, фъ́ръ вое́, фа́ца де кътръ ѡ̆кй а̂при́нсъ, ли́мба дин гȣ́ръ спънꙁȣра́тъ ѡ̂ ӑре оу̂ска́тъ, въ́нътъ а̂у не́гръ. Кȣ ка́пȣ пле́ка́т, ши кȣ оу̂ре́киле дъбълъꙁа́те ꙟ̆блъ, мȣ́шкъ то́ате, ка́ре ле по́ате а̂ти́нџе, ши лȣ́крȣри превъртоа́се, то́тȣш май въртос а̂въ́рсъ ӑпа ши лꙋми́на, фо́арте кътине́л ши бѣ́т пъше́ще, фꙋг де є̂л то́ате а̂ниманте́ле че́ле сънъто́асе, дꙋпъ а̂чѣ́ѧ ꙟ̂че́пе кꙋ тот трꙋ́пꙋ а̂ тръмꙋра̀, ка́де, ши ꙟ̂да́тъ піе́ре; дꙋпъ мо́арте гътꙋл лꙋ̆й, плъмъ́ниле, фика́тꙋл, ши че́ле ла́лте мърꙋнтъ́й дин ло́нтрꙋ се ӑфлъ а̂принсе гангрено́асе.

§ 88.

Спре фери́ре де а̂чѣ́стъ гро́асникъ бо́алъ, ши оу̂рмъто́рюл де а̂коло̀ ꙟ̂тръ ѡ̆аменй ши ꙟ̂тръ ӑлте а̂нима́нте кꙋмпли́тꙋл а̂ вїецей ри́шкїꙋ ӑдекъ приме́ждїе, оу̂рмъто́ареле поли́тико-ветерина́рїй диспоси́цїй сау рънд꙼ꙋе́лй тръ́бꙋе съсе ꙟ̂пли́нѣскъ, ӑдекъ фїеще ка́ре проприета́рю є̆ дѣто́рю и̂ви́рѣ тꙋрбъ́рей ꙟ̂ къні́й съй кꙋ то́атъ пꙋте́рѣ съ ѡ̂ ꙟ̂пе́дече. 2. То́тꙋш де се ва и̂вѝ ꙟ̂ ѡ̆аре че кип а̂че́ст гро́азник ръꙋ, то́атъ гри́жа съ ѡ̂ пꙋ́нъ, ка съ нꙋ се лъцѣ́скъ май ꙟ̂коло̀ а̂чѣ́ѧ май а̂ле́с ꙟ̂тръ ѡ̆аменй, сау ши ꙟ̂тръ ӑлте ви́те.

ви́те. 3. Ка ѡ̆амени́й чей мȣшка́ций де а̂нима́лȣл тȣрба́т, саȣ ӑлте а̂нима́нте ꙟда́тъ прин кȣноскȣ́те лѣ́кȣрй де ръсъри́рѣ ръȣлȣ́й сӑсе ꙟ̂пе́дече, то́тȣш де кȣ́мва фȣне́стȣл ӑдекъ перзъто́рюл ръȣ а̂кȣ́м а̂ȣ ръсъри́т, ꙟ̂да́тъ спре виндека́рѣ а̂че́лȣꙟ саȣ спре ꙟ̂педека́рѣ пропага́цїей ӑдекъ а̂ лъци́рей мишлочи́риле че́ле нечеса́рїе ӑдекъ че́ле де ли́псъ сӑсе ꙟ̂тръбȣ́инце.

§ 89.

Ѩ̆ръ ка ръсъри́рѣ тȣрбъ́рей ꙟ̂ къ́нй сӑсе ꙟ̂пе́дече, ѥ̆сте о̆пȣ а̂ дескоперѝ ка́ȣса а̂че́стȣй три́стȣ ръȣ, ши ꙟ̂чепȣ́тȣл лȣ́й; каȣселе тȣрбъ́рей ма́й вър то́с гътито́аре, ши ѡ̑касїона́ле ӑдекъ прилецȣито́аре пот съ фїе мȣ́лте, бȣ́нъ ѡ̆аръ фри́гȣл чел ма́ре кȣрънд спре некȣмпъта́тъ фїербинцѣ́лъ скимба́т, се́тѣ мȣлт тъмпȣ сȣфери́тъ пентрȣ неаве́рѣ ӑпей, ка́рѣ ма́й върто́с се ꙟ̂тъмплъ ꙟ̂ къ̆нїй чей лега́ций кȣ ланцȣ, ка́рїй ши оўдȣл съȣ пентрȣ се́тѣ чѣ ма́ре шил бе́ȣ, прекȣ́м ши беȣтȣ́ра съра́-

тъ, фо́амѣ лꙋ́нгъ, мънка́рѣ де трꙋ́пꙋрй пꙋ́тръде, май върто́с де а̂ле ви́телѡр ка́ре а̂ꙋ пери́т де бо́алъ, мъні́ѧ чѣ ненблъѕи́тъ, кꙋлка́рѣ кꙋ ка́пꙋ ла кꙋпто́рю ка́лд, о̂при́та десфръна́ре, шѝ бо́ала кънилѡр нꙋ кꙋм се ка́де виндека́тъ.

§ 90.

Дечй ка тꙋрба́рѣ кънѣ́скъ ѫда́тъ ла ѫчепꙋ́тꙋл є̂й съсе сꙋгрꙋ́ме (съсе ѫпе́дече, съсе о̂прѣ́скъ, съсе кꙋ́рме, съсе ръте́ѕе), ꙗсте о̂пꙋ, а̂декъ ли́псъ а̂ ѫпꙋцина̀ нꙋ́мърꙋл кънилѡр че́лѡр нетръбꙋинчо́шй, къчй кꙋ кът май кꙋрънд ѫ ѡ̂аре ка́ре лок се микшо́аръ нꙋ́мърꙋл кънилѡр, кꙋ а̂тънтꙋ май рар по́ате а̂че́стꙋ ръꙋ а̂ се є̂ска̀, ни́че прин мꙋшка́ре май ѫколѡ̀ се лъце́ше.

Пентрꙋ а̂чѣ́ѧ фїеше кърꙋй се комъндъ, ка кънїй съй чей фъръ фоло́с съй ръмо́абъ, а̂декъ съй липсѣ́скъ дела си́не, съй ла́педе, а̂лтми́нтре прин жꙋде́ц ва фи стримтора́т а̂ фа́че а̂чѣ́ѧ. Къчй кънїй дꙋпъ ѡ̂бичею май лꙋнг тъмпꙋ девъгънд, а̑декъ ꙟвлънд є̑рмі́й сау пꙋстíй пре платéй (оу̑лице), вѡр къпъта прилéџꙋ а̑ се димикà (а̑ се бáте, а̑ се мънкà кꙋ а̑лций кꙗ́ний: ши пре а̑чéѧ а̑й мꙋшкà, ꙟтрꙋ а̀чéстꙋ кип спре мъніе а̑ се ꙟтъртà, ши а̑шà а̑пóй кꙋ фóаме ши кꙋ сéте нъкъжи́ций, бꙋкáте ши беꙋтꙋ́рий ночи́бе а̑декъ вътъмътóаре вѡр лꙋà ши се вѡр ꙟгꙋрџитà (гифтꙋѝ, ꙟпаѣ); май вътóс пропрїетáрюл къ́нелꙋй прин а̑чѣста се ва фáче непꙋтинчóс а̑ лꙋà а̑ми́нте ла къ́неле съꙋ, мъкáр къ фїеше кáре а̑р фѝ дѣтóрїю де ѿрй че пáгꙋбъ прин къ́неле съꙋ чел тꙋрбáт а̑къшꙋнáтъ, а̑ ръспꙋ́нде. Дéчй къ́нїй чей мꙋшкътóрй, кáрїй сънт нечесáрїй (де липсъ) ꙟ є̑кономíе, трѣбꙋе съсе ци́нъ ꙟ ланц, ꙗ̑ръ чей фъръ фолóс де лок съсе ꙟпꙋ́ще.

§ 91.

ꙟ кът є̑ пентрꙋ гри́жа ши цинѣ́рѣ къ́нилѡр, ка съсе пóатъ ꙟкꙋнџꙋрà тꙋрбáрѣ, оу̑рмътóареле де прекáꙋції, а̑декъ де ꙟкꙋнџꙋрáре рéгꙋле се кáде а̑ се ѿсъ̑рбà (а̑ се цинѐ) ꙟнаи́нте де тóате съсе а̑йбъ гри́жъ де нꙋтремъ́нт ӑдекъ де хра́нъ, ши де беꙋ́т де а̂жꙋ́нс ши некорꙋ́пт ӑдекъ нестрика́т, ка нꙋ а̂лтми́нтре съ фіе нечесита́ци сау стримтора́ций де фо́аме а̂ деворà ӑдекъ а̂ мънка̀ сте́ркꙋ (ба́лега) стреи́н, шѝ е̂скꙋле́нте ӑдекъ бꙋка́те пꙋ́тръде; а̂фа́ръ де а̂чѣ́ѧ съ фіе о̂при́тꙋ, кънилѡр вѣ́ра а̂ ле да̀ кърнꙋ́рй пꙋ́тръде, съ́нџе, гръси́ме, сау ӑлте а̂се́мене нꙋтремъ́нтꙋри. Шѝ фіи́нд къ кънїй нꙋ пот сꙋферѝ се́тѣ лꙋ́нгъ, съ ли се дѣ беꙋтꙋ́ръ де ӑпъ кꙋра́тъ фрици́дъ (ре́че), ꙗ̆ръ нꙋ съпоне́ле сау спълътꙋ́ри, пънѣ кꙋ ка́ре се нꙋтре́ск съ фіе би́не ко́аптъ, съра́тъ, ни́че мꙋ́чедъ, то́ате че́ле стимꙋла́нте ӑдекъ ꙟтъръто́аре, а̂рома́тиче май върто́с че́ле пишкъто́аре нꙋтремъ́нтꙋрй ши беꙋтꙋ́рй ка́лде ле стри́къ лѡр, ꙗ̆ръ ле фолосе́ск ка ле сънт нечеса́ріе нꙋтремъ́нтꙋри, ѡ̆асе оўне ѡ̆рй ро́асе, а̂фа́ръ де а̂чѣ́ѧ е̂ де ли́псъ кънїй ӑй цинѣ̀ кꙋра́т, кꙋ дириџе́нцъ (съргꙋинцъ) а̂й скълда̀, а̂й пептъна̀, ши чей флоко́шй де до́аѡ ѡ̆рй ꙟ а̂н а̂й тꙋ́нде.

Ста́ꙋ-

Ста́уриле лѡр съсе ръпȣ́рце ӑдекъ съсе кȣ́ръцъ, ши съсе а̑ште́рнъ кȣ па́е про́аспете, ꙗ̆рна къ́нїй съсе ци́нъ ꙟ ста́ури ка́лде ши кȣ па́е оўска́те а̑штернȣ́те, ка съсе по́атъ скȣтѝ а̑сȣ́пра фри́гȣлȣй, а̑сȣ́пра вѫ́нтȣрилѡр, шѝ а̑сȣ́пра ти́мпȣлȣй че́лȣй оўмед, ꙗ̆ръ ӑпъ кȣра́тъ ши про́аспътъ тот де оўна съ ӑйбъ, ла ка́рѣ май а̑ле́с кънд є̑ ꙗ̆рнъ грѣ се ка́де а̑ лȣа̀ а̑ми́нте, пентрȣ къ ꙟтрȣ а̑чѣ́стъ па́рте а̑ ӑнȣлȣй саȣ ѡ̑бичнȣ́ит а̑ ꙟгїецà ӑпа. Се ка́де а̑фа́ръ де а̑чѣ́ѧ а̑ се ꙟсъмнà, къ фо́арте ночи́бȣ саȣ въ́тъмъто́рю̆ є̑ къ́нилѡр лънгъ кȣпто́рюл калд, ши лънгъ фок кȣ тот трȣ́пȣл саȣ ши нȣ́май кȣ ка́пȣл а̑ ѕъчѣ̀, пентрȣ къ ди́нтрȣ а̑чѣ́ѧ ле́сне ка́пътъ стропше́лъ, ши и̑дрофо́бїа, ӑдекъ боа́лъ ка́рѣ фа́че а̑ се ꙟгрозѝ де ӑпъ.

Вѣ́ра къ́нїй съ ӑйбъ ӑпъ кȣра́тъ шѝ ре́че де присо́сит: а̑фа́ръ де а̑чѣ́ѧ нȣ тръбȣе при́н въна́т саȣ а̑ле трȣ́пȣлȣй деприндери май а̑ле́с сȣбт фербинце́ла соа́релȣй а̑ се стъмꙋра́ре а̑декъ а̑ се ꙟтеци́ре, ши де сау фъкꙋ́т а̑чѣ́ста, кът се вор свънта̀, ꙟдатъ кꙋ бєꙋтꙋ́ръ де а̑пъ ре́че съсе ръкоре́скъ. Ни́че ꙟ фербинцѐлъ ма́ре, ни́че ꙟ фриг нꙋ тръбꙋе кънiле съсе ꙟтъръ́те спре мънiе, сау съсе о̑пре́скъ де бєꙋтꙋ́ра а̑пей, то́мна де а̑р ши фи лега́т кꙋ ла́нцꙋ, фiинд ꙟ ста́тꙋл вiоле́нцiей а̑декъ силничiей, се фа́че неходини́т, морда́к а̑декъ мꙋшкъто́рю, ши мънiо́с. Нꙋ є̆ би́не бо́лдꙋл сау па́тима де къцъли́т ꙟ кънiй а̑ ѡ̑ ꙟпедека̀, чи ꙟ тимпꙋл съꙋ а̑л ꙟгъдꙋ̀и. Пре оўрмъ кънiй чей май бътръ́ний кад ꙟтꙋрбаре. Чел че ва цинѣ̀ би́не презѝселе ре́гꙋле, поате съ фiе кꙋ и̑нима ходини́тъ, къ кънеле лꙋй нꙋ ва тꙋрба.

§ 92.

Ꙟ оўнор вѣкий ши май ной пъре́ре и̑сте, къ пот а̑ се фа́че нискари о̑перацiй (лꙋкръ́рй) прин ка́ре се ꙟкꙋ́нцꙋръ тꙋрба́рѣ, чи фалсъ є̆ пъре́рѣ ачѣ́ста, пентрꙋ къ ненꙋмърате є҆семпрꙋрй ӑдекъ пилде сънт, кꙋм къ ӑчест гроазник ръꙋ тотꙋш ӑꙋ ръсърит, ши кꙋмплите дамне ӑдекъ пагꙋбе ӑꙋ фъкꙋт, ӑчесте пресервативе саꙋ ӑпърърй ӑꙋ фост ӑрсꙋра капꙋлꙋй кънелꙋй кꙋ кѣ, кꙋм се ꙁиче, ӑ лꙋй хꙋверт, кастраціꙗ ӑдекъ жꙋгънирѣ кънелꙋй, ши ӑмпꙋтаціꙗ ӑдекъ тъꙗрѣ коадей лꙋй, ши каꙋтерисаціꙗ ӑдекъ ӑрсꙋра, чиркꙋмчидерѣ ӑдекъ тъꙗрѣ ꙟпрежꙋр ӑ вървꙋлꙋй лимбей, саꙋ десрѫдъчинарѣ нервꙋлꙋй тендинос ӑдекъ ӑ вънꙁй мꙋшкюлꙋй де сꙋбт лимбъ; ꙟсъ ꙟтръ тоате пресервативеле мишлочирй, ничй оуна нꙋ се ꙟтръбꙋинцъ ӑша дес прекꙋм десрѫдъчинарѣ ꙁисꙋлꙋй мꙋшкю де сꙋбт лимбъ, кареле простимѣ саꙋ ѡбичнꙋит ӑл кїема, верме де сꙋбт лимбъ, каре мꙋшкю тотꙋш слꙋжеще спре ꙟтоарчерѣ саꙋ ꙟкꙋшбарѣ лимбей кꙋ ѡкасїꙗ (прилеџꙋл) беꙋтꙋлꙋй, карѣ де ӑколѡ се ӑдеверѣще, къ стърпиндꙋсе саꙋ десрѫдъчинъндꙋсе ѡдатъ мꙋш-

кюл

кїол тендино́с, кънїй нȣ пот май мȣлт съ бѣ би́не.

Пе́нтрȣ а̂чѣ́ѧ а̂мони́м (доже́ни́м) пре ѡ́рй ка́реле, ка де а̂чѣ́стъ нефолоситоаре ши чѣ́ле ла́лте де а̂чѣ́стъ пла́съ пресервативе съсе контенѣ́скъ.

§ 93.

Ꙗ́ръ де ва фи оу̂н кънє мȣшка́т де а̂лтȣл тȣрба́т, чѣ май сегȣ́ръ а̂декъ фъръ примѣ́шдїе мишлочи́ре а̂ре фѝ де лок съл трȣчи́ѕй а̂декъ съл ѡмо́рй, то́тȣш де ва авѣ̀ кънеле пръцȣл съȣ, съсе черчѣ́те пре́сте тот ко́рпȣл а̂декъ трȣ́пȣл ꙟтингъ́нд ꙟтъю де́цетеле ꙟ ѡлѣ́ȣ де лѣ́мнȣ, ѡаре нȣ а̂ре оу̂ндева ра́нъ, въ́лчезѣ́лъ, де нȣ ва а̂вѣ̀ нимі́ка, а̂тȣ́нчй съсе спѣ́ле бине кȣ а̂пъ ка́лдъ ши кȣ съпо́н, а̂по́й то́тȣш съсе ꙟки́дъ ꙟ лок делъ́тȣра́т, оу̂нде ни́чй оу̂н а̂нима́нтȣ нȣ по́ате съ вѝнъ, ши съсе ци́нъ ꙟ ла́нц та́ре лега́т пънъ ши ꙟтре́й лȣ́ни, шѝ съсе хръне́скъ кȣм се кȣви́не, ꙟсъ ꙟтра чѣ́сте де сар приче́-

пе че́ва се́мне де тȣрба́ре ꙟ къ́не, де лок съсе трȣчи́де. А̂чѣ́ѧш тръ́бȣе съсе фа́къ ши кът де ми́чй се́мне де вълчеꙃитȣ́ръ де се вѡр ведѐ ꙟ къ́не, къ пȣ́блика сигȣра́нцъ нȣ тръ́бȣе прин неадевери́тъ дофторі́е съсе при́кȣре ӑдекъ съсе примеждȣ́ѧскъ.

§ 94.

Кȣ къ́неле, ꙟ ка́ре а̂кȣ́м саȣ и̂ви́т тȣрба́рѣ, ни́чй оўн лѣк май мȣ́лт нȣ тръ́бȣе и̂спити́т, ꙗ̆ръ чи́не кȣте́ꙃъ а̂л дофторѝ, а̂че́лȣ віе́ца са ѡ̂ пȣ́не ꙟ при́кȣръ ӑдекъ ꙟ приме́ждіе. Ни́че нȣ щи́м ниче оу̂н реме́діȣ (лѣк), ка́ре пе къ́неле чел мȣшка́т де а̂лт къ́не тȣрба́т съл фѝ пȣтȣ́т пресербà ӑдекъ скȣтѝ, пентрȣ а̂чѣ́ѧ е̂ лъмȣри́т а̂девъра́т, къ тȣрба́рѣ къ́нилѡр е̂ ръȣ невиндека́т, ши спи́целе тȣрбъ́рей а̂чѝ нȣ фак ни́чй ѡ̂ дифере́нцъ (десклини́ре) мъка́р къ се ꙃи́че, къ тȣрба́рѣ чѣ кȣ фи́ре фіербънтъто́аре е̂ май контъџіо́асъ де кът чѣ кȣ фи́ре ре́че, ши къ́неле мȣш-

BIBLIOTECA ACADEMIEI

ка́т де къне тꙋрба́т, де мꙋ́лте ѡ̏рй а̂доа́ѡ а̂тре́ѧ ѕѝ тꙋ́рбъ, ꙟ̏съ а̂девъра́т ѥ̏сте, къ де мꙋ́лте ѡ̏рй кънеле тꙋрба́т фꙋ́џе дела ка́са До́мнꙋлꙋй съꙋ, ши дꙋпъ че лꙋнџи́ш ши кꙋрмеѕи́ш а̂лѣ́ргъ пре врꙋн терито́рїꙋ (цинꙋ́т) сеꙟ̂то́арче а̂ка́съ; оу̏нꙋй къне ка а̂че́стꙋ нꙋ є҃ де а̂те ꙟ̂кре́де, ка́реле ѡ̂да́тъ а̂ꙋ фост кꙋ препꙋ́с, ни́че съ нꙋ се ꙟ҃ май мꙋ́лт ла дофторі́е, кът а̂ꙋ дат се́мне де тꙋрба́ре.

§ 95.

Пе́нтрꙋ а̂чѣ́ѧ жꙋдекъто́рїй локꙋ́рилѡр кът вѡр лꙋ̀а ши́ре де́спре къне тꙋрба́т, ꙟ̂да́тъ съ фа́къ диспоси́цїй а̏декъ ръндꙋе́лй, ка кънеле а̂че́лꙋ прин хайдꙋ́к съсе ѡ̂мо́аръ, ши ꙟ̂преꙋ́нъ кꙋ пїе́лѣ ла лок делътꙋра́т, ꙟ̂ а̂фꙋ́ндъ фо́акъ а̏декъ ꙟ̂ гроа́пъ кꙋ ка́лче (вар нести́нс) пръсъра́т съ се ꙟ̂хꙋ́ме а̏декъ съсе ꙟ̂гро́апе, а̂фа́ръ де а̂чѣ́ѧ се ка́де а̑ лꙋ̀а а̂ми́нте, ка нꙋ кꙋ́мва ѡ̏аре ка́реле кꙋ съ́нџеле са́ꙋ кꙋ ба́леле къ́нелꙋй съши стропе́скъ врѡ па́рте а̂ трꙋ̆-

пꙋлꙋй

пꙋлꙋ́й нꙋ́дъ, то́ате лꙋ́крꙋриле, ка́ре оу҆н кѫ́не ка а҆̂чѣ́стꙋ лѣ́ꙋ спꙋрка́т, бꙋ́нъ ѡ҆̆аръ: ва́се, тро́акъ, саꙋ ꙟ҆̆сꙋш ста́ꙋрꙋл, съсе ръкꙋ́ръце, саꙋ съсе а҆̆рдъ, ꙗ҆̆ръ ва́селе че́ле де фїе́рꙋ прин фла́къръ де фо́к съсе лъмꙋре́скъ, ши де нѣми́ка кꙋ мъ́ниле нꙋ́де а҆̆декъ го́але съ нꙋ се а҆̂ти́нгъ, чи кꙋ фо́арчепъ а҆̆декъ кꙋ клѣ́ще съсе ꙗ҆̄. Да́къ ꙟ҆̂ лок кѫ́неле чел тꙋрба́т а҆̂р скъпа̀, саꙋ де а҆̂лю́рѣ а҆̂р венѝ а҆̂колѡ̀, ꙟ҆̂да́тъ съсе фа́къ ла́рмъ саꙋ стрига́ре, ка фїеще ка́реле съ ꙗ҆̄ а҆̂ми́нте ла прꙋ́нчй, ка́рїй де мꙋ́лте ѡ҆̆ри ръмъ́н мꙋшка́цй, а҆̂фа́ръ де а҆̂чѣ́ꙗ ка къ́нїй ши а҆̆лте ви́те съсе цинъ ꙟ҆̂ки́се, ꙗ҆̆ръ кꙋ́неле чел тꙋрба́т ꙟ҆̂да́тъ съсе ꙟ҆̂пꙋ́ще, ши прекꙋ́м саꙋ прескри́сꙋ съсе ꙟ҆̂хꙋ́ме а҆̆декъ съсе ꙟ҆̂гро́апе.

Ꙗ҆̆ръ а҆̂ жꙋ́делꙋй дѣторі́е ѥ҆̆сте а҆̂ черка̀, де оу҆̆нде а҆̂ꙋ вени́т къ́неле чел тꙋрба́т? ши чи́не а҆̂ꙋ фо́ст До́мнꙋл лꙋй? а҆̂ꙋ нꙋ ꙟ҆̂ лок пе врꙋн ѡ҆̆м, саꙋ ви́тъ а҆̂ꙋ мꙋшка́т? ꙟ҆̂преꙋ́нъ тре́бꙋе вечи́нелѡр са́те а҆̂фа́че щи́ре, ши трѣ́бȣе фе́люл кѫ́нелȣй тȣрба́т, коло́ара лȣ́й, шѝ ӑлте се́мне съсе дескрїе, ши а̂ша̀ се ва ꙟ̂кȣнџȣра̀ при́кȣра ӑдекъ приме́ждїѧ.

§ 96.

Да́къ а̂фа́ръ де кѫ́неле чел тȣрба́т, ӑлтъ ви́тъ нечеса́рїе (де трѣбȣинцъ) де каръ фȣ̀ морсика́тъ де кѫ́неле чел тȣрба́т, сау кȣ ба́ле, кȣ съ́нџе а̂ȣ фост спȣрка́тъ, а̂тȣ́нчй проприета́рюл є̂й є̄ дѣто́рю сȣбт грѣ са́рчинъ де ръспȣ́ндере, де лок съ фа́къ щи́ре жȣ́делȣй, ши ви́та а̂чѣ́ѧ гриже́й оўнȣй бърба́т причепȣ́т съсе коми́тъ ӑдекъ съсе ꙟ̂крединцѣ́ѕе. Шѝ де а̂ȣ ръсъри́т а̂кȣ́м тȣрба́рѣ ꙟ̂ вита чѣ мȣшка́тъ, чей май ма́рй сѫнт дѣто́рй ꙟ̂да́тъ ѡ̂ ви́тъ ка а̂чѣ́ѧ съ фа́къ а̂ се ѡ̂морѫ̀ ши а̂ се ꙟ̂хȣма̀, а̂чѣ́ѧшй съсе фа́къ кȣ ка́їй, кȣ ви́теле корнȣ́те, ши ꙟ̂преȣ́нъ кȣ пе́иле съсе а̂стрȣ́че а̂че́ст фе́люй де тȣрба́те. Ни́че ка́рнѣ лѡр съ нȣ се ꙟ̂гъ́дȣе спре мънка́ре ни́че ѡ̆аменилѡр ни́че а̂нима́лелѡр, ӥаръ ка́реле ва кȣтеза̀ а̂люнтре съ фа́къ, та́ре съсе педепсе́скъ. Ꙟ̆съ фії́нд къ ви́теле че́ле мӑй блъ́нде де ӑлтъ ви́цъ пот де ӑлтеле тȣрба́те съсе ꙟ̆пле ши фъ́ръ щи́рѣ пропрїета́рюлȣй, пентрȣ а̂чѣ́ѧ тръ́бȣе ла се́мнеле а̂пропїе́рей тȣрбъ́рей съсе ѧ̄ а̂ми́нте, ши кът се ве́де про́прїа ви́тъ а̂ фѝ кȣ пропȣ́с де а̂чѣ́стъ прикȣро́асъ (примешдио́асъ) бо́алъ, делок съсе деспа́ртъ, шѝ ꙟ̂да́тъ а̂пропїа́рѣ при́кȣрей съсе ꙟ̂щїинцѣ́зе сȣперїорита́тей ӑдекъ че́лѡр мӑй ма́ри, ка че́ле де ли́псъсъсе по́атъ ръндȣ̀й.

Се́мнеле а̂пропїе́рей тȣрбъ́рей ꙟ̂ ви́тъ сънт: тристъчȣ́нѣ, а̂пети́та депȣ́съ, фери́рѣ де ӑпъ, шѝ де ѡ̆́рй че лȣ́крȣ флȣ́идȣ ӑдекъ кȣръто́рю̆, а̂че́ст де пре оӯрмъ семн є̆ се́мнȣ а̂девъри́т, оўнде се ве́де а̂че́стȣ ѡ̂да́тъ, нȣ те по́цй мӑй мȣ́лт ꙟ̂доѝ де́спре тȣрба́ре, мъка́р къ ши ӑлте се́мне кїа́ре сънт. Де́чй тȣрба́рѣ ꙟ̂ ѡ̆аменй ши ꙟ̂трȣ ӑлте ви́те, прекȣ́м ꙟ̂ кънй́, є̄ ръȣ контаџїо́с ши прикȣро́с, ба ши че́ле сбȣ-

рълтоарътóаре се ꙟплꙋ де дънса, ши пишкъри́нд, лꙋънд бáлеле ꙟтóкма ѡмꙋлꙋй, аꙋ алтѡр анимáле ѡ ꙟпъртъшéск, ши прин ачѣа ꙟй ꙟплꙋ.

§ 97.

Кънд сар ꙟтъмплà сѫсе мꙋщіе оун ѡм де къне тꙋрбáт, саꙋ кꙋ бáлеле лꙋй, аꙋ кꙋ сънџеле сѫсе мънжéскъ, де лок сѫсе кїáме оун хирꙋ́рг причепꙋ́т, кáреле ва щій ꙟдáтъ лꙋкрà чéле де ли́псъ дꙋпъ дата шіе ꙟвъцътꙋ́ръ.

Чи пънъ атꙋ́нчй ꙟкъ, пентрꙋ къ є при́кꙋръ а ѕъбáвъ, тръбꙋе фіеще чи́не кáреле є май ꙟдемънъ, съ фáкъ чéле де ли́псъ чѣ дин тъю ши май ꙟлѣсъ є къ тот вестмънтꙋл май въртóс кáреле є кꙋ бáлеле тꙋрбáтꙋлꙋй анимáнтꙋ спꙋркáт, тръбꙋе де лок сѫсе ꙟ де пе трꙋ́пꙋл лꙋй, ши пънъ че се ва пꙋтѣ арде ꙟ фок, тръбꙋе сѫсе арꙋ́нче ꙟтрѡ лъ́тꙋрй, ꙗръ рáна саꙋ пърциле трꙋ́пꙋлꙋй чéле кꙋ бáле-

ле

де ȃнимáнтѹлѹй тѹрбáт спѹркáте, тръбѹе бíне съсе спéле кѹ пишáт, ȁфáръ де ȃчѣ́ꙗ кѹ пъмънт, кѹ ȃрíнъ, кѹ тíнъ, саѹ кѹ тъбáк съсе прѣ́сере. Прикѹрóс ꙗ̆сте ȏ рáнъ ка ȃчѣ́ꙗ прекѹ́м а̏лте рáне ȃ ȏ лíнџе, ꙗ̆ръ де саѹ ꙟтъмплáт ȏ ненорочíре ка ȃчѣ́ꙗ депáрте де лъкѹ́инца ѡ̆аменилѡр, ши оўн неферичи́т ка ȃчéла ȃр фѝ депáрте де ȃжѹтори́нцъ, ȃтѹ́нчй дéспре ȏ пáрте ꙟчéт ши кътинéл съсе дѹ́къ ла лъкáшѹл ѡ̆аменилѡр, ка съ нѹ се ꙟкълзѣ́скъ, фóарте бíне ȃр фѝ пре ȃчéла пе сѹс, саѹ кѹ карѹ съл дѹ́къ ȃколѡ̀.

§ 98.

ꙗ̆ръ фїи́нд къ дела чел ꙟтрѡ̀ клипъ́ ши кѹръ́ндѹл ȃжѹтóрю̆ ȃтърнъ вїáца ши мóартѣ мѹшкáтѹлѹй ȃнимáл, ȃфáръ де ȃчѣ́ꙗ къ ши чéле май бѹ́не лѣ́кѹрй, де се вѡр ꙟтръбѹинца̀ май тързїѹ, неадевери́те ши фъръ де фолóс сънт, пентрѹ ȃчѣ́ꙗ де нѹ се пóате ȃвѣ̀ ꙟдáтъ Дóфтор саѹ хирѹ́ргѹ фáцъ, оу̑рмътóареле мишлочи́рй фъръ ꙁъба́въ съсе ꙟ̂тръбꙋнцѣ́ꙁе: ра́на дꙋпъ че а̂ꙋ кꙋрс дин трънса сънџеле, съ се скарифа́къ, а̋декъ лин съсе стръпꙋ́нгъ, саꙋ съсе а̋рдъ, саꙋ съ се та́е де ва фѝ ꙟ̂ пърциле трꙋ́пꙋлꙋй че́ле кꙋ мꙋ́шкй гро́шй, ꙗ̋ръ де нꙋ се по́ате фа́че а̂чѣ́ста съсе спе́ле кꙋ а̋пъ кълдꙋ́цъ спꙋрка́та па́рте, кꙋ а̋пъ де ка́лче а̋декъ де вар саꙋ кꙋ леші́е та́ре, кꙋ́й то́тꙋш съсе а̂ме́стече а̋пъ де фънтънъ. Поате ши а̋пъ съра́тъ кълдꙋ́цъ ка́рѣ претꙋти́ндине се по́ате а̂вѣ̀ съсе ꙟ̂тръбꙋинцѣ́ꙁе, ши спъла́рѣ пънъ а̂тꙋ́нчй съсе ци́нъ, пънъ кънд дин ра́нъ май мꙋлт неми́ка а̋пъ ли́мпеде саꙋ сънџе а̂пъто́с ꙗ̋се, дꙋпъ а̂чѣ́ѧ ра́на съсе а̂дꙋ́къ ла сꙋпꙋра́цїе а̋декъ ла пꙋрои́ре, ши ка ла о̆пт ꙁи́ле съ се ци́нъ ꙟ̂ пꙋрои́ре, ка́рѣ ꙟ̂трꙋ а̂че́ст кип се по́ате ꙟ̂плинѝ. Съ ꙗ̋й ѡ̂ кърпъ ла ѡ̂ла́лтъ ꙟ̂вълꙋи́тъ, а̂дꙋна́тъ, съ ѡ̂ ꙟ̂ти́нџй ꙟ̂ леші́е де са́ре, съ ѡ̂ прѣ́серй кꙋ са́ре комꙋ́нъ, ши ѡ̂ пꙋ́не пе ра́нъ; саꙋ съ ꙗ̋й оу̂н хале́кꙋ (хери́нг) десфъл ꙟ̂ до́аѡ, шил пꙋ́не пе ра́нъ. Ӑфа́ръ де а̂чѣ́сте се по́ате фа́че ши оу̂нсо́аре кꙋ ѡ̂це́т де вин ши кꙋ оу̂нт про́аспет. Ӑдекъ съ ꙗ̆й оу̂н понт де ѡ̂це́т ка́лдꙋ, съл а̂ме́стечй кꙋ а̂па́тра па́рте де оу̂нт про́аспът, фъкъ́нд дин трънселе оу̂нсо́аре, ши съ оўнцй ра́на тꙋрба́тꙋлꙋй, є̄ бꙋ́н спре а̂чѣ́ста ши а̂юл а̂ꙋ чѣ́па бътꙋчи́тъ, съ ѡ̂ пꙋ́нй пе ра́нъ. Де се фак ди́нтрꙋ а̂чѣ́сте лѣ́кꙋрй бешикꙋ́це ла ло́кꙋл мꙋшка́т, а̂че́ле ле поцй спа́рџе ши Ꙟ̂на́йнте де а̂ вени до́фторꙋл. Ӑсе́мине съ фа́чй ши кꙋ ра́на мꙋшка́тꙋлꙋй а̂нима́л де кꙋ́мва ла Ꙟ̂чепꙋ́т кꙋ леневи́ре сау ръꙋ сау дофтори́т, ши Ꙟ̂ а̂нима́л ꙗ̆ръш се и̂вѣ́ск се́мнеле тꙋрбъре́й, бꙋ́нъ ѡ̆аръ, прꙋри́тꙋ ӑдекъ мънка́ре кꙋ скърпина́ре, Ꙟ̂флътꙋ́ра ра́нєй, фригꙋ́риле, тристъчꙋ́нѣ, фри́ка. Ꙟ̂на́йнте де то́ате а̂чѣ́стъ чикатри́че ӑдекъ оўрмъ де ра́нъ съсе десфа́къ, ши жꙋр Ꙟ̂прежꙋ́р съсе скарифа́къ, дꙋпъ а̂чѣ́ѧ ка кꙋ ра́нъ про́аспътъ съсе лꙋ́кре кꙋ ѧ̂, ши май лꙋ́нг тъ́мпꙋ съсе ци́нъ Ꙟ̂ сꙋпꙋра́ціе ӑдекъ Ꙟ̂ пꙋро́ире.

§ 99.

§ 99.

Ꙟ̂требꙋинца́рѣ лѣ́кꙋрилѡр дин ло́нтрꙋ съсе ла́се нꙋ́май ръндꙋе́лей До́фторꙋлꙋй че́лꙋй кїема́т, чи де а̂р а̂мъна̀ єлꙋ̆ май лꙋнг тъмпꙋ а̂ бенѝ, по́ате пътима́шꙋл пънъ ла вени́рѣ лꙋй, съ ꙗ̄ ка ла до́аѡ финце́ле, де и̂нфꙋ́сꙋ сау фїертꙋ́ръ де сок, пънъ кънд ва а̂сꙋда̀ де а̂жꙋ́нс, а̂фа́ръ де а̂чѣ́ѧ дꙋпъ сфа́тꙋл До́мнꙋлꙋй Консилїа́рю̆ Мине́та по́ате ши ѡ̂це́т де бѣ́ре кꙋ пꙋ́цин о̂ꙋнт про́аспът местека́т. ѡ̂ фи́нцѣ̀ де че́ле де ка́фъ де трей де па́трꙋ ѡ̆рй ꙟ̂ ѕи съ бѣ, ши а̂чѣ́ста съ ѡ̂ конти́нꙋе ӑдекъ съ нꙋ ѡ̂ кꙋ́рмє 14. ѕиле. Ꙗ́ръ де нꙋ сар а̂фла̀ бѣ́ре съсе дѣ мо́аре де кꙋре́кю̆. Шѝ пътима́шꙋл ꙟ̂ то́атъ ѕїѡа де кътє до́аѡ ѡ̆рй се ꙟ̂требꙋинцѣ́ѕе скълдъто́аре сау спъла́рѣ пичо́арелѡр, а̂фа́ръ де а̂чѣ́ѧ ка́пꙋл, мънилє, ши пичо́ареле кꙋ ӑпъ ка́лдъ, ши кꙋ съпо́н търъбꙋе съшй спе́ле. Дꙋпъ а̂чѣ́сте а̂р фѝ де фоло́с де до́аѡ сау трей ѡ̆рй ꙟ̂ ѕѝ съ и̂се дѣ кли́смъ моито́аре пентрꙋ дешерта́рѣ шезꙋ́тꙋлꙋй.

аꙋ́й. Їӑръ че́ле май пꙋте́рниче лѣ́кꙋри тръбꙋе съсе ла́се нꙋ́май ръндꙋе́лей Дофторꙋлꙋ́й.

§. 100.

Ꙟ̊кът є̄ пентрꙋ ре́гꙋлеле дїете́тиче, ӑдекъ а̂ле тра́юлꙋй саꙋ а̂мънкърей ши а̂ беꙋту́рей, че́ле оу̂рмъто́аре се ка́де а̂ се цинѣ̀: пътима́шꙋл съ мънче май пꙋци́н де кꙋ́м а̂ꙋ фост ѡ̂бичнꙋи́т, а̂нꙋ́ме пꙋцин саꙋ неми́ка де ка́рне, чи май би́не съсе хръне́скъ кꙋ ꙁъмꙋрй, саꙋ кꙋ по́аме фїе́рте, саꙋ кꙋ ла́пте, а̂ꙋ кꙋ бꙋка́те де фъри́нъ, съсе ꙟ̂фръне де вин, де вина́рс, ши де то́ате че́ле а̂рома́тиче бꙋка́те ка́ре ꙟ̂търътъ, чи ꙟ̂ ло́кꙋл а̂че́стора съ тръѧ́скъ кꙋ деко́ктꙋ ӑдекъ ꙁа́мъ фїа́ртъ де ѡ̆рꙁꙋ ши де ѡ̂бъс кꙋ ѡ̂це́т, ши ꙁа́мъ де а̂лъмъе дрѣ́съ кꙋ ꙁъха́р ши кꙋ оу̂нт саꙋ кꙋ ла́пте. Дꙋ́пъ а̂чѣ̂ѧ съсе ферѣ́скъ де кълдꙋ́ръ некꙋмпъта́тъ, де некꙋмпъта́те мо́тꙋрй (мишкърй) а̂ле трꙋ́пꙋлꙋй ши а̂ле ӥнимей, кꙋ оу̂н кꙋвънт де то́ате, ка́ре а̂да́ꙋгъ чиркꙋла́ціꙗ ӑдекъ ѫ̂бла́рѣ сънџелꙋ́й, съсе ферéскъ де некꙋмпъта́те грíжй, тот де оўна съ фíе кꙋ й̆нимъ бꙋ́нъ ѫ̂крединцъндꙋсе, къ де ва цинѐ прескрíселе рéгꙋлй, де ръсърíрѣ трíстꙋлꙋй а̂чéстꙋй ръꙋ ѫ̂ тóатъ віа́ца са ва фѝ скъпа́т.

§ 101.

Ла ѿ̂ ра́нъ ка а̂чѣ́ста мꙋшка́тъ де кънє тꙋрба́т а̂ пꙋ́не пéрй (де се пот а̂вѣ̀ де а̂чéл къне тꙋрба́т) є̆сте лѣк простéск, кꙋ кредíнцъ дешéртъ, нетрéбник ши вътъмътóрю̆, мъка́р къ а̂дéсе ѿ̆рй се ѫ̂тръбꙋинцѣ́ѕъ де простíме, пентрꙋ а̂чѣ́ꙗ тръбꙋе съсе ши ѡ̃прéскъ, къ прин боскоане де а̂чéле се ѫ̂пéдекъ ѿ̆аменій дела дофторíꙗ чѣ кꙋвіинчóасъ ши кꙋ й̂спи́та ѫ̂търи́тъ, ѫ̆сꙋшй а̂пóй а̂чéст фата́лꙋ ши трíстꙋ ръꙋ вѡр тръбꙋ̀й а̂л пъцѝ.

§ 102.

Чи де саꙋ й̂ви́т а̂кꙋ́м кꙋ а̂девъра́т тꙋрба́рѣ ла ѿ̆мꙋл чел морсика́т, мъка́р къ нȣ є҃ ни́чй ѡ̑ сперáре а̏декъ нъдéжде де виндекáре, тóтȣш кȣ тóатъ каȣтéла, ши кȣ дрáгосте фръцѣ́скъ а̑чéст неферичи́т тръбȣе а̑жȣторáт, ши ла а̑чѣ́ѧ май въртóс ѡ̑поáрте (тръбȣе) а̀ се лȣа̀ а̑ми́нте, ка съ нȣ пóатъ вътъма̀ пе а̏лт ѡ̏м. Къ прѣ мáре крȣдеритáте а̏декъ тиръні́е а̑р фѝ ꙟ̑трȣ а̑чéстȣ трист ши де пре оу̑рмъ а̑ віє́цей момéнтȣ (чи́ртъ), саȣ де тот а̑л пъръсѝ, саȣ лȣй крȣдéръ а̏декъ немилости́въ мóрте а̑й припѝ. Нȣ́май кът съ се ци́нъ рéгȣлеле чéле де дофторíе: нȣл силѝ а̑дéс ла беȣтȣ́ръ, къ прин а̑чѣ́ста се ва а̑спáрџе старѣ́ лȣй, ши мóартѣ лȣй се ва а̑черъла̀ а̏декъ припѝ. Мȣри́нд а̑чéст неферичи́т, тръбȣе трȣ́пȣл лȣй кът май кȣрънд кȣ вар нести́нс пресърáт а̑дънк съсе ꙟ̑гроáпе. Тóате къте а̑ȣ мънжи́т кȣ бáлеле, а̏декъ вестми́нте, вáсе. дин кáре а̑ȣ мънкáт шѝ а̑ȣ беȣ́т, кȣ оу̑н кȣвънт тóате, де кáре саȣ а̑ти́нс, а̑ȣ лȣáт ꙟ̑ гȣ́ръ, кȣ скȣпи́т, кȣ сънџе, кȣ сȣдóрй лѣ́ȣ мънжи́т, пентрȣ є̑сéмпрȣ,

пáтȣрй,

па́тꙋрй, а̂штернꙋ́тꙋрй, ли́нгꙋрй, оўнѣ̀лте, кꙋ ка́ре и̑ саꙋ дат кли́сма, саꙋ кꙋ ка́ре се лъцѣ̀ ра́на тꙋрба́тъ, саꙋ се тъѧ̀, кꙋ фла́кърѫ де фок съсе рекꙋ́ръцъ, ꙗ̆ръ ка́са оўнде а̂ꙋ ꙁъкꙋ́т, саꙋ пардоситꙋ́ра є̃й, а̂се́мине о̂по́арте би́не а̂ се кꙋръцѝ, а̂ се лъмꙋрѝ саꙋ кꙋ лешїе та́ре а̂ се спълѧ̀, а̂фа́ръ де а̂чѣ́ѧ пъре́цїй съсе ра́дъ, ши де но́ꙋ съсе а̂лбѣ́скъ, ꙟсъ ꙟ тъмпꙋл кꙋръци́рей съсе ꙗ҃ а̂ми́нте, ка нꙋ кꙋ́мва пре си́не кꙋ ба́леле спꙋрка́телѡр лꙋ́крꙋрй съсе мънжѣ́скъ. Къ чи́не се ва спꙋркѝ кꙋ ба́ле де ла а̂нима́нтꙋ тꙋрба́т, саꙋ кꙋ ӑлтъ матѐрїе контацїо́асъ, де лок тръбꙋе трꙋ́пꙋл съꙋ кꙋ о̂ще́т де би́нꙋ, а̂ꙋ кꙋ о̂сикра́тꙋ, саꙋ кꙋ оўдꙋл съꙋ би́не съл спе́ле, ши съл оўще: ꙗ̆ръ де є̑ па́ртѣ чѣ мънжи́тъ, ръни́тъ, кꙋ пꙋште́ле ӑдекъ кꙋ бешикꙋ́це оўмеде кꙋпри́нсъ, а̂тꙋ́нчй ра́на съсе скарифа́къ ши дꙋпъ § 98. съсе лꙋ́кре кꙋ дъна.

Чинсти́те Четито́рюле! Вей а̂фла̀ оу́неле кꙋви́нте ꙟ̂ Кѫртичи́ка а̂чѣ́ста, ка́ре по́ате кꙋ везꙋ́та дин тѫю нꙋ ле вей причѣ́пе; чи сѫ нꙋ те скѫндѫлизе́шй. Кѫчй є̂ꙋ ꙟ̂трꙋ префа́чере а̂чѣ́шей Кѫртичи́кѫ мам ꙟ̂трѫбꙋинца́т кꙋ май мꙋ́лте Діале́кте а̂ле ли́мбей Рѡмѫне́шй, дин ка́ре оу́неле нꙋ сѫнт ӑстѫѕй кꙋноскꙋ́те ꙟ̂ Па́тріа та пентрꙋ чѣ́ле мꙋ́лте а̂ле норо́кꙋлꙋй грѣ́ле скимбѫрй, кѫрора фѫ́рѫ сꙋпꙋ́шй Рѡмѫнїй а̂й прѣстрѫлꙋ́чилѡр Рома́ни чѣ́лѡр ве́кй а̂девѫра́цй непо́цй. Дѣ́чи сѫ бине во́ешй а̂ чети̇̀, шй а̂ прочити̇̀ то́атѫ Кѫртичика; кѫ то́ате а̂чѣ́ле кꙋви́нте, ка́ре ци се пѫрѣ стре́йне, а̂ꙋ ꙟ̂трꙋн лок, а̂ꙋ ꙟ̂тра́лтꙋл, а̂ꙋ ꙟ̆кѫ май де мꙋ́лте ѡ̆рй ле вей а̂фла̀ кꙋ кꙋви́нте де а̂ле Па́тріей та́ле тѫлмѫчи́те, ши ла десвѫли́тѫ ꙟ̂целѣ́цере а̂дꙋ́се. А̂чѣ́ста оу̂рмѫнд, нꙋ нꙋмай ли́мпеде вей причѣ́пе ѕи́селе кꙋви́нте, чи ши но́аѡ кꙋноши́нцѫ де мꙋ́лте кꙋви́нте Рѡмѫне́шй а̂гонисѫндꙋцй, ꙟ̂целепцѣ́ще те вей ꙟ̂демна̀, а̂при́нс де дра́гостѣ нѣмȣлȣй тъȣ, а̑ ꙟбогъцѝ діалѐкта Па́тріей та́ле, прекȣ́м то́ате нѣ́мȣриле Еѵрѡ́пей а̑стъӡй се невое́ск нȣ нȣ́май а̑шй кȣръцѝ ли́мба са, а̑ ѡ̑ нетеӡѝ ши а̑ ѡ̑ полїй, чи ши ла а̑чѣ̀ кȣ́лме де деплини́ре а̑ ѡ̑ ꙟнълцà, кът съ ѡ̑ фа́къ де а̑жȣ́нс а̑вȣ́тъ спре ꙟпъртъши́рѣ тȣтȣрѡ́р ші́инцелѡр ю̑бито́рилѡр де ꙟвъцътȣ́ръ ѡ̑аменилѡр съй: вои́нд, дори́нд ши сȣспинънд ма́ма тътȣрѡ́р Натȣ́ра, ка то́цй фи́ій съй, ди́нтръ ка́рій пре Рѡмъний май кȣ а̑ле́с тала́нт ю̑ȣ а̑вȣци́т, ши ю̑ȣ ꙟфрȣмсъца́т, кȣ то́атъ вър тȣ́тѣ съший деплинѣ́скъ причѣперѣ ши воинца спре мъри́рѣ лȣй Дм҃незе́ȣ фъкъто́рюлȣй съȣ.

Фра́те! а̀чѐл тала́нт минȣна́т Рѡмънилѡр де сȣс дърȣи́т пънъ а̑кȣ́м е̑ра̀ ꙟгропа́т а̑дънк ꙟ пъмънт, дрепт нȣ дин ви́на Рѡмънилѡр, чи дин пи́сма норокȣлȣй, ка́реле дин ӡи ꙟ ӡи са̑ȣ гръби́т а̑ фа́че пре Рѡмъний май неферичи́цй, ши май ꙟстреина́цй де ꙟцелепчȣ́нѣ, ши де фа́птеле чѣ́ле стрълȣчи́те а̑ ле май ма́рилѡр

лѡр съй, ши май а̂се́мине а̂й префа́че вителѡр, де кът фъптꙋ́рилѡр че́лѡр кꙋвънтътоа́ре. Я̂кꙋ́м а̂ꙋ сосит а̂че́л тимп бине прїимит, ꙟ̂пъръцїѧ са Францисĸ I. ꙟ̂пъра́тꙋл Я̂ꙋ́стрїей воѧще, доре́ще, ши ꙟ̂ тот ки́пꙋл ка оу̂н прѣбꙋ́н Пъри́нте а̂жꙋ́тъ, ка Рѡмънїй смꙋлгъндꙋсе дин гро́сꙋл ꙟ̂тꙋнѣ́рик а̂л оу̂ръ́тей нещїинцъ, съ се дещѣ́пте ӑшй лъмꙋрѝ лимба́ са чѣ Рѡма́нъ, ши лꙋкрънд кꙋ бꙋ́нꙋл съꙋ тала́нт, съсе прокопсѣ́скъ ꙟ̂трꙋ щїи́нце, дин каре се на́ще ꙟ̂треци́мѣ ми́нцей спре оу̂рма́ре ꙟ̂ тот фѣ́люл де фа́пте бꙋ́не. Де оўнде, ѡ̆ри чи́не, ка́реле нꙋ́май де трꙋ́пꙋл съꙋ поа́ртъ гри́жъ ка ви́теле чѣ́ле фъ́ръ де ми́нте, ши некꙋвънтътоа́ре, ши, ка съ ꙁик а̂ша̀, ръ́мъ кꙋ на́сꙋл прин пъмънт, спре а̂дꙋна́ре де а̂вѣ́рй пꙋ́тръде, ка́ре дꙋпъ моа́рте ръмън де дънсꙋл фъръ де ни́чй оу̂н фоло́с а̂л съꙋ, прекꙋ́м ши де ръмъто́рїю слънина чѣ грасъ, ши нꙋ май въртос се невоѧще кꙋ а̂вѣ́рѣ са ӑшй прокопсѝ ми́нтѣ са, а̂ фїилѡр съй ꙟ̂трꙋ ꙟ̂-

BIBLIOTECA ACADEMIEI

въцътȣриле чѣле вре́дниче де дȣ́хȣл ѡ̂мȣлȣи, че е̄ фъкȣ́т дȣпъ кипȣл ши а̂съмъна́рѣ лȣй Д͞мнезе́ȣ, ба се крѣ́де пре си́не а̂ фѝ нъскȣ́т нȣ́май пентрȣ си́не, ши нȣ пентрȣ ка съ а̂жȣ́те нѣ́мȣл ꙟтрȣ чѣле ѡ̂меноа́се ши де чинсте, кȣ ка́ре се ꙟтърѣ́ще Политі́а, се кȣ́рмъ, се десръдъчинѣ́ѕъ, се стърпе́ск ръѡтъциле дин ми́жлокȣл ѡ̂аменилѡр, оўнȣл ка а̂че́ста, ѕисе́й, фі́е прѣѡт фі́е мирѣ́н, нȣ ва скъпа̀ де дрѣ́пта ѡ̂съндъ а̂ слȣ́џей чѣ́їй виклѣ́нъ, ка́ре ꙟ а̂ди́не а̂ȣ ꙟгропа́т ꙟ пъмънт тала́нтȣл До́мнȣлȣй сѣȣ, неадȣкънд порȣнчи́та] де Д͞мнезе́ȣ добъндъ кȣ дънсȣл.

BIBLIOTECA
ACADEMIEI
ROMÂNE

Възꙋта Къ́рцей.

Фоа́м.

Де́спре фери́рѣ бо́алей ви́телѡр. .. 3
Де́спре Епизоо́тичеле, ши Контъџіо́аселе бо́але але ви́телѡр че́лѡр де ка́съ. 18
Де́спре бо́ала де ви́те. 22
Де́спре върса́тꙋл ѡилѡр. 54
Де́спре апри́ндерѣ Спли́ней. .. 61
Де́спре бо́ала де гꙋръ ши де ли́мбъ. 72
Де́спре бо́ала де пичо́аре, саꙋ де оунгі́й. 77
Де́спре грꙋмъза́рѣ по́рчилѡр. .. 81
Де́спре бо́ала чѣ мꙋко́асъ. 85
Де́спре Ръе. 92
Де́спре тꙋрба́рѣ кънѣскъ. 100
Кътръ Четито́рю 127